

МАЛАДОСЦЬ

5
1953

ПРАПАГАНДЫСТ АНЯ КАНАПЛЯНІК

Раніцай, калі шырокая вуліца калгаса Імя Молакава яшчэ зацэнена векавымі ліпамі і бярозамі, а паветра, крыху пыльнае ад нядаўна прайшоўшага статку, напоўнена ранішняй свежасцю, высокая дзяўчына спяшаецца да невялікага будынка, што стаіць у цэнтры сяла. Будынак гэты нічым не адрозніваўся б ад тых, што побач з ім, калі-б не газетная вітрына, Дошка гонару і дошка паказчыкаў соцсаборніцтва, прымацаваная проста да бяровенчатай сцяны хаты.

Дзяўчына адчыняе газетную вітрыну і вывешвае ў ёй свежую газету, запісвае на дошку паказчыкаў новыя лічбы. Хутка прыдуць сюды калгаснікі і перад тым, як пайсці ў поле, пазнамяцца з вынікамі работы за учарашні дзень.

Так пачынаецца працоўны дзень комсамолкі Ані Канаплянік, загадчыцы Акцябрскай хаты-чытальні Бабруйскай вобласці.

Гісторыя Акцябрскай хаты-чытальні — гэта частка біяграфіі самой Ані. У 1946 годзе, калі дзяўчына прыйшла сюды працаваць, многа цяжкасцей паўстала на яе шляху.

— Цяжка было працаваць, — гаворыць Аня. — Хаты-чытальні тады ў нас яшчэ не было. Іншы раз нам удавалася ўгаварыць гарманіста з суседняга калгаса, каб пайграў нам вечар. Моладзь збяраецца ў памяшканні праўлення калгаса, паспявае, патанцуе ды і разыходзіцца. А што было рабіць там пажылым калгаснікам? У нас нават чытаць не было чаго — уся бібліятэка складалася з адной газетнай падшыўкі... А цяпер... Ды вось вы самі лепш паглядзіце.

Аня не без гордасці адчыняе кніжныя шафы. Якіх толькі кніг тут няма! Вось пабліскаюць залатыя літары на вокладках твораў Леніна і Сталіна, а вось творы класікаў мастацкай літаратуры ў масіўных прыгожых пераплётах, рознакаляровыя вокладкі сельскагаспадарчай, палітычнай, навуковай і тэхнічнай літаратуры.

Пасля працоўнага дня, у гадзіны адпачынку, ёсць чым заняцца ў хаце-чытальні і пажылым, і моладзі. Тут ёсць шашкі, шахматы, даміно, кнігі, газеты, радыё. А калі выступае драматычны гурток або чытаецца цікавая лекцыя — хата-чытальня ледзь умяшчае ўсіх жадаючых паслухаць канцэрт або лекцыю.

Асаблівай папулярнасцю карыстаецца драматычны гурток. Спачатку ён быў невялікі — усяго чатыры чалавекі ўваходзілі ў яго склад. Першая п'еса была пастаўлена на сцэне, змайстраванай са звычайных варот. Зараз драмгурток мае ў сваім складзе дастаткова ўдзельнікаў і ставіць такія п'есы, як «Пялюць жаваранкі», «Канстанцін Заслонаў», «Партызаны», «Маладая гвардыя» і іншыя. Тое, што некаторыя з гэтых п'ес пастаўлены ім на раённай сцэне, гаворыць аб майстэрстве самадзейнага калектыва.

Складаная і рознастайная работа загадчыка хаты-чытальні. Тут і заняткі гурткоў, і арганізацыя вечароў мастацкай самадзейнасці, і канферэнцыі чытачоў, і выезды ў поле з газетай і кнігамі. Каб паспяхова наладзіць работу хаты-чытальні, мала адной толькі асабістай ініцыятывы. Партыйная і комсамольская арганізацыі, актыў хаты-чытальні — вось першыя памочнікі і дарадчыкі Ані Канаплянік. Дастаткова паглядзець на шматлікія лозунгі, якія ўпрыгожваюць сцены хаты-чытальні, з густым аформленым фотавітрыны і агракуток, пабыць на занятках харавога або літаратурнага гуртка, каб пераканацца ў тым, што Аня ўдалося стварыць моцны актыв хаты-чытальні, уцягнуць у гэтую цікавую работу шырокі круг моладзі.

Тут, у сценах клуба, вы пачуеце лекцыю агранома Аляксандра Сасноўскага аб квадратна-гнездавой пасадцы бульбы, цікавую гутарку маладога настаўніка Аляксандра Нікалавіча аб узнікненні жыцця на зямлі, з задавальненнем паслухаеце народныя песні ў выкананні брыгадыра паляводчай брыгады комсамолкі Марыі Клімавай.

Літаратурныя вечары, канферэнцыі чытачоў, вечары пытанняў і адказаў — усё гэта рыхтуецца грунтоўна з любоўю, пры самым шырокім удзеле комсамольцаў і ўсёй моладзі.

Энергічная, задорная ў рабоце, Аня Канаплянік не замыкаецца ў чатырох сценах хаты-чытальні. Часта ва ўсякае надвор'е, захапіўшы з сабою газеты і часопісы, яна ідзе ў поле, дзе працуюць калгасныя брыгады. Уважліва слухаюць калгаснікі свайго агітатара. Тэма гутаркі — значэнне вырошчвання тэхнічных культур у сувязі з рашэннямі XIX з'езда КПСС — блізкая і зразумелая ўсім. Простай, дакладнай мовай расказвае Аня аб значэнні рашэнняў з'езда. Гутарку яна будзе на канкрэтных прыкладах з жыцця свайго калгаса.

А вечарам мы зноў бачым яе ля кніжных шафаў. — Дык вы Радзішчава хочаце пачытаць? — пытаецца яна ў старога пенсіянера Нікалая Козака. І, выдаўшы кнігу, дадае: — Пачытайце тут з поўгадзіны, а потым паслухаеце лекцыю. Ды і самадзейнасць паглядзіце.

У пакоі ярка гарыць святло. Тут неяк асабліва ўтульна. На сценах — прыгожыя стэндзі і фотавітрыны, на стале, засланым чырвоным сукном, — вялікі букет кветак. За сталом заўзята спрачаюцца шашысты.

Памыўшыся, пераапрунуўшыся, добра адпачыць пасля напружанага працоўнага дня. Крэслы ў зале ўжо напалавіну заняты. А калгаснікі ўсё прыходзяць і прыходзяць. Яны ведаюць, што ў хаце-чытальні, дзе працуе Аня Канаплянік, не будзе сумна.

В. АЛЯКСАНДРАУ.

Дзеці працоўных Баранавіцкай вобласці, студэнты-комсамольцы завочнага аддзялення педагагічнага вучылішча ў Навагрудку: (злева направа) першы рад — Надзежда Заблоцкая, Соф'я Гаўрон і Канстанцін Варанко, другі рад — Іван Баўтрушка і Мікола Маляўна.

Фота А. Дзітлава.

МАЛАДОСЦЬ

Пролетары ўсіх краін, еднайцеся!
Штомесячны літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс
Цэнтральнага Камітэта ЛКСМ Беларусі.
№ 5. Жнівень, 1953 год.

Максім ТАНК

Райком

На плошчы горада стаіць высокі дом,
Дзе размясціўся штаб наш баявы — райком.
І да яго, нібы да сэрца жылы,
Дарогі цягнуцца і правады
З заводаў, фабрык, дзе гудуць машыны,
З прастораў ніў, дзе жыта ўскаласіла,
Дзе льецца ўдаль прыбой яго няспынны,
Дзе наліваюцца калгасныя сады.
Часамі слухаеш, як правады гудуць.
Нібыта на іх гутарку вядуць
Не толькі з сённяшнім днём працавітым,
А і з наступным — камунізма днём.
Таму заўжды карціць зайсці ў райком,
Даведацца аб гэтым аб усім там.
Даведацца: калі дзе загарацца
У нас новыя агні электрастанцый,
Якія багны будзем асушаць,
Дарогі весці ў сонечныя далі,
Дамы, палацы, школы будаваць?..
І я бязмерна рад, што я не госць,
Не бестурботны ў жыцці вандроўнік,
Што для мяне заўжды заданне ёсць
У нашых планах велічных, цудоўных.
Краіне трэба песня так, як сталь,
Як хлеб і вугаль... Часам да святання
Шліфуеш верша кожную дэталі,
Бо гэта — сэрца, партый заданне.
І можа песні суджана маёй
Сягоння з мулярамі цэглу класці
Або ўступіць ў непераможны бой
За мір на ўсёй зямлі, за наша шчасце.
Я ведаю адно, што песня мусіць быць
Крылатай, боездольнай і няломнай,
Каб на любы фронт працы, барацьбы,
Яе паслаць мог сакратар райкома.

Аляксандр НАУМЕНКА

Партыя родная нас узрасціла

Здаецца, нядаўна я хлопчыкам босым,
У штоніках выцёртых бегаў з сябрамі.
Хацелася мне, у няспоўных вострым,
Абняць увесь свет навакольны рукамі!

Каня запрагаць навучыў мяне бацька,
У маці — вучыўся я працы на полі.
Жыццё зразумеў ўсёй душою юнацкай
Я змог па-сапраўднаму у комсамоле!

На ясную вывёў мяне ён дарогу,
І я не спалохаўся цяжкай гадзіны:
Я зведаў і смутак, і боль, і трывогу,
І ўперад ішоў — па загаду Радзімы.

Ніколі ў жыцці таго дня не забуду,
Як грознай парою, пад выбухі грому,
Пайшоў я на фронт юнаком з інстытута,
Узяўшы лісток выбыцця у райкоме.

І дзе-б ні праходзіў — студэнтам, салдатам,
Праз пушчы, праз мінамі зрытае поле, —
Заўжды адчуваў сябе сілай багатым,
Бо я гадаваўся і рос ў комсамоле.

Заўжды мы — на вахце, заўжды — на заданні,
Вунь колькі кругом збудаванняў высокіх!
Сябры уздымаюцца на рыштаванні —
Атрад маладых, баявых, сінявокіх.

Тут пустка ляжала — лапух, вербалозы, —
А сёння — прывабілі птушак азёры.
На новай чыгунцы гудуць паравозы,
Кідаюць свой радасны кліч у прасторы.

На беразе тым разрываўся міны,
Ляжалі рачныя, з іржой, параходы,
А зараз тут грэбля, і клёкат турбіны,
І сажалак новых люстраных воды...

Усё пабудавана, створана намі —
Саюзам адважных, нястомных і моцных.
То мы запалілі агні над капрамі
Той шахты, што носіць імя маладосці.

А колькі яшчэ у нас поспехаў будзе!
Памножым дзяржавы магутнасць і сілу.
Жаданнямі творчасці поўніцца грудзі —
Нас партыя наша такімі ўзрасціла.

Пераклад з украінскай мовы
Н. Гілевіча.

Вялікая сям'я савецкіх народаў! У еднасці і згодзе, у дружбе і згуртаванасці будуюць камуністычнае грамадства рускія і беларусы, украінцы і грузіны, казахі і кіргізы, латышы і літоўцы — увесь многамільённы і многанацыянальны савецкі народ.

Адыйшлі ў нябыт нацыянальная варожасць і недавер'е паміж народамі нашай краіны. Мудрая нацыянальная палітыка Камуністычнай партыі забяспечыла ўсім народам самыя шырокія ўмовы для росквіту іх эканомікі і культуры, для выяўлення і развіцця іх духоўных сіл і здольнасцей. Ні дзе, ні ў адной краіне свету, не знойдзеш такога велізарнага культурнага росту такой адсталых народаў, як у нашай савецкай краіне.

У яркім сусвете брацкіх рэспублік на шырокую дарогу эканамічнага і культурнага будаўніцтва выйшла Савецкая Беларусь. Раней адсталая, аграрная краіна, яна за гады савецкай улады стала «краем фабрык дымаў і машын», краем перадавой індустрыі і буйнай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Беларускі народ пазбавіўся непісьменнасці, культурнай адсталасці. Пышна расквітнелі яго літаратура, мастацтва, навука, вырасталі кадры нацыянальнай інтэлігенцыі. І кожны з працоўных нашай рэспублікі добра разумее, што гэтых велічных поспехаў мы дасягнулі дзякуючы брацкай дапамозе другіх народаў савецкай краіны і ў першую чаргу вялікага рускага народа.

Выпрабаваная і загартаваная ў баях Вялікай Айчыннай вайны дружба савецкіх народаў расце і мацнее. З яе дапамогай пасля вайны наша рэспубліка хутка адбудавала разбураныя гарады і вёскі, узняла гмахі новых заводаў, школ і інстытутаў, тэатраў і бібліятэк.

З вялікай сілай праявілася дружба савецкіх народаў у збудаванні гідроэлектрастанцый «Дружба народаў». Калгаснікі перадавых калгасаў Беларусі, Літвы і Латвіі, імкнучыся зрабіць сваё жыццё яшчэ больш багатым, яшчэ прыгажэйшым, адзінай сям'ёй выйшлі на возера Дрысвяты і за кароткі тэрмін пабудавалі электрастанцыю. Газеты прынеслі радасную вестку: на зялёных берагах дрысвацкага возера адбылося радаснае свята пуску ГЭС. На дзесяткі кіламетраў па беларускай, літоўскай і латвійскай землях весела заззялі лампачкі Ільіча.

Рост і ўмацаванне дружбы народаў можна бачыць на самых рознастайных прыкладах. З дня ў дзень пашыраюцца культурныя сувязі паміж савецкімі народамі. Працоўныя Беларусі з вялікай зацікаўленасцю сочаць за дасягненнямі навукі, літаратуры і мастацтва братніх народаў, вывучаюць багатую культурную спадчыну свайго старэйшага брата — вялікага рускага народа. На беларускай мове выдадзены многія творы класікаў рускай літаратуры, лепшыя творы сучасных рускіх савецкіх пісьменнікаў, творы пісьменнікаў

братніх рэспублік. Адначасова на многіх мовах Савецкага Саюза выдаюцца лепшыя творы беларускай літаратуры.

У культурным жыцці нашай рэспублікі гэтым летам адбылося многа цікавых падзей, якія сведчаць аб ўзмацненні брацкіх сувязей паміж народамі нашай краіны. Мінчане з захапленнем слухалі ў Беларускай тэатры оперы і балета выступленні выдатных прадстаўнікоў рускага мастацтва, салістаў Вялікага Акадэмічнага тэатра Саюза ССР, глядзелі спектаклі старэйшага украінскага драматычнага тэатра імя М. Занькавецкай. Мінск нядаўна наведала група вядомых рускіх пісьменнікаў, якія падзяліліся з літаратурнай моладдзю нашай рэспублікі вопытам творчай працы. У сваю чаргу група беларускіх пісьменнікаў выязджала на Украіну, дзе адбыліся вечары беларускай савецкай літаратуры.

«Той, хто дружбы шукае, — у нас знойдзе яе», — гаворыць у пазме «Дзёнінкі міру» лаўрэат Сталінскай прэміі Максім Танк. І сапраўды, міралюбівы савецкі народ падае руку дружбы кожнаму, хто шчыра жадае міру на зямлі, хто клапаціцца аб пашырэнні культурных сувязей. Іменна такая шчыра і трывалая дружба ўстанавілася і ўсё больш развіваецца паміж савецкімі народамі і краінамі народнай дэмакратыі. Працоўныя краін народнай дэмакратыі, што сталі на шлях сацыялізма, вучацца ў нашай краіны будаўніцтву жыцця на новых, сацыялістычных асновах. За лета ў Мінску пабывала дэлегацыя Таварыства кітайска-савецкай дружбы, якая азнаёмілася з жыццём нашых калгасаў, з працай прадпрыемстваў, з культурнымі дасягненнямі нашай рэспублікі. У Мінску выступаў ансамбль песні і танца Народнай арміі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. Сустрэчы з прадстаўнікамі кітайскага і карэйскага народаў выліліся ў дэманстрацыю непарушнай дружбы і адзінства савецкага народа з працоўнымі Кітая і Карэі.

У гэтым нумары часопіса мы друкуем вершы і аповяданні кітайскіх і украінскіх пісьменнікаў, прысвечаныя дружбе народаў, мірнай стваральнай працы савецкіх людзей.

Дружба паміж народамі Савецкага Саюза, адзначаў І. В. Сталін, гэта вялікая і сур'ёзная завабаванне. Пакуль гэтая дружба існуе, народы нашай краіны будуць свабоднымі і непераможнымі. Нам не страшны ні ўнутраныя, ні знешнія ворагі, пакуль гэтая дружба жыць і перамагае.

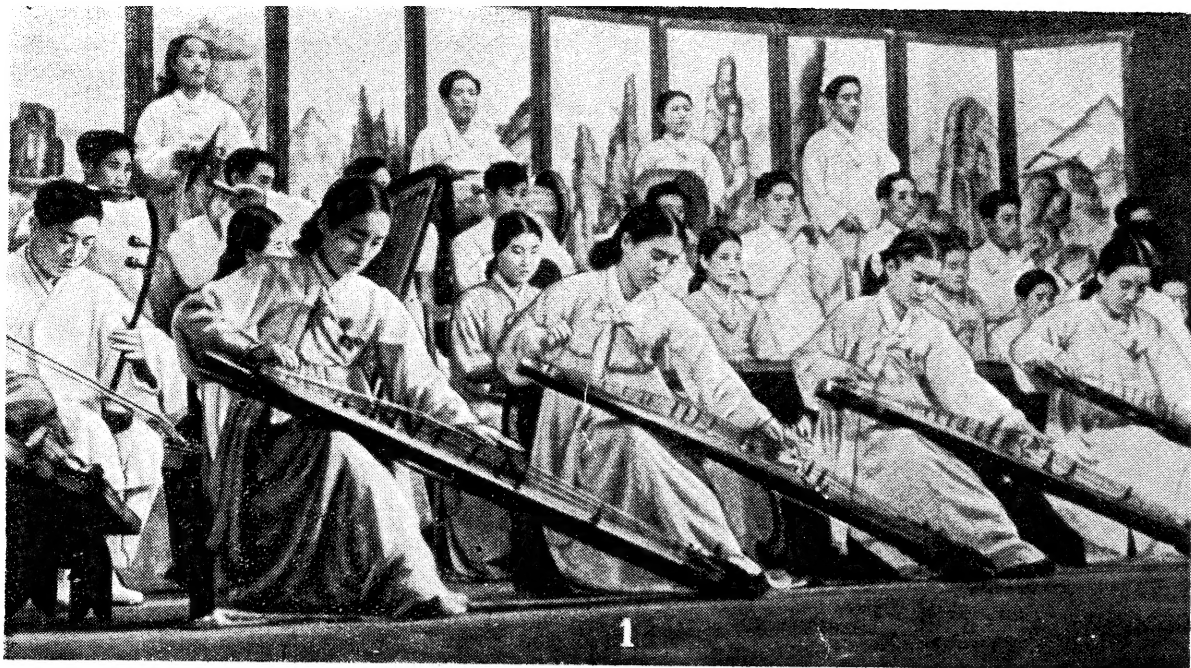
Вораг партыі і народа, агідны авантурыст Берыя хацеў пасеяць варожасць паміж народамі, парушыць іх моцную дружбу. Савецкі народ адказаў на злчынныя спробы Берыя яшчэ большай згуртаванасцю вакол Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі.

Няхай жыць і квітнее магутная і непераможная дружба савецкіх народаў!

У нядзелю 19 ліпеня 1953 года адбыўся пуск гідроэлектрастанцыі «Дружба народаў». На здымку: агульны выгляд будынка электрастанцыі.
Фота М. Мінковіча.

Дарагія ГОСЦІ

ным кухарам усё здавалася, што вельмі мала ўдзялялася ўвагі халаднікам і салатам, смажаным парасятам і блінцам, мёду і творагу, віну і піву.

Потым усе зноў выйшлі на вуліцу, і гасці, па запрашэнню калгаснікаў, разыйшліся па калгасных хатах. Многія з іх крыху ведалі рускую мову, і то там, то тут узніклі нешматслоўныя гутаркі.

Моладзь танцавала. Група калгасных дзяўчат праспявала некалькі народных беларускіх песень. Гасці дружна адказалі сваёй песняй. Затым, нечакана для гасцей, іх зноў запрасілі ў клуб, каб прагледзець там кінафільм аб тым самым калгасе, у якім яны зараз знаходзіліся. Гісторыя перадавога беларускага калгаса прайшла перад імі на экране. Яны ўбачылі руіны, знятыя кінахронікай у першы год пасля вайны, а таксама і тое, як на месцы гэтых руін быў створаны буйнейшы ў рэспубліцы калгас.

Расставаліся ўжо на змярканні. Развіталіся доўга і сардэчна. Пакінулі адзін другому нямала аўтографіў. А калі, нарэшце, гасці размясціліся па аўтобусах, нехта з хлопчыкаў даведаўся, як гучыць у перакладзе на кітайскую мову наша звычайнае «Да пабачэння!» І ўсе хлопчыкі, колькі іх ні было каля аўтобусаў, па чарзе падыходзілі да адной з адчыненых дзверцаў аўтобуса і, працягваючы руку маладому чалавеку ў яркасінім касцюме, што сядзеў з краю, гаварылі:

— Цзай-цзяны!

... Кітайскія гасці агледзелі таксама новабудуўлі Мінска, пабывалі на заводах, у інстытутах, у Палацы піонераў.

У Мінску пабываў ансамбль песні і танца Народнай арміі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. З вялікім поспехам ён паказаў працоўным сталіцы таленавітае мастацтва карэйскага народа.

Прабыванне кітайскіх і карэйскіх гасцей у нашай рэспубліцы вылілася ў дэманстрацыю шчырай дружбы паміж народамі Беларусі, Кітая і Карэі.

А. СЯРГЕЕУ.

На здымках: 1. На канцэрце ансамбля песні і танца Народнай арміі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. Выступае аркестр народных інструментаў.

2. «Дарагія сябры! Я ніколі не забуду нашу сустрэчу. Вярнуўшыся на радзіму, я раскажу ўсё, што я тут бачыў!» — напісаў у запіснай кніжцы ветэрынара ўрача калгаса «Рассвет» Юрыя Мершчэга (на здымку злева) жыхар горада Харбіна Лу Ган.

3. Кітайскія гасці сярод дзяцей калгаснікаў калгаса «Рассвет».

4. Група кітайскіх гасцей разам з моладдзю калгаса «Рассвет» накіроўваецца аглядаць грамадскую гаспадарку.

Фота М. Мінковіча і А. Дзітлава.

На вокладцы гэтага нумара часопіса вы бачыце ажыўленую пару. Мастак з Шанхая па імені Хан Шай-йі танцуе з беларускай дзяўчынай Надзій Бяляўскай, дзяржай калгаса «Рассвет» Бабруйскай вобласці. Яны, таксама як і многія іншыя пары, вальсіравалі проста на вуліцы, перад калгасным клубам, акружаныя ўсхваляваным, радасным натоўпам сяброў. У той дзень у «Рассвете» гасціла вялікая група пасланцоў Народнага Кітая.

Сустрэча была вельмі сардэчнай. Вестка аб прыездзе гасцей абляцела калгас імгненна. Раніцай лугі ў ваколіцах былі запоўнены калгаснымі рэбяткамі. Кожны імкнуўся зрабіць свой букет найпрыгажэйшым.

І вось з-за павароту паявіліся і, павольна пакалыхваючыся, прайшлі сярод натоўпу два яркачырвоныя аўтобусы...

Калгаснікі сустрэлі гасцей хлебам-соллю. Былі сказаны кароткія прывітанні. Прыціхшы натоўп з асаблівай увагай слухаў кіраўніка дэлегацыі. І, нават не ведаючы кітайскай мовы, яго прамову ўсе зразумелі правільна: інтанацыя, усмешка і бляск вачэй не маглі мець двух значэнняў. А калі малады чалавек, кітаец-перакладчык, таксама ўсміхаючыся, з такім-жа бляскам у вачах, гучна пераклаў прывітанне, натоўп прышоў у такое захапленне, ад якога сумеліся нават кінааператары.

У адным з вялікіх пакояў памяшкання калгаснага праўлення старшыня калгаса Герой Совецкага Саюза К. Арлоўскі падрабязна раскажаў гасцям аб усім, што іх цікавіла. Перакладчык перакладаў кожны сказ. Гасці запісвалі ў свае бланкеты і памеры зямельных плошчаў, і колькасць жывёлы, і тое, што ўсе дзеці калгаснікаў вучацца ў вялікай школе, будынак якой быў бачны з вокан праўлення...

Гасці папрасілі паказаць ім калгасную гаспадарку.

На жывёлагадоўчых фермах, на птушніку і ў калгасным гаражы Арлоўскі нетаропка вёў расказ, чакаючы пакуль кожны сказ будзе перакладзены на кітайскую мову. Старонкі бланкетаў пакрываліся новымі і новымі запісамі...

Пасля некалькіх гадзін падарожжа па калгасу гасцей запрасілі ў клуб на абед. Было ўзнята нямала тостаў, але калгас-

Пераклічка сяброў

Паўлюк ПРАНУЗА

ПЕСНЯ АБ ДРУЖБЕ

Не жадалі маразы скарыцца,
Хоць вясна трывожыла зіму.
Зерняты галіністай пшаніцы
Адбіралі мы па аднаму.

Пра лянок спявалі кучаравы,
Гэта песня па душы была.
І пайшла пшаніца пад Варшаву
Ад калгаснай моладзі з сяла.

Кінулі на вопытнае поле
Тое зерне нашых сяброў,
Даглядалі ўсходы і палолі
З раніц да вячэрняе зары.

Узняліся гонкія сцябліны,
Сонца ласкай сагравала іх.
Ім хапала і ў другой краіне
Цеплыні і клопатаў людскіх.

Праляцела лета,
І пад восень
К нам прыйшла пасылка у калгас:
Ліст у ёй і некалькі калоссяў,
І такія ўсе, нібыта ў нас.

Паглядзіш — не можаш надзівіцца
На вусаты колас залаты.
Будзем вечна дружбай ганарыцца,
Дарагія сёстры і браты!

Косць АВЕРЧАНКА

РУСКАМУ НАРОДУ

Народзе-тытане! Народзе, магутны без меры,
У бітве нязломны, ты — міру і праўды аплот!
Табе мая песня, любоў майго сэрца і вернасць,
Табе маё слова, вялікай Расіі народ!
З тваімі сынамі ляжаў я ў снягах Падмаскоўя,
З тваімі сынамі ішоў па дарогах вайны.
Няхай будзе вечна свяшчэннай зямля, што крывёю,
Што чыстай крывёю твае арасілі сыны!

Няхай будзе вечна свяшчэннай сляза, што упала,
І месяц і зоры, што шчодро глядзелі з імглы,
Як гэтыя кручы, вярнуўшыся, мы абдымалі,
Як з каскі адной мы дняпроўскія воды пілі.

Няхай будзе вечна свяшчэнным мой бераг Славуцін,
Дзе светлае неба, дзе хваляў шумлівая сіль,
Дзе побач з Тарасам ляжыць незабыўны Ватуцін,
Народзе-тытане, твой чэсны і мужны твой сын!

Дарога адна ў нас і з мэтай жывем мы адзінай,
Над намі гарыць пяцікутная зорка адна.
У будучынь побач з Расіяй ідзе Украіна,
Мой край чарнаморскі, дняпроўская старана.
Народзе-тытане! Народзе, магутны без меры,
У бітве нязломны, ты — міру і праўды аплот!
Табе мая песня, любоў майго сэрца і вернасць,
Табе маё слова, вялікай Расіі народ!

Пераклад з украінскай мовы
Ул. Нядзведскага.

Алекса ЮШЧАНКА

УКРАЇНА — БЕЛАРУСЬ

Марыць цішынёй узлесе,
Сустрэкаючы зару...
Украіны тут Палессе,
А за ўзлесем — Беларусь.

Ранак выплыў, супыніўся
Каля волатаў-дубоў,
Што галлём перапляліся
Між сабою шмат гадоў.

Не адрозніш, дзе якога
Вузлаватыя сукі.
Кожны гонкі і разлогі,
Як браты, стаяць вякі!

Я гляджу і заўважаю:
Нават шапка ў іх адна.
Велізарная такая,
Як з зялёнага сукна!

Што адзін — з майго Палесся,
Беларусі ён сусед.
Прабудзілася узлесе,
Прывітала сонца след.

Зашумела, заспявала...
Колькі фарбаў яркіх тут!
Лета рвецца ад прычалу
Аздабляць палескі кут.

На узлесе між суседзяў
Колькі галасоў жывых:
«Про калыну» — ад мяне йдзе,
«Пра каліну» — йдзе ад іх.

Мы навечна паўпляталі
У сяброўскія вякі
Песні светлыя Купалы
І Шэўчэнкавы радкі.

Слухаць выйду я на ўзлесе,
Сустрэкаючы зару,
Як адну спяваюць песню
Украіна, Беларусь.

Пераклад з украінскай мовы
А. Астрэйкі.

ВЭЯ ЯН

Я ЗНОЎ З ТАБОЙ, АЙЧЫНА!

Ялуцзян! * І цягнік мой, быццам
Птах імклівы, — ляціць, імчыцца.
Я з табой ізноў, Айчына,
Каб і радасць і боль дзяліць!
Я твой голас пляшчотны чую,
Ты далёкага клічаш сына,
Каб да сэрца яго прытуліць.

Ялуцзян! І цягнік мой, быццам
Птах імклівы, — ляціць, імчыцца.
Хіба нельга хутчэй ляцець!
Хіба шчырага ён не можа
Сэрца сынава зразумець!

Ялуцзян! Мой цягнік імчыцца,
Дзе пралегла рака граніцай
Паміж рознымі берагамі.
Што ў іх рознага? Глеба хіба
Тут і там дорыць іншыя ўсходы?
Ці па-рознаму працу любяць
Гэтых двух берагоў народы?

Адкажу я:
Усходні бераг —
Кроў... руіны, дзе гора галосіць.

А кітайскі, заходні бераг...
Залатыя даспелі калосці —
Усім адмерана поўнай мерай.

Адкажу я:
І днём на ўсходзе
У зямлянкі не гляне сонца,
А на захадзе нават увечары
Гэтак светла, нібыта сонца
Ззяе ў кожным з вячэрніх агнёў!

О Радзіма!
Усходні бераг
Прыгадаў я, і вось маё сэрца
У Карэю ляціць ізноў...

Ялуцзян! Мой цягнік імчыцца...
Глянёў у бацькаўшчыны аблічча —
Углядаўся пільней, таварыш,
Як вырастае старана!
Гэты год пераможна-вялікі —
Пяцігодкі першай вясны...
А у родным маім Кітаі
Мкне бамбук з глебы ў час вясны.
І як парасткі-пікі бамбука
Завадзілі растуць каміны.

У народзе я чуў не раз,
Што дзіця сваёй маці не кіне.

Дай мне веры, Айчына,
У баях
Аб табе былі ўсе мае думы!
І савецкая песня адна
Для мяне, нібы песня пра нас.

А у песні спявалася той:
Маці сына праводзіць ў дарогу, —
Сын ідзе за Радзіму на бой
З верай моцнаю у перамогу.

Сэрца,
Думы
У той песні мае —
Да пляча да твайго прыпадаю,
І калі запяваю я —
Я смялейшага ў бітве не знаю.

Ялуцзян! І цягнік мой, быццам
Птах імклівы, — ляціць, імчыцца.
Зноў з табой я, маці Айчына,
Зноў пачуцці не знаюць слоў.
Вось ужо абняла ты сына,
Вось я плачу ад шчасця,
А сэрца
У Карэю ляціць ізноў.

Пераклад С. Дзяргая.

* Ялуцзян — рака на граніцы
паміж Кітаем і Карэяй.

А. РЫЛЬКО

СТУДЭНЦКАЕ ЛЕТА

Нарыс

Фота А. Дзітлава.

У тэхнікумах, вучылішчах і вышэйшых навучальных установах закончана экзаменацыйная сесія. Прышло студэнцкае лета. Сотні тысяч юнакоў і дзяўчат пакінулі вучэбныя карпусы, светлыя інтэрнаты і на цэлых два месяцы паехалі дамоў, частка з іх у вёскі, у родныя калгасы, каб адпачыць, набрацца новых сіл, дапамагчы сваім землякам у рабоце.

Вось вузкакалейная чыгунка Наваельня — Любча. Паравозік-свістун весела коціць за сабой каля дзесяці вагончыкаў. У вокнах цягніка — пераважна моладзь, хлопцы і дзяўчаты. Машыніст з ходу гукі свайму знаёмаму:

— Студэнцкі састаў! Вяду дакладна па графіку! — і машыніст смяецца. Яму прыемна, што сёння вязе такіх жыццерадасных, цікавых пасажыраў, — усе вагончыкі гудуць, заліваюцца песнямі, смехам. Але машыністу бывае з гэтымі неўгамоннымі пасажырамі і клопат, — на крутых паваротах ці пад'ёмах, калі даводзіцца вельмі збаўляць хуткасць, таго і глядзі, каб не згубіць пасажыраў, — адзін саскок вае на хаду нарваць палявыя кветкі, а другі гуляе на выперадкі з паравозам!

Голасна гукі паравозік, па ведамлях навакольным вёскам, што едуць на пабыўку студэнты. А для вёсак іх прыезд — свята. Раней, пры панскай Польшчы, нават марыць не мог працоўны чалавек аб тым, каб яго дзіця магло атрымаць хаця-б сярэднюю адукацыю, а цяпер, пры савецкай уладзе, у кожнай вёсцы ёсць студэнты, дзеці працоўных сялян, людзі, якія атрымліваюць вышэй-

шую адукацыю. Напрыклад, у вёсцы Шчорсы Любчанскага раёна да вызвалення Заходняй Беларусі была толькі пачатковая школа, не было ніводнага чалавека з сярэдняй адукацыяй, большасць дзяцей зусім не вучылася ў школе. Зараз там — дзесяцігодка, дзе навучаецца чатырыста дваццаць чатыры вучні. Сёлета атэстат сталася атрымаць трыццаць восем вучняў гэтай школы. Многа юнакоў і дзяўчат са Шчорсаў навучаецца ў інстытутах і тэхнікумах Навагрудка, Гродна, Баранавіч, Пінска, Львова, Мінска, Ленінграда і іншых гарадоў Савецкага Саюза. Пры бліжэйшым знаёстве з гэтай вёскай ствараецца ўражанне, што ў кожным чацвертым доме жыве студэнт. Дзеці былых батракоў, былой вясковай беднаты становяцца высокакваліфікаванымі інжынерамі, навуковымі супрацоўнікамі, урачамі, педагогамі...

З Любчы ў Шчорсы студэнты заўсёды прыязджаюць на калгаснай аўтамашыне. Пад высачэзнымі дрэвамі ля праўлення калгаса спыняецца машына, выскакваюць з кузава госці і пачынаюцца вітанні з дарагімі землякамі, роспыты, з аднаго боку пра горад, з другога — пра родны калгас. Старшыня калгаса дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Анна Трафімаўна Кумец радасна, памяцярэнску вітае гасцей.

— Даўно мы вас чакаем, хорошыя, — кажа Анна Трафімаўна, вітаючыся за руку з кожным, хто прыехаў. — З вамі веселей жыць. Адпачніце добра, а там, глядзіш, і работа ў нас знойдзецца, дапаможаце крыху...

Адпачыць у Шчорсах ёсць дзе: рукой падаць — вялікі былы графскі парк ды і амаль каля кожнага дома невялічкія садочки са спелай смародзінай, парэчкамі і вішнямі. А лепш за ўсё — на Нёмане! Вунь ён, прыгажун, нясе свае светлыя воды ў родную далечынь. Па берагах яго — заліўныя лугі, мора рознакаляровых кветак.

Але пакуль на Нёман, прыехаўшыя адразу заўважаюць цудоўную змену ў сваёй вёсцы — па вуліцах стаяць роўнымі шарэнгамі высокія абгабляваныя слупы, на правадах — нязменныя ластаўкі, і далей, з вёскі, слупы бягуць праз роўны луг да рэчкі Сервеч, дзе будзе калгасная электрастанцыя.

Цікавая гісторыя гэтай станцыі. Калгаснікі з любоўю часта называюць яе студэнцкай. Назва такая — не выпадковая...

Летась, прыехаўшы на летнія канікулы дамоў, студэнты Беларускага політэхнічнага інстытута імя І. В. Сталіна Міхаіл Сазановіч, Канстанцін Нагулевіч і Аляксандр Рубан, параіўшыся між сабой, вырашылі аказаць свайму калгасу канкрэтную дапамогу — спраектаваць гідрэлектрастанцыю. Але дзе яе будаваць? На Нёмане? Мясцовы калгас імя Варашылава хоць і мільянер, аднак не здужае перагарадзіць плацінай такую шырокую раку. Пабудаваць на рэчцы Сервеч? Каб даць адказ на гэтае пытанне, трэба было зрабіць вялікія даследчыя работы, даведацца аб запасах вады ў Сервечы, аб грунце яе берагоў і іншае.

Павел Бірыч (у цэнтры) і Васіль Бондар за выпускам чарговага нумару калгаснай насценгазеты, якую яны паказваюць кавалю І. С. Смалю (крайні злева).

Сябры, будучыя інжынеры, неадкладна ўзяліся за работу.

Атрымаўшы патрэбныя даныя для праектавання электрастанцыі, Міхаіл, Канстанцін і Аляксандр пайшлі да старшыні калгаса.

— Анна Трафімаўна, — сказалі яны, — а што, каб нашаму калгасу электрастанцыю...

— Мілыя вы мае! — усклікнула старшыня. — Ды яна мне кожную ноч сніцца, спаць не дае!

— Мы даследавалі, на Сервечы можна пабудаваць.

— А якой магутнасці?

— Кілават на дваццаць пяць.

— Такая нашаму калгасу малавата, — адказала Анна Трафімаўна. — Каб разоў у пяць большую, далі-б энергію ва ўсе грамадскія пабудовы, ва ўсе дамы калгаснікаў...

— Станцыя на сто дваццаць пяць кілават будзе дорага каштаваць...

— Мільёнчыкі паўтара хопіць? — і старшыня ўсміхнулася, глядзячы на хлопцаў. — А то можна і больш, у нашай гаспадарцы, самі ведаеце, грошыкі водзяцца...

Зрабіўшы больш дэталёвыя даследаванні, сябры спраектавалі гідрэлектрастанцыю на 125 кілават... Сыны былых батракоў электрыфікуюць родную вёску, іх бацькі маюць магчымасць траціць на гэта каля паўтара мільёна рублёў! Усё гэта — не мары, а ява, хоць і падобна яна на цудоўную казку.

Студэнты дапамагаюць роднаму калгасу і ў палявых работах, і ў наладжванні культурна-масавай работы. Адпачынак без работы — не адпачынак. Сенаўборка... Ды што лепшае можна прыдумаць, як выйсці ў росны луг з касой і размахнуцца на двухметровы пракас! З апетытам папрацуеш, з апетытам і паабедавш, адпачнеш на духмяным мурагу.

Міхаіл Моніч (злева) дапамагае свайму бацьку — дарожнаму майстру — А. К. Монічу ў будаўніцтве маста.

Вера Калбаска (злева) і Надзя Вайтовіч вяртаюцца з палявых работ.

Дзяўчаты, вядома, касу не возьмуць у рукі, гэта работа ім не зусім па плячу. Затое акуч-ваць бульбу, зграбаць сена, вязаць снапы ці палоць — адна лю-бата працалюбівай дзяўчыне, той, якая не хоча быць беларуч-кай.

Вось Вера Калбаска і Надзя Вайтовіч. Вера закончыла сёлета Пінскі настаўніцкі інстытут, паедзе працаваць у адну з вясковых

Адна з лепшых спартсменак калга-са імя Варашылава комсамолка Надзя Кісель. Сёлета яна закончы-ла дзесяцігодку і паступае на вучобу ў ВУ.

школ на Піншчыне, адначасова будзе вучыцца далей завочна. На-дзя закончыла Навагрудскае пед-вучылішча, атрымала там атэстат з адзнакай і паступае сёлета ў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт імя В. І. Леніна. Сяброўкі часта выходзяць на працу ў калгас. Працуюць з песнямі. А песень яны ведаюць шмат!

Міхаіл Моніч займаецца іншай справай. Ён студэнт Беларускага політэхнічнага інстытута імя І. В. Сталіна і можа спраектаваць мост. Ён дапамагае ў гэтым свай-му бацьку Аляксандру Канстанці-навічу, які працуе дарожным май-страм. Масты атрымліваюцца моцныя, прыгожыя, зробленыя не абы як, а па інжынерскаму разлі-ку. Такія масты і патрэбны калгас-най вёсцы, каб камбайн ці трак-тар мог па іх свабодна прайсці, ды і калгасныя аўтамашыны па-вінны хутка бегаць па цянiстых ад прысад дарогах. Вось Міхаіл і выйшаў разам з бацькам а вось-май гадзіне раніцы на работу. Вымяраюць колькасць лесаматэ-рыялу, робяць разлікі.

На наша пытанне, куды марыць Міхаіл паехаць працаваць пасля заканчэння інстытута, ён не без го-нару адказаў:

— Я — комсомолец, і куды па-шле мяне Радзіма, там і паста-раюся аддзякаваць яе за добрае жыццё, за права на вучобу.

Павел Бірыч вучыцца таксама ў Беларускае політэхнічным інсты-туце імя І. В. Сталіна. Ён дапа-магае свайму калгасу ў іншым. Маючы здольнасці мастака-кары-катурыста, Павел у інстытуце пра-цуе адказным рэдактарам саты-рычнай насценгазеты «Аса», якая сярод студэнтаў карыстаецца вя-лікім аўтарытэтам. Вось ён са сваімі таварышамі Васілём Бонда-рам, студэнтам Гродненскага пед-інстытута, і Міколам Паўловічам, студэнтам Беларускага дзяржаў-нага ўніверсітэта імя В. І. Леніна, вырашылі перанесці «Асу» ў свой

калгас, назваць сатырычную нас-ценгазету так: «Аса ў Шчорсах». А ўжальце ёй ёсць каго: дзе-не-будзь у закутку прытуліўся гуль-тай, абібок. Акрамя таго, у газе-це адводзіцца месца і сяброў-скім шаржам: у калгасе многа доб-рых, прыкладных людзей — ста-ханаўцаў. Адночы, у абедзенны перапынак, хлопцы прыйшлі да калгаснага каваля Івана Сільвест-равіча Смаля. Сказалі, што выра-шылі падараваць яму ў газеце сяб-роўскі шарж, і тут-жа, не мару-дзячы, Павел тэрмінова з натуры шарж, патрэбны-ж подпіс быў падрыхтаваны раней. Выкарысталі народную прымаўку, у якой гаво-рыцца пра чалавека — добрага майстра: «І жнец, і шавец, і на дудзе ігрэц». У Івана-ж Сільвест-равіча сапраўды залатыя рукі!

Вечарамі моладзь калгаса збі-раецца ў сельскі клуб. Тут часта можна пачуць даклады, лекцыі на самыя розныя тэмы. Чытаюць іх студэнты.

Добра пастаўлена ў калгасе мастацкая самадзейнасць. Часта на сцэне клуба выступаюць хара-вы і танцавальныя гурткі. Выступа-юць яны па-майстэрску і не вы-падкова маюць тры граматы ад раённага аддзела культасветуста-ноў. Пospex мастацкай самадзей-насці тлумачыцца тым, што ёй пастаянна дапамагаюць студэнты, самі ўдзельнічаюць у самадзей-насці.

У калгасе імя Варашылава больш сарака студэнтаў. Усе яны комсамольцы, прымаюць актыўны ўдзел у грамадскай рабоце ў на-вучальных установах, а таксама дома, у калгасе.

Калгас імя Варашылава з кож-ным годам множыць свае багац-ці. Ёсць усе падставы меркаваць, што сёлета там атрымаюць гра-шовы даход памерам у 2,5 мільё-на рублёў, ураджай збожжавых у сярэднім па 20 цэнтнераў з кожнага гектара і г. д. Ва ўсіх гэтых здабытках ёсць доля і мясцовых студэнтаў-працаўнікоў.

АД ПАРАВОЗА ЧАРАПАНАВЫХ ДА ЭЛЕКТРАВОЗА

Наша краіна — вялікая чыгунач-ная дзяржава. Па працягласці чыгу-начных шляхоў, па аб'ёму перавоз-зак, па тэхнічнай аснашчонасці транспарту СССР займае першае месца ў свеце. Якая чыгунка якой краіны можа параўнацца, напрык-лад, з нашай Вялікай Транссыбір-скай магістраллю, што працягнула-ся амаль на 10 тысяч кілометраў — ад Масквы да берагоў Ціхага акія-на!

Больш ста год таму назад, у 1851 годзе, была пабудавана пер-шая ў Расіі чыгунка Пецербург — Масква. Ужо ў той час гэта была самая буйная ў свеце двухпутная магістраль. На ёй было ўведзена 272 штучныя пабудовы, у тым ліку 184 масты. Такіх будоўляў не веда-ла ў той час ні Еўропа, ні Амеры-ка. Тут упершыню былі выкары-станы паравыя «землекапальныя машыны» (экскаватары). Кожная з такіх машын замяняла працу 150 рабочых. Інжынер гэтай чыгун-кі выдатны рускі вынаходца Б. С. Якобі вынайшаў першы ў свеце літаратурна-тэлеграфны апарат. Другі інжынер чыгункі Я. Н. Гардзіенка стварыў першы апарат для механічнай цэнтраліза-цыі стрэлак і сігналаў.

Доўгі час лічылася, што раско-сная сістэма пабудовы маставых фермаў належыць амерыканцу Гау. Выдатны рускі вучоны-маставік Д. І. Жураўскі даў, што гэтая сі-стэма распрацавана не амерыкан-цам, а рускім вучоным І. П. Кулі-біным. За сваю класічную працу аб мастах раскоснай сістэмы Жураўскі атрымаў у свой час Дзямідаўскую прэмію.

Наша краіна — радзіма паравоза-будавання. Шмат часу мінула з той пары, як выдатны рускі ўмельца бацька і сын Чарапанавы сканст-рувалі і пабудавалі першую ў свеце машыну, якая рухалася па спецыяльных чыгуначных рэйках з дапамогай пары. Але прыняты, пакладзены Чарапанавымі ў асно-ву пры канструяванні сваёй машы-ны, і да нашых дзён з'яўляюцца кіруючымі для паравозабудавнікоў усяго свету.

На нашых чыгунках працуюць магутныя таварныя і пасажырскія лакаматывы, вырабляемыя айчын-нымі заводамі. З гэтых прадпры-емстваў асабліва вызначаецца Ка-ломенскі паравозабудавнічы завод імя В. В. Куйбышава. Першы пара-воз вышаў з яго варот 80 год таму назад. З таго часу каломенцы далі чыгуначнаму транспарту ты-сячы і тысячы лакаматываў, кан-струкцыя якіх бесперапынна па-ляпшаецца, удасканальваецца.

Зараз на чыгуначных магістра-лях, як вядома, працуюць паса-жырскія паравозы серый «СУ» і «ІС», таварныя серый «ФД», «2—3—2», «Л». Усе яны зроблены на Каломенскім заводзе. Выдатныя гэта машыны! Але на змену ім прыходзяць ужо новыя, больш дасканалыя.

Канструктары завода на чале з лаўрэатам Сталінскай прэміі Л. С. Лебядзянскім стварылі новы звышмагутны таварны лакаматыў та-кан званнага сучаснага тыпу. Па-равозы, якія выпускаюцца да гэ-тага часу, — і таварныя, і паса-жырскія, — маюць па дзве пара-выя машыны. На новым таварным лакаматыве — чатыры паравыя машыны: па дзве з кожнага боку. Гэта сапраўдны паравоз-асілан! Ён можа на высокай хуткасці вадзіць паязды вагой да 3500 тон.

Усё большым памерам набывае на чыгуначным транспарце эле-ктрыфікацыя. На электрычную цягу ўжо зараз пераведзены некалькі важных магістральных ліній на Урале, у Падмаскоўі, Закаўказзі, Прыдняпроўі, Кузбасе. Тут пра-цуюць дасканалыя айчынныя элек-травозы.

Электрычная цяга на чыгунач-ным транспарце мае вялікую буду-чыню. Яе значэнне ў тым, што яна дазваляе ў паўтара-два разы павялічыць перавозкі, падняць хуткасць руху амаль на 20 пра-цэнтаў, павялічыць вагу паяздоў на 40—50 працэнтаў, знізіць сабе-кошт перавозак. Вялізнай перава-гай электрацягі з'яўляецца і тое, што яна значна павышае культур-у ўсёй работы транспарту. Зніжае дым, копаць, вугальны пыл, шлак, — звычайныя і даволі непрыемныя спадарожнікі паравой цягі.

Я. КАШЧЭНЯ.

ВАСІЛЬ ІВАНОВІЧ

Апавяданне

1

— А я вась і прышоў! Добры дзень!
— Здароў, Васько! Сам прышоў?
— Сам.
— І не спалохаўся?
— А чаго мне палохацца?
— А ваўкі-ж у кукурузе ёсць! Ты хіба не чуў?

— А я ваўкоў не баюся! Я чытаў у кніжцы, што ваўкі баяцца чалавека, і тады толькі могуць напасці, калі галодныя. А галодныя яны толькі ўзімку! А цяпер лета!

Перад намі стаяў бялявенькі з блакітнымі-блакітнымі вачыма хлопчык, у сіняй майцы і ў чорных трусах.

Мы з урачом Іванам Кірылавічам хадзілі па высокім беразе рэчкі Аскола, за Турэцкаю магілай, шукаючы кусты шыпшыны.

Іван Кірылавіч вельмі любіць кветкі. І не толькі любіць, а глыбока ў іх разбіраецца, — у яго каля вясковай больницы цудоўны кветнік, там гладзіолусы, і браткі, і астры, і вяргіні, і леўкоі, і гваздзікі, і кручанія панічы, і каны, і ногцікі...

А якія ў яго траянды! І белыя, і ружовыя, і чорныя, і цёмначырвоныя, бардовыя... Вялікія-вялікія і пышныя.

А ведаеце, як ён гадуе траянды?

Увосень ён ідзе ў лес, выкопвае куст шыпшыніку, садзіць яго ў сваім кветніку каля больницы і прышчэпвае на ім культурныя траянды...

Вось і сёння мы з ім пайшлі ў лес, што разлегся над Асколам, шукаць шыпшыну...

Як-жа там хораша, над Асколам!

Паміж густым сітняком блішчыць срэбрана-блакітная рэчка, што падзялілася тут ажно на тры рукавы, у далечыні сінеюць азёры, — і скрозь-скрозь, колькі ахопіць зрок, па шырокім зялёным рэчышчы — стагі зялёнай атавы...

Вунь там, на супрацьлеглым беразе, — сяло, а за сямом, аж да самага далягляду зелянее азімае пшаніца...

Злева — далёка-далёка, дзе неба з зямлёю зыходзіцца, — кукурузны лес, і па ёй, па кукурузе, белыя палёсткі параскіданы — калгасніцы ў беленькіх хустках кукурузу ломяць...

Справа за сямом на гары вятрак крыллямі махае, а поруч камбайн сланечнікі «косіць-малоціць»...

З таго боку над рэчкаю — чыгунка.

З-за сасновага лесу выскачыў паравоз, весела загукаў і паймаў далей, цягнучы за сабою вялізны састаў паражняку: па вугаль пабег на Данбас.

Іван Кірылавіч, прышчэпліваючы да шыпшыны галінку траянды, усміхаўся:

— Прышчаплю ды і пакіну тут, прыду і прыкапаю ў зямлі на зіму. Вось будуць людзі дзівіцца вясной, калі на прастай шыпшыне зацвітуць цудоўныя траянды!

І, памаўчаўшы, дадаў:

— Быў-бы ў мяне час, я-б на ўсіх кустах шыпшыны ў лесе траянды папрышчэпліваў! Якая прыгажосць!

Вялікі кветкалюб і вялікі летуценнік сіваловы Іван Кірылавіч!

У гэты час і з'явіўся перад намі блакітнавокі Васько.

Мал. Ю. Пучынскага.

— А я па качку да вас, Іван Кірылавіч! — сказаў Васько.

— Выдатна, — адказаў Іван Кірылавіч. — Пойдзем дахаты, забярэш сваю качку!..

Іван Кірылавіч аднойчы быў у дзіцячым доме, дзе жыў Васько, і падараваў хлопчыку качку. Васько якраз па яе і прышоў.

2

— Дык цябе Васьком завуць? — загаварыў я з хлопчыкам, калі мы вярталіся з лесу.

— Васьком. Васіль Іванавіч Шумейка.

— А гадоў табе колькі?

— Дзевяць!

— А тата і мама твае дзе?

Васько з сумам адказаў:

— А я ні таткі, ні мамы не памятаю. Тата з вайны не вярнуўся, а маму бомбай забіла... Год мне тады быў.

— Як-жа ты рос?

— Мяне бабуля ўзяла, я ў яе і вырас. Бабуля Наталка... Бабулі калгас дапамагаў, бо яна ўжо вельмі старэнькая. А потым, як я падрос, у дзіцячы дом мяне ўзялі...

— А бабуля дзе?

— А бабуля дома. Дзіцячы дом не ў тым сяле, дзе бабуля жыве. Бабуля жыве ў сваёй хаце, я да яе штотыдня хаджу... Яна яшчэ і цяпер, калі я прыходжу да яе, казкі мне расказвае! Ой, колькі я казак ведаю!

— А як у дзіцячым доме жывецца?

— Вельмі добра! У школу ўжо хаджу, у другі клас.

— А вучышся як?

— А я выдатнік! Усе пяцёркі! А ў мяне ў дзіцячым садку трусікі ёсць! Ажно дзве пары, і маленькіх — дванаццаць! Блакітныя трусікі! Я для іх сам і клетку зрабіў. І курачка з пёўнікам жывуць! І — галка!

— Якая галка?

— Ды сапраўдная галка! Птушка! Такая ручная-ручная! Як паклічу яе: «Галка, Галка!» — яна ляціць і садзіцца мне на плячо або на галаву! Вельмі цукар любіць! Сядзе на плячо і адразу: «Крррр! Дай цукру!»

— Дзе-ж ты яе ўзяў?

— Упала з гнязда! Я яе знайшоў і выкарміў! І ні да каго ў рукі не ідзе, толькі да мяне. А я ў дзіцячым доме і музыцы вучуся. На піяніна, Настаўніца кажа, што я, калі буду вучыцца, добра буду іграць.

— А табе хочацца навучыцца добра іграць на піяніна?

— Хочацца! Я і на баяне ўмею! Я іграю, а Галка мая ходзіць і падскоквае. Танцуе! Мне вельмі хочацца навучыцца танцаваць сваю галку і курачку з пёўнем. Неяк да нас у клуб прыязджаў цырк, я там бачыў, як сабакі танцуюць пад музыку. Дрэсіраваныя. А ці можна навучыцца танцаваць галку або пёўніка?

— Ты-ж кажаш, што твая Галка танцуе?..

— Хлопцы смяюцца, кажуць, што яна зусім не танцуе, а проста сабе падскоквае. А мне здаецца, што яна нібы да музыкі прыслуховаецца і танцуе...

— А ты сам умееш танцаваць? — спытаўся я ў Васька.

— А я-ж у танцавальным гуртку! Я многа танцаў ведаю: і польку, і кракавяк, і казачка, і гапака, і лезгінку. За лезгінку я нават прызатрымаў! У раёне на вечары самадзейнасці танцаваў. Мяне кніжкай прэміравалі — «Казкі» Пушкіна. А вы бачылі дрэсіраваных птушак?

— Бачыў, — кажу, — дрэсіраваныя папугаі, сарокі, галкі, жоравы...

— І танцуюць?

— Бачыў толькі жоравы, як ён танцаваў. Адзін дзядуля яго навучыў. Дзядуля іграе на жалейцы, а ён танцуе...

— А не бачылі, каб галкі танцавалі?

— Галак не бачыў.

— Вось мне хочацца галку танцаваць навучыцца. І пёўна з курачкаю. І качку. Вось вазьму ў Івана Кірылавіча качку і таксама буду вучыцца яе. Я вельмі люблю жывёлу дрэсіраваць! У мяне і трусікі вучоныя: цераз рукі мае скачучы! Я думаю, што я птушак навучу!..

— Паспрабуй! Цярпліваці, Васько, трэба шмат! Можна і вывучыш. Што, можна, ты хочаш цыркавым артыстам быць, дрэсіроўшчыкам?

Васько неяк загадкава ўсміхнуўся:

— А хіба гэта дрэнна? — спытаўся.

— Чаму, — кажу, — дрэнна! Наадварот, вельмі добра: вивучаць характар жывёліны, яе асаблівасці, яе магчымасці... Вучыцца яе розным штукам... Толькі мучыць жывёліну не трэба. Чытаў пра дзядулю Уладзіміра Дурава? У яго цэлы тэатр з розных жывёлін быў.

— Чытаў! Я ўсё пра Дурава прачытаў! От, каб быць такім, як Дураў!..

— А ты заўважыў, што Дураў ніколі не біў жывёлу, ён толькі ласкаю вучыў! Ласкай ды ўзнагародаю — кавалачкам чагосці смачнага!

— І я сваю Галку, калі яна да мяне прылятае, або нешта такое зробіць, заўсёды цукрам частую! Не, я і галку, і пёўніка з курачкай буду дрэсіраваць, і качку! Я — цярплівы...

С В Е Т Л Ы Я М А Р Ы

Калі мы прышлі дахаты, Іван Кірылавіч запрасіў Васька абедаць. Ён адмовіўся.

— Э, не, пабегу! Я адпрасіўся ўзяць качку, а ўсе пайшлі дапамагаць калгасу збіраць кукурузу. Я павінен іх дагнаць і перагнаць на збіранні кукурузы. Я найбольш даўганосіка на бураках назбіраў, найбольш кукурузы вясной прапалоў, найбольш каласкоў назбіраў... Я і на збіранні кукурузы хачу быць першым! Да пабачэння!

— Бывай, Васіль Іванавіч! Не выпусці качку!

— Не выпусчу! — гукнуў Васько і подскакам падаўся з горкі на дарогу.

3

Неяк прышоў да мяне ліст ад старшыні калгаса з таго селя, дзе ў дзіцячым доме жыўе блакітнавокі мой таварыш Васіль Іванавіч Шумейка.

Старшыня піша:

«Вельмі вас прашу купіць у Кіеве чаравікі з канькамі, лыжы і лыжны касцюм. Праўленне калгаса вырашыла прэміраваць Васька Шумейка».

ку за найлепшыя паказчыкі ў працы па збору даўганосіка на бураках і за збіранне каласкоў і кукурузы. Іншыя падарункі для дзяцей мы знайшлі і тут, у сябе ў раёне, а канькоў, лыжаў і лыжных касцюмаў няма. На Кастрычніцкія святы наладзім сход калгаснікаў разам з нашымі цудоўнымі малымі сябрамі, выхаванцамі дзіцячага дома, дзе будзем прэміраваць іх за дапамогу нам...»

Я купіў і паслаў.

А пасля Новага года атрымаў ліст ад урача Івана Кірылавіча.

«Вітаю з Новым годам! Быў у мяне на Новы год, — піша Іван Кірылавіч, — Васіль Іванавіч Шумейка! Прыбег на лыжах, у новенькім чырвоным лыжным касцюме! Бяжыць, расчырваневы, а на плячы ў яго сядзіць галка. Кажы, што галка ўсё-ж такі танцуе пад музыку, а качка ніяк не хоча, але я яе, — кажы, — усё-роўна навучу! Ой, будзе з нашага Васіля Іванавіча другі Дураў! Ой будзе!»

А што вы думаеце?

Можна калі-небудзь нам давадзецца ўбачыць вялікую афішу, на якой будзе намалеваны партрэт Васіля Іванавіча Шумейкі, з галкай на плячы, і напісана:

«Вядомы, арыгінальны дрэсіроўшчык жывёл і птушак Васіль Іванавіч Шумейка».

Пераклад з украінскай мовы Янкі Брыля.

Першага верасня 1947 года пасля перапынку, выкліканага вайною, дзверы Мінскага мастацкага вучылішча былі зноў адчынены для таленавітай моладзі рэспублікі. За кароткі час яго скончылі 97 юнакоў і дзяўчат — дзеці рабочых, калгаснікаў і служачых. Найбольш таленавітая моладзь пасля вучылішча прадаўжае вучобу ў вышэйшых мастацкіх навучальных установах Масквы і Ленінграда. Некаторыя пасля вучобы накіроўваюцца на работу ў раённыя і абласныя цэнтры краіны, у школы, клубы і дамы культуры.

На двух аддзяленнях вучылішча — мастацка-педагагічным і скульптурным — займаецца 117 студэнтаў. Тут ёсць моладзь, якая прайшла вялікую школу Айчыннай вайны, прымала ў ёй непасрэдны ўдзел.

З гэтага ліку студэнтаў асабліва вылучаецца сваімі здольнасцямі Барыс Аракчэў.

Сын калгасніка Яраслаўскай вобласці, ён з маленства марыў займацца любімай справай — выяўленчым мастацтвам. Але калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, семнаццацігадовым юнаком у 1943 годзе Барыс пайшоў на фронт. Краіна была тады ў небяспецы, і Аракчэў разам з усім народам са зброяй у руках адстойваў сваю будучыню, шчасце савецкіх людзей. У вольную хвіліну ён браўся за аловак і малываў. Яго фантасмычныя накіды прасякнуты патрыятычным настроем. Юны мастак марыў пасля вайны паспрабаваць заняцца мастацтвам.

У 1948 годзе жаданне Барыса збылося: ён стаў студэнтам Мінскага мастацкага вучылішча. У студэнцкім калектыве юнак хутка заваяваў павагу сваёй сумленнасцю і стараннасцю ў вучобе, сваім актыўным удзелам у грамадскім жыцці. У яго малюнках і работах па жывапісу праявілася цвёрдасць рукі, добрая назіральнасць, уменне знаходзіць у натуры галоўнае і найбольш істотнае. Акрамя акадэмічных заняткаў, Аракчэў шмат увагі аддаваў самастойнай працы, разумеючы, што мастаку патрэбны багатыя веды і адменнае прафесійнае майстэрства, якія набываюцца толькі вялікім намаганнем.

Для сваёй дыпломнай карціны «Сустрэча пераможцаў» Аракчэў абраў тэму, якую добра адчуў і зразумеў: салдат вярнуўся з фронту дамоў; савецкага воіна з радасцю сустракае старая маці, родныя і знаёмыя.

Тэма зусім не новая ў выяўленчым мастацтве. Але мастак знайшоў для яе сваю ўласную мову, па-свойму зразумеў і адлюстраваў гэтую тэму.

У невялікай карціне шмат аўтабіяграфічнага, узятага з ўласнага жыцця.

Кампазіцыя карціны складаная; у ёй шмат фігур, і па сваёй задуме яна патрабуе вопыту і майстэрства. З гэтымі цяжкасцямі Аракчэў справіўся паспяхова, выкарыстаўшы ўсе свае магчымасці.

Сярод выдатнікаў вучобы адно з першых месц належыць Фёдору Бараноўскаму. Пасля дэмабілізацыі з арміі ён пайшоў вучыцца да мастака В. Цвірко. У таленавітага жывапісца Фёдар атрымаў першыя веды ў галіне выяўленчага мастацтва. Але расло жаданне аддацца глыбей любімай справе, разам з набыццём навыкаў у малюнку і жывапісу авалодваць і іншымі ведамі навукі і мастацтва. Аднак юнаку нехапала яшчэ ведаў па агульнаадукацыйных прадметах. Прышлося пайсці ў вярхоўную школу і толькі пасля яе заканчэння паступіць у мастацкае вучылішча. У вучылішчы яго, як выключна здольнага студэнта, хутка заўважылі

настаўнікі і таварышы. Усе натурныя заданні ён выконваў хутка і толькі на выдатна. Малюнак, жывапіс і кампазіцыя даваліся яму лёгка. Лепш за ўсё здольнасці Ф. Бараноўскага выявіліся ў дыпломнай карціне «Провады студэнта». Сюжэт і кампазіцыя яе навеяны ўласным імкненнем прадаўжаць далей вучобу ў мастацкім інстытуце.

Цяга савецкай моладзі да мастацтва асабліва ярка відаць на прыкладзе вучобы Леаніда Чарняўскага, якому давялося прайсці цяжкі і складаны жыццёвы шлях.

У 1941 годзе восемнаццацігадовым юнаком Л. Чарняўскі добраахвотна пайшоў на фронт. У сакавіку 1942 года ў жорсткім баі з ворагам ён быў цяжка паранены і страціў правую руку і вока.

Пасля выхаду са шпіталю ён ужо быў студэнтам педагагічнага інстытута, працаваў настаўнікам. А калі Беларусь была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Чарняўскі прыехаў у родныя мясціны, на Лагойшчыну. Неўзабаве бацькі яго атрымалі прызначэнне ў Мядзельскі раён Маладзечанскай вобласці. Леанід быў разам з сям'ёй. Тут ён працаваў інспектарам лесааховы, што ў значнай меры вырашыла далейшы жыццёвы шлях юнака.

Любоў да навакольнай прыроды, захапленне яе характвам, неперарадковая цяга выявіць настроі сваёй душы, пачуцці свайго сэрца прывялі яго ў мастацкае вучылішча.

Малываць левай рукой Леанід было цяжка. Трэба было набываць навык пальцаў. І там, дзе нехапала фізічных магчымасцей, дапамагала ўпэўненасць, вынаходлівасць.

За час навучання ў вучылішчы Л. Чарняўскі праявіў сябе выключна здольным у малюнку, жывапісу і кампазіцыі. Заўсёды дысцыплінаваны, ён жыве інтарэсамі калектыва, прымае актыўны ўдзел у грамадскай працы.

Для сваёй дыпломнай работы «Паўстанне рыбакоў на возеры Нарач» Л. Чарняўскі выкарыстаў багаты матэрыял рэвалюцыйных падзей у Заходняй Беларусі, калі яна знаходзілася пад прыгнётам беларускай Польшчы.

Гісторыя паўстання захапіла Л. Чарняўскага ў час яго работы ў Мядзельскім раёне. Усё, што было сабрана аб гэтых памятных падзеях, лягло ў аснову дыпломнай работы.

У рабочых аўдыторыях вучылішча заўсёды пануе творчы настрой. Моладзь з любоўю і натхненнем працуе над сваімі праграмнымі заданнямі.

Гэты год быў паспяховым для вучылішча. З выдатнымі вынікамі скончылі вучобу студэнты А. Карнушэвіч, І. Красноўскі, С. Русак, Л. Хадасевіч, Г. Віткоўскі.

Настаўніцкі калектыв, сярод якога ёсць вопытныя мастакі, аддае свае веды і прафесійнае майстэрства таленавітай моладзі, перад якой ляжыць шырокі і светлы шлях да вышніх мастацтваў.

«Сустрэча пераможцаў» (з дыпломнай карціны Б. Аракчэва).

«Провады студэнта» (з дыпломнай карціны Ф. Бараноўскага).

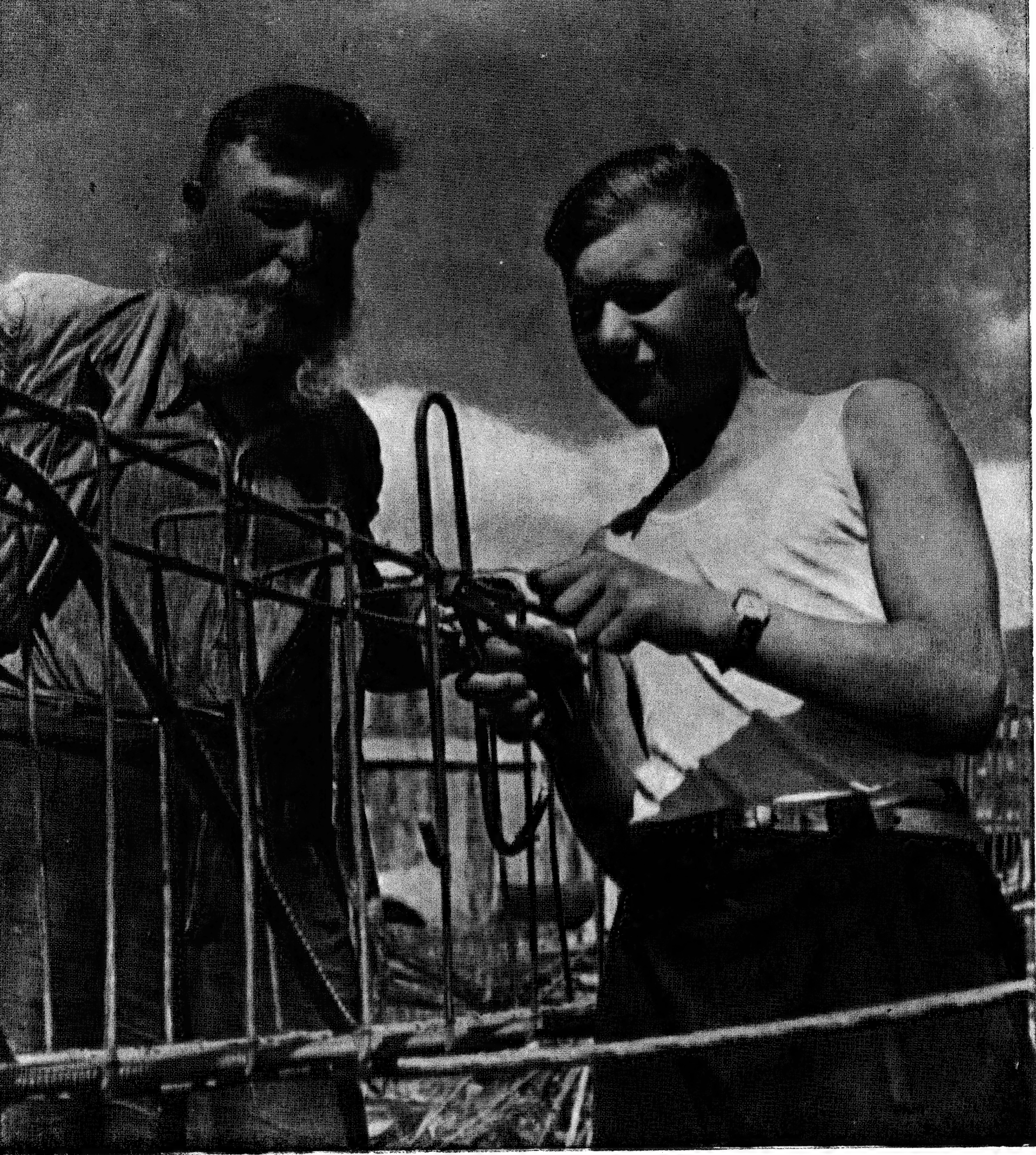

Другі памочнік капітана флагманскага судна Верхне-Дняпроўскага рачнога параводства.
Комсамалец, малодшы лейтэнант рачнога флота Вячаслаў Акушка, які выдатна выкон-
вае свае соцыялістычныя абавязальствы

Фота А. Дзітчанца.

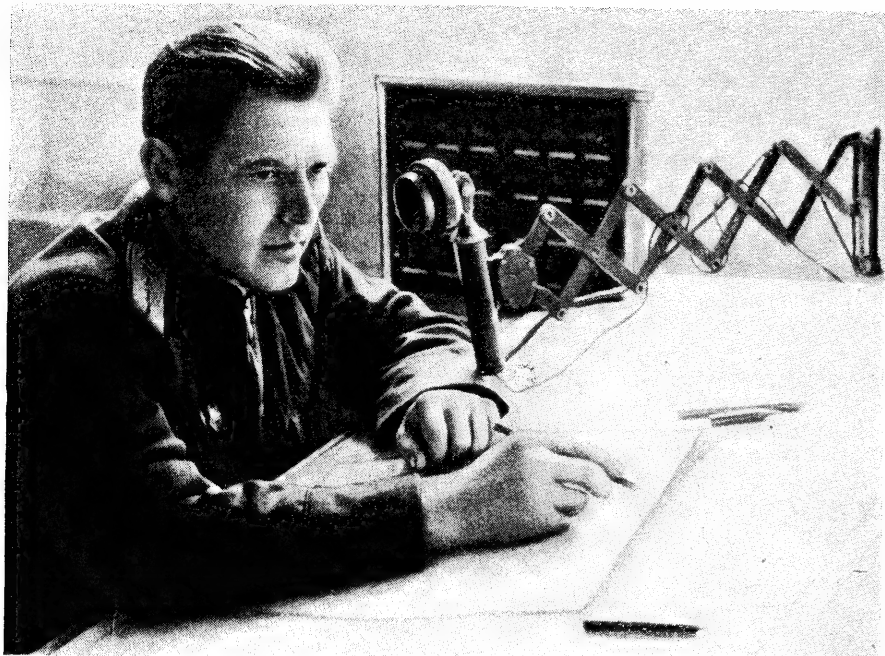

На будаўніцтве памяшкання дзіцячага тэатра Мінскага Палаца піонераў. Дзесятнік Канстанцін Іванавіч Смышляеў перадае свой вопыт арматуршчыку комсамольцу Пятру Бабіновічу.

Фота А. Дзітлава.

НА „ФАБРЫЦЫ” МАРШРУТАЎ⁴⁴

Кіраўнік комсамольска-маладзёжнай змены аддзялення Канстанцін Шэмет у думках ідзе наперадзе поезда, пракладаючы яму «зялёную вуліцу».

Поезд падыходзіць да Мінска. За правым крылом лакаматыва малады машыніст Васіль Іваноў. Уважліва ўглядаецца ён уперад, туды, дзе раскінулася маляўнічая панарама беларускай сталіцы. На фоне бясхмарнага неба бачны велічныя абрысы апранутых у рыштаванні высотных будынкаў.

Цяжкавагавы маршрут прайшоў міма ўваходнага светафора і плаўна прыпыніўся ля кантрольнага слупіка.

Высока над пуцямі станцыі запалілася чырвоная зорка.

— Працуе наша комсамольская! — з горадасцю сказаў Васіль Іваноў свайму памочніку.

Да паравоза падыходзіць напарнік Іванова — Уладзімір Кулінскі. Нібы эстафету, прымае ён лакаматыў, каб павесці цяжкавагавы маршрут далей. Ён ведае, што паравоз на станцыі не затрымаецца ніводнай лішняй хвіліны. У комсамольска-маладзёжным калектыве гэтага не бывае.

Радасна на сэрцы Васіля Іванова. Яго загарэлы твар свеціцца шчаслівай усмешкай. За сённяшня суткі лакаматыў зноў прабег 650 кіламетраў. Нялёгка далася перамога. Яна заваявана ў цеснай дружбе з дыспетчарам, галоўным кандуктарам, паяздным вагонным майстрам, у барацьбе за кожную хвіліну, кожны кілометр.

...Станцыйныя пуці перапаясвае высокі пешаходны мост. Над мастом узвышаецца дыспетчарская вышка. У невялікім пакоі, абабітым тканінай, за пультам кіравання сядзіць манеўровы дыспетчар Уладзімір Пазырны. Пад яго кіраўніцтвам працуюць сотні маладых чыгуначнікаў. Гэта — работнікі самых рознастайных прафесій. Дыспетчару зараз падначалены ўсе тэхнічныя сродкі станцыі, якую чыгуначнікі небеспадстаўна называюць «фабрыкай маршрутаў».

Фота В. Каледзінскага.

Тут фарміруюцца, адсюль ва ўсе бакі ідуць паязды з народна-гаспадарчымі грузамі — і на поўдзень, і на поўнач, і на ўсход, і на захад.

Малады камандзір Уладзімір Пазырны ганарыцца тым, што яму даверана кіраваць усёй шматграннай эксплуатацыйнай работай на такім вялікім і адказным участку чыгуначнага канвейера.

Да яго, на камандную вышку, даносяцца прарэзлівыя свіскі манеўровых паравозаў, размераны грукат вагонных колаў, лязг буфераў, меладычныя гукі сігнальных ражкоў стрэлачнікаў. Па гэтых гукіх працоўнай сімфоніі Уладзімір Пазырны беспамылкова вызначае рытм работы станцыі.

Кіраўніку адзінай змены зараз вядома ўсё, што робіцца на станцыі. Перад тым, як прыняць дзяжурства і сесці за селектар, ён абыйшоў станцыйныя пуці, па-гаспадарску ўсё правярэў, удакладніў, спланаваў. Цяпер аб выкананні гэтага плана дакладваюць яму дзяжурныя па станцыі, саставіцелі, стрэлачнікі, аператары, аглядчыкі вагонаў.

— Таварыш дыспетчар! — чуецца з рэпрадуктара ўсхваляваны голас саставіцеля Івана Ларыёнава. — Часу да адпраўлення поезда засталася мала, а ён яшчэ не сфарміраваны.

Дыспетчар задумліва глядзіць на верхнюю частку графіка, асцярожна націскае на педаль селектара і, нібы прыкідваючы штосьці ў галаве, адказвае:

— Ведаю, таварыш Ларыёнаў, абставіны склаліся цяжкія. Ды ўсё-ж прыем захадзі, каб поезд адправіць па графіку.

Манеўровы дыспетчар назірае з акна за размераным рухам вагонаў і паравозаў. Твар яго робіцца заклапочаным. Праз гадзіну, згодна графіка, павінен адправіцца ў бок Маладзечна чарговы

маршрут, а вагонаў для поўнага яго фарміравання нехапае. Наспявае смелае рашэнне. Дыспетчар ведае, што на падыходзе да станцыі знаходзіцца поезд, у складзе якога маюцца вагоны маладзечанскага напрамку. Трэба зрабіць так, каб ён як мага хутчэй прыйшоў у Мінск. Манеўровы дыспетчар звязваецца па тэлефону з кіраўніком комсамольска-маладзёжнай змены аддзялення Канстанцінам Шэметам, з якім у яго здаўна завязана моцнае вытворчае сяброўства. Той абяцае паскорыць падыход поезда да станцыі, ужыць суднікаускія метады. Цяпер усё астатняе будзе залежаць ад калектыва яго змены.

Пры гэтай думцы ўсё выразней паўставала перад Пазырным тая вялікая адказнасць, якая ўскладаецца на манеўровага дыспетчара. З'яўляючыся камандзірам адзінай змены, ён абавязаны паставіць справу так, каб максімальна выкарыстаць усе тэхнічныя сродкі, якія ёсць на станцыі, умела расставіць людзей і прадукцыйна арганізаваць іх працу. Іменна ад гэтага ў першую чаргу залежыць бесперабойная работа станцыі, выкананне ёю графіка руху паяздоў, планаў пагрузкі і выгрузкі. Напрыклад, саставіцель можа хутка сфарміраваць маршрут, канторшчык — аформіць дакументы, аглядчык — аглядзець вагоны, але калі манеўровы дыспетчар няўмела арганізуе выкананне ўсяго тэхналагічнага працэса, дасягненні асобных стаханаўцаў не будуць мець належных поспехаў.

Поезд прыбывае на станцыю. Роботнікі комсамольска-маладзёжнай брыгады старшага аглядчыка вагонаў Андрэя Моўчана правяраюць спраўнасць рухонага састава. Тэхнічны канторшчык Эдуард Сарока пачынае разметку і спісванне вагонаў. На сартыровачным пуці станцыі хутка падбірае групы вагонаў саставіцель Іван

Ларыёнаў. Падпарадкоўваючыся яго сігналам, рухаецца па рэйках манеўровы паравоз, групіруючы вагоны па строгаму плану. Кожную хвіліну разлічыў саставіцель з намерам як мага больш сэканоміць часу, каб раней тэрміну скончыць работу. Не прайшло і поўгадзіны, як поезд быў не толькі сфарміраваны, але і пастаўлены ў парк адпраўлення, дзе ўжо чакаў яго лакаматыў.

Кандуктарская брыгада і паяздныя вагоны майстар паралельна прымалі састаў.

Поезд, які, здавалася, немінуха павінен быў выбіцца з графіка, рушыў са станцыі дакладна па раскладу.

Уперадзе запалілася зялёная вочка светафора. Цяжкавагавы маршрут з беларускім лесам для новабудуёўляў краіны мінуў станцыю і выйшаў на перагон.

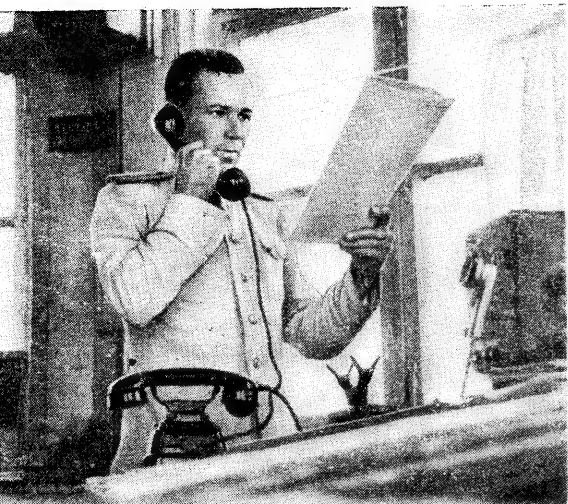
Малады камандзір комсамольска-маладзёжнай змены аддзялення Канстанцін Шэмет у думках ідзе наперадзе састава, пракладаючы яму «зялёную вуліцу». Вось ён выклікае па тэлефону дзяжурнага па сумежнаму Вільнюскаму аддзяленню Якштася. У іх — моцная вытворчая дружба. Яна не абмяжоўваецца рамкамі сваіх участкаў, для іх няма падзелу перагонаў на «свае» і «чужыя». Шэмет цікавіцца зараз, як вядзе маршрут літоўскі машыніст Лушайціс. Дзяжурнага па Вільнюскаму аддзяленню Якштася хвалюе лёс поезда, якім кіруе беларускі машыніст Сцяпанаў. Абодва кіраўнікі змен дагаварыліся, знайшлі, як кажуць, агульную мову і сумесна вядуць барацьбу за тое, каб захаваць адзінства, рытм чыгуначнага канвейера на цэлым напрамку, каб графік руху паяздоў ад Мінска да Вільнюса нідзе не быў парушаны.

На станцыі Маладзечна машыніст Лушайціс прыняў цяжкавагавы маршрут, які прывёў ужо сюды

Ні на хвіліну не замірае працоўнае жыццё на буйнейшым у нашай краіне Мінскім чыгуначным вузле. І днём, і ноччу адзін за другім ідуць адсюль цяжкавагавыя маршруты з рознастайнымі народнагаспадарчымі грузамі. На здымку: саставіцель Іван Ларыёнаў фарміруе чарговы састаў.

Кіраўніку адзінай комсамольска-маладзёжнай змены В. Пазырнаму вядома ўсё, што робіцца на станцыі. Аб выкананні плана дакладваюць яму дзяжурныя па станцыі, саставіцелі, стрэлачнікі, апэратары, аглядачы вагонаў.

машыніст мінскага дэпо Сцяпанаў.

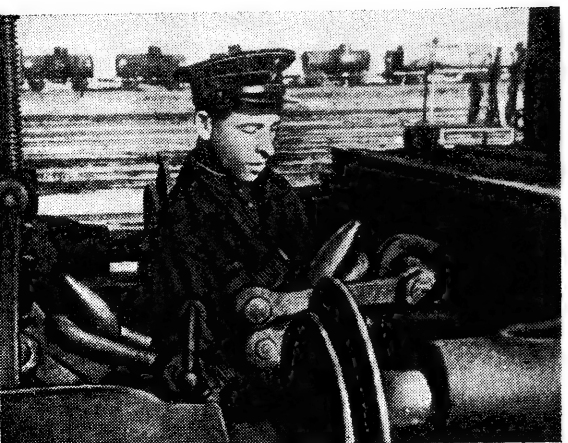
— Шчаслівай дарогі, таварыш Лушайці! — сказаў Сцяпанаў, праводзячы яго ў рэйс. — Жадаю поспеху!

— Дзякую! Не падвяду, таварыш Сцяпанаў, — адказаў Лушайці. — Пачаты вамі рэйс скончыць як мае быць!

З рук у рукі перадаюць адзін-другому кіраванне камандзіры дыспетчарскіх змен, саставіцельскіх комплексных брыгад, пункту тэхнічнага агляду вагонаў. І настолькі моцна развіта ў маладых чыгуначнікаў пачуццё патрыятычнага абавязку, настолькі вялікія іх клопаты аб поспеху, не толькі сваім, але і агульным, што «прыліваў» перад заканчэннем дзяжурства і «адліваў» у пачатку наступнага не заўважаеш. Ёсць рытм, ёсць пачуццё «локця». Згуртаваны моцным вытворчым сяброўствам, калектыву адзінай комсамольскай змены не раз пераадолююць такія цяжкія, калі становішча здавалася бязвыхадным. У такія гарачыя хвіліны з аднолькавай стараннасцю працуюць рабочыя ўсіх прафесій, дапамагаючы адзін-другому.

Калі на станцыі пачалося спаборніцтва па прафесіях, саставіцель Іван Ларыёнаў задумаўся: з кім-бы памерацца сіламі? З двух дзесяткаў саставіцеляў Ларыёнаў нечакана выбраў комсамольца Уладзіміра Гушчу. Чаму ён так зрабіў? Ларыёнаў ведаў, што Гушча — работнік малады, яму

Хутка і ясна падрыхтоўвае саставы да роспуску з горні скруткай С. Байдак.

патрэбна дапамога. Ведаў ён таксама, што Гушча будзе імкнучца не адстаць ад свайго больш вопытнага таварыша, а ўжо адно гэта будзе перамогай.

Малады саставіцель зайздросна сачыў за поспехамі майстра фарміравання, вучыўся ў яго. Шмат разоў Уладзімір Гушча слухаў лекцыі Івана Ларыёнава, чытаў яго артыкулы ў газетах. Але цяпер, калі Ларыёнаў заявіў, што правядзе дзяжурства разам з ім, у яго маневровым раёне, малады саставіцель разгубіўся. «Паглядзіць, і не спадабаецца яму мая работа...»

Аднак хутка трывога маладога саставіцеля рассеялася. Добрадушны погляд Ларыёнава, яго шчырыя заўвагі надавалі бадзёрасць, энергію.

— Усякую справу можна паскорыць, — гаварыў Ларыёнаў. — У нашай справе трэба развіць вымярэнне на вока, мець кемлівасць. Здараецца так, што часу на фарміраванне поезда застаецца мала, а вагоны раскіданы па пуцях. Што тут рабіць?

Ларыёнаў тлумачыў, як трэба выкарыстоўваць пуці, каб менш рабіць маневровых рэйсаў, як сумяшчаць фарміраванне саставаў з расфарміраваннем, калі і як ужываць маневры штуршкі.

Неўзабаве імя Уладзіміра Гушчы з'явілася ў спісу перадавікоў станцыі побач з імем Івана Ларыёнава.

— Прадоўжым спаборніцтва? — спытаў Ларыёнаў у Гушчы.

— Са здавальненнем! — адказаў Гушча.

На адным з адказных участкаў станцыі працуе старшая стрэлачніца Кацярына Егоранкава. Яна — стаханаўка, паважаны ў калектыве чалавек.

— Залатыя ў яе рукі! — гаворыць пра Егоранкаву кіраўнік змены Уладзімір Пазырны.

Нам запомнілася адна задушлівая размова Кацярыны Егоранкавай з сяброўкамі ў гарадскім парку, ля Дошкі гонару, на якой побач з другімі стаханаўцамі Мінска змешчаны яе партрэт.

— Бачыш, Каця, якая табе павага, — сказала адна дзяўчына. — А помніш, як ты некалі палохалася сваёй прафесіі?

Далёкія, харошыя ўспаміны ўзніклі ў галаве Кацярыны Егоранкавай. Вось яна, простая вясковая дзяўчына, упершыню трапіла ў вялікі горад. Каця ідзе на чыгунку. Ёй прапанавалі вучыцца на стрэлачніцу. «А ці здолею?», — спалохалася дзяўчына. «Дапаможам!» — адказалі ёй. Неўзабаве Каця працавала ўжо самастойна. З кожным днём яе ўсё больш вабіла характэрна шумнай, але строга арганізаванай працы станцыі. Прыемна было бачыць, як сур'ёзныя, паважаныя машыністы паслухмяна накіроўвалі вялікія магутныя машыны па яе сігналах, радасна было ўсведамляць, што ад яе, стрэлачніцы, у значнай меры залежыць спакой тысяч людзей, што едуць у паяздах, захаванне каштоўных дзяржаўных грузаў. На яе спадзяюцца, ёй вераць. І гэтак давер'е яна імкнулася апраўдаць стаханаўскай працай. Па некалькі разоў у дзень яна чысціла і выцірала стрэлкі, правярала шчыльнасць прылягання вастракоў, надзейнасць мацавання балтоў. Яна працавала добра, але ёй хацелася зрабіць нешта больш значнае. Каця пачала дапамагаць маладым работніцам, паказвала ім, як наглядаць за стрэлачнымі

Іван МУРАВЕЙКА

Каласа нашага палі

Шырокі ў вёсцы кругагляд
Пажарнік мае малады.
Але, сябры, яго пагляд
Не можа ўсе абняць жыты.

Калі світальнаю парой
Наўкол глядзіць ён з вышыні,
Ён бачыць сонца за гарой,
Але не бачыць краю ніў.

Пагоркі ўсе і ціш балот
Жытнёвы затапіў разліў.
Не абыйшоў-бы і за год
Серп неабдымныя палі.

Дубам па грудзі збажына.
Такая — песню хоць складай!
У нас прырода не адна
Калгасны росціць ураджай!..

Васіль МАТЭВУША

Першая зарплата

У цэху праз аконца
Касіра-дзяўчына
Выдавала чырвонцы
Маладому хлопчыне.

Ён ля касы, як сталы,
Грошы двойчы злічыў
І падумаў: «Нямала,
Хоць і першы пачыні!»

З прахадной вышаў будкі,
Вырашыў на хаду:

«Сёння з новым абуткам
Я дадому прыду.

Бацьку, маці абновы
І сястрыцы ў касу
Дзве істужкі шаўковых
На ўспамін прынясу.

А як вечар агнямі
Над зямлёй зазіхціць,
Можна будзе з сябрамі
І ў тэатр мне схадзіць».

пераводамі, вучыла адрозніваць сігналы.

Так расла, накоплівала веды і вопыт маладая стрэлачніца. Так паступова ўсведамляла яна вялікае дзяржаўнае значэнне сваёй службы, свайго паста. І цяпер, сустракаючыся, знаёмячыся з новымі людзьмі, яна ўжо не саромілася, як раней, а спакойна з гонарам гаварыла:

— Я стрэлачніца станцыі Мінск-таварная.

...Ля дошкі паказчыкаў спаборніцтва стаіць група рабочых. Яны ўважліва разглядаюць лічбы, напісаныя супраць прозвішчаў стаханаўцаў.

— За ім не ўгонішся! — чуюцца чыйсьці голас, які выражае адначасова і здзіўленне і захапленне.

Гэтыя словы адрасаваны лепшаму башмачніку комсамольска-маладзёжнай змены Аляксею Макараву.

Далёка на Беларускай чыгунцы ідзе слава аб ім. Ён — талент у сваёй галіне. Аляксей Макараў валодае асобым пачуццём дакладнасці, ён нібы вымярае вокам самыя дробныя долі міліметра.

На механізаванай горцы ідзе сартыроўка вагонаў. Імгненне — і пабягуць яны, кожны на свой пуць. Башмачнік павінен уважліва сачыць за кожным з іх. Не паспее ў час затармазіць — немінучая аварыя.

Разам з кіраўніком змены Уладзімірам Пазырным аглядаем мы з балкона дыспетчарскай вышкі пуці сартыровачнага парка, што веерам раскінуліся ўперадзе. Здалёк чуваць па радыё голас дыктара:

— Па-чы-на-ем распускаць!
А неўзабаве, пасля каманды «Распускаць скончылі!» — зноў

прывычны сігнал башмачнікам, стрэлачнікам, усёй комплекснай брыгадзе:

— Падрыхтавацца да роспуску!

— Бачыце, як прыгожа дырыжуе работай башмачнік Аляксей Макараў, — з гонарам гаворыць Уладзімір Пазырны. — Якая дакладнасць!

І гэта сапраўды так. Калі стройная фігура Макарава схіляецца над сталёвымі рэйкамі, калі яго спрытныя рукі хутка падкладваюць башмакі пад колы вагонаў, нічога не існуе для маладога чыгуначніка, акрамя думкі аб поездзе, аб графіку, аб грузах, якія поезд павязе...

У час дзяжурства Аляксея Макарава не бывае выпадкаў пашкоджання вагонаў, праца ідзе чотка, зладжана, умяшчальнасць пуцей выкарыстоўваецца цалкам. Гэта дазваляе саставіцельскай брыгадзе распускаць значна больш саставаў, чым прадугледжана нормамі.

Ні на хвіліну не замірае працоўнае жыццё на буйнейшым у нашай краіне Мінскім чыгуначным вузле. І днём, і ноччу адзін за другім ідуць адсюль цяжкавагавыя маршруты з рознастайнымі народнагаспадарчымі грузамі. З задавальненнем бяруць іх машыністы-пяцісотнікі. Яны ведаюць — не прыдзецца ім памяшаць у шляху хуткасць, прыпыняцца з-за няспраўнасцей у саставе.

І, прыняўшы ад Васіля Іванова лакаматыў, яго напарнік Уладзімір Кулінскі смела адкрывае рэгулятар, бо наперадзе ляжыць шырокая, прасторная «зялёная вуліца» чыгуначнага шляху, а над «фабрыкай маршрутаў» незгасальна гарыць чырвоная зорка.

БАРЫС ДЗМІТРЫЕЎ

Барыс Дзмітрыеў прышоў у Дзяржынскі райком комсамола Масквы, як прыходзілі ў дні вайны ў свае мясцовыя комсамольскія камітэты і другія маладыя патрыёты. Гарачае жаданне дапамагчы Радзіме, прыняць удзел у баях за яе свабоду і незалежнасць жыло ў іх сэрцах самым моцным і непаўторным пачуццём.

«Дзе змагацца супраць ворага, у якіх часцяк і падраздзяленнях?»—Для многіх гэтае пытанне было вырашана канчаткова: «За лініяй фронта, у радах гераічных партызан!»

Імкненне юнакоў і дзяўчат было зразумелым. З дзіцячых год у іх уяўленні жылі слаўныя вобразы партызан грамадзянскай вайны, і кожнаму хацелася быць удзельнікам незвычайных, гераічных падзвігаў. З першых-жа месяцаў Вялікай Айчыннай вайны радыё прыносіла весткі аб змаганні савецкіх партызан у тылу ворага. Асабліва захапіў усіх падзвіг маскоўскай школьніцы комсамолкі Зоі Касмадзем'янскай.

Комсомолец Барыс Дзмітрыеў не мог заставацца ў баку ад падзей. Таксама, як і Зоя, ён прышоў у кабінет сакратара Дзяржынскага райкома комсамола і папрасіў:

— Пашліце мяне ў партызаны!

Сакратара не здзівілі гэтыя словы. З такімі-ж просьбамі да яго прыходзілі юнакі і дзяўчаты па некалькі разоў на дзень. Адных ён запэўняў, што працаваць для фронта на абаронным прадпрыемстве — справа такая-ж ганаровая, як і змагацца ў акапах на перадавой, або ў партызанскіх атрадах, другіх накіроўваў у ваенныя вучылішчы, трэцім адмаўляў — вельмі маладыя.

Цвёрдая рашучасць Барыса, яго настойлівасць пераканалі сакратара райкома.

Больш тысячы кіламетраў трэба было прайсці маладому масквічу да Асіповіцкіх лясоў, куды накіроўваліся партызаны. Міма варожых гарнізонаў, па лясах і прасёлачных дарогах ішоў са сваімі таварышамі Барыс Дзмітрыеў.

Халодная і мокрая ад дажджу, прыліпаючая да цела вопратка і натруджаныя ногі, паходны цяжар зброі і ўзрыўчаткі, перастрэлкі з аховай шасейных і чыгуначных дарог, — усё гэта было суровым і цяжкім, усё гэта загартувала волю і сілы маладога партызана.

У атрад Каралёва Барыс прышоў толькі праз два месяцы. Тут пачалася яго сапраўдная баявая біяграфія.

Першая старонка яе была адкрыта ў верасні 1942 года, калі Дзмітрыеў атрымаў заданне ўзарваць эшалон гітлераўцаў на ўчастку Асіповічы — Татарка.

Восень у той год выдалася сонечная, залатая. Лес стаяў спакойны і ўрачысты. Жаўцела лісце бяроз, зелянелі сосны. Не верылася, што гэтая мірная цішыня зманлівая, што кожную хвіліну тут, на часова акупіраванай ворагам зямлі, можа разгарэцца бой.

Па шляху ад Расохі, дзе знаходзіўся лагер штаба брыгады, да чыгункі Барыс Дзмітрыеў з таварышамі зайшоў у атрад Баразны.

Атрадны сапёр-самавучка вырашыў паказаць маладому інструктару-падрыўніку самаробны капсуль-дэтанатар, які прызначаўся для падрыву толавага зараду. Калі Дзмітрыеў пачаў разглядаць капсуль-дэтанатар, вывучаючы яго канструкцыю, той зусім нечакана ўзарваўся ў яго руках.

Раненне маладога падрыўніка паставіла ўсю групу партызан у непрыемнае становішча. Заданне камандавання трэба было выканаць абавязкова, а ў Барыса былі паранены рукі.

Старшы групы вырашыў спачатку перакаць у атрадзе Баразны яшчэ дзень-два, а

Герой Савецкага Саюза
Барыс Дзмітрыеў.

потым выйсці на «жалезку». Пачуўшы аб гэтым, Барыс запратэставаў:

— Не, пойдзем сёння!

Дзмітрыеўу з таварышамі ўдалося ў гэтую ноч узарваць першы варожы эшалон.

Пасля гэтага Барыс усё часцей і часцей праціўся на заданні. Калі не было магчымасці выйсці на «жалезку», ён удзельнічаў у засадах, мініраваў шасейныя дарогі, ладзіў розныя неспадзяванкі для гітлераўцаў.

У студзені 1943 года, калі фашысты блакіравалі партызанскі раён, Барыс Дзмітрыеў замініраваў пакінуты партызанамі лагер у Круглым Бары недалёка ад спаленых дашчэнтэ Брыцлавіч, і праціўнік з ходу наляцеў на партызанскія міны.

Доўга ўспаміналі баразноўцы гэты ўчынак маладога падрыўніка.

З уласнага вопыту Барыс ведаў, што часта ноччу гітлераўцы вадзілі цяжкія на малой хуткасці. У такіх выпадках у момант выбуху звальваўся з пуці адзін паравоз. А бывала і горш. Прагрыміць выбух, цягнік спыніцца, і рамонтныя брыгады гітлераўцаў пад аховай свайго кулямётнага і мінамётнага агню пачынаюць наладжваць чыгунку.

Барыс задумаў правесці аперацыю сярод белага дня. Ён у маскіравачным халаце адзін ясным зімовым днём падпоўз па снезе да самай чыгункі, і, выбраўшы зручны момант,

замініраваў яе. З вялікімі цяжкасцямі літаральна зарываючыся ў снег, адпаўзаў ад насыпу Дзмітрыеў. У гэты час з-за павароту паказаўся варожы эшалон.

Цягнік імчаўся з вялікай хуткасцю. Вось ён наблізіўся да замініраванага месца. Пачуўся аглушальны выбух. Усё загарэлася, затрашчала...

Доўга рамантавалі пасля гэтага дарогу гітлераўскія ахоўнікі.

Другі раз, таксама ўдзень, Барыс прабраўся па рэчышчу замёрзлай ручайны да бетаніраванай трубы пад насыпам чыгункі і паставіў зарад велізарнай сілы. Выбух адбыўся ў той момант, калі да замініраванага месца падышоў эшалон праціўніка.

Як высветлілася пазней, узрываў было знішчана звыш двухсот гітлераўцаў — выпускнікоў ваенных вучылішч, якія ехалі на ўсходні фронт.

Лета 1943 года было адзначана небывалым размахам усенароднай партызанскай барацьбы ва ўсёй Беларусі. Цэлымі сем'ямі, групамі, цэлымі вёскамі людзі ішлі ў партызанскія атрады, каб са зброяй у руках змагацца супраць тых, хто паліў і нішчыў нашы гарады і вёскі, хто забіваў і вешаў ні ў чым не вінаватых жанчын, старых і дзяцей.

Расла і партызанская брыгада Каралёва. Але нехапала вопытных партызанскіх кадраў. Вось тут, побач з іншымі спецыялістамі, многа прайшлося папрацаваць Барысу Дзмітрыеву. Як інструктар-падрыўнік, ён падрыхтаваў і навучыў свайму майстэрству дзесяткі маладых партызан. Асабліва многа працаваў ён у перыяд жніўня — верасня 1943 года, калі партызанская брыгада ўдзельнічала ў «рэйкавай вайне».

У баявых аперацыях «рэйкавай вайны» Дзмітрыеў, як заўсёды, быў наперадзе, падаючы прыклад сваім таварышам па атраду.

Імя яго рабілася ўсё больш вядомым не толькі сярод партызан Магілёўшчыны. Напярэдадні 1944 года на яго баявым рахунку ўжо было 18 пушчаных пад адхон варожых эшалонаў, 25 мастоў на шасейных і 3 на чыгуначных дарогах, 3 узарваных аўтамашыны, 2 танкі.

Гэта сухія лічбы данясення. За імі стаяў энергічны, нястомны комсомолец, юнак з абветраным тварам, з жывымі разумнымі вачыма, чалавек, які не ўяўляў сабе жыцця без роднага калектыва, без барацьбы за свабоду і мірную стваральную працу.

Асіповіцкі падпольны райком партыі і камандаванне брыгады ў канцы 1943 года прадставіла маладога падрыўніка да высокай ўрадавай узнагароды — звання Героя Савецкага Саюза.

Толькі не давалася Барысу атрымаць самому гэтую ўзнагароду, не давалася разам з сябрамі сваімі сустрэць слаўны дзень вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, вялікі дзень Перамогі. 23 лютага 1944 года ў няроўным баі з гітлераўцамі ён загінуў смерцю храбрых у вёсцы Каменічы.

Пасля вызвалення Беларусі цела маладога партызана было перанесена і пахавана на цэнтральнай плошчы горада Асіповічы. Комсамольцы нашай рэспублікі свята ўшаноўваюць памяць вернага сына Масквы, сына вялікага рускага народа, члена Ленінска-Сталінскага Комсамола, Героя Савецкага Саюза Барыса Міхайлавіча Дзмітрыева.

Паўло ЗАГРЭБЕЛЬНЫ

Апавяданне

Мал. І. Давідовіча.

Заставалася мінуць апошні пад'ём з шырокага яру — і пагорыстая частка стэпу скончыцца. Далей, да самай Кахоўкі, будзе раўніна, ехаць па якой, на думку Пятра Касюхі, сапраўднае задавальненне.

Ён прыпыніў машыну і пачакаў Ардаб'ева. Той вылез са сваёй кабіны, правярэў узровень масла, потым падышоў да Пятра, уздыхнуў.

— Чаго ўздыхаеш? — спытаў Касюха.

— Гоніш вельмі, — паскардзіўся Ардаб'еў, — дарога, глядзі, незнаёмая... Трэба машыну берагчы...

— Нічога, — весела прамовіў Пятро. — Машына машынай, а прасябе таксама не забывай... Вось адным махам перакоцімся цераз яр, а там, лічы, ужо і дома, на бале. Ты толькі не адставай...

— Добра, — густым басам адказаў Ардаб'еў.

Ён быў валжанін, і гук «о» выходзіў у яго круглым, нібы абаранак руля. Касюха зарагатаў.

— Мяккі ты чалавек, Аляксей, — сказаў ён, — вялікі, але мяккі, як пшанічная пампушка. Мне-б на цябе зуб мець, але ведай, браце Касюха...

Ён сеў у машыну і націснуў на старцёр. А непаваротлівы тоўсты Ардаб'еў, яшчэ, напэўна, прадаўжаў у роздуме стаяць каля сваёй машыны, бо калі Касюха праз нейкі час азірнуўся, фар ззаду не было відаць.

«Эх, цаца з луджаным носам! — са злосцю падумаў ён пра Ардаб'ева. — От, бачыла-б Лена...»

Ён уз'ехаў на ўзгорак, зноў азірнуўся, але машыну Ардаб'ева дзесьці ў самай глыбіні яра нібы праглынула цемра. Наперадзе дарога разыходзілася ў двух кірунках: направа — у Кахоўку, налева — да мора. Бестурботна засвістаўшы, Касюха павярнуў у правы бок і паймаў па стэпе.

У шафёраў няма звычкі прыпыняцца і зірацца назад. Вочы шафёра ўперадзе, на шурпатай істужцы дарогі, асветленай бледнымі промнямі фар, а ў галаве зусім пабочныя думкі. Той, хто часта застаецца сам-на-сам, прызвычайваецца ўрэшце калі не размаўляць уголас, дык ужо абавязкова думаць, думаць спакойна, грунтоўна, з асаладай.

Пятро Касюха заўсёды вылучаўся сярод шафёраў будаўніцтва сваёй незвычайнай жвавасцю, непаседлівасцю, жартаўлівасцю. Ён аднолькава лёгка і весела мог расказаць пра свае дарожныя прыгоды, пра машыны, надвор'е і нават пра самыя інтымныя пачуцці. І ніхто не ведаў, што сам-на-сам, сярод чатырох сцен сваёй кабіны, гэты чалавек рабіў сур'ёзны, задумлівы. На яго наплывалі ўспаміны, і тады ён або ўсміхаўся, скупа, ледзь прыкметна, або ўздыхаў і спагядліва прыцмокваў языком.

Сёння ноч была цёмная, мокрая, «плаксівая», як кажуць шафёры. Змяркацца пачало яшчэ ў шэсць гадзін. Нішто навокал — ні чорныя, набрыняўшыя вільгаццю палі, ні разбітыя дарогі, ні пацямнеўшыя ад дажджу тэлеграфныя слупы, — нішто не нагадвала пра зіму, пра марозы, пра снег. Сёння была апошняя ноч старога года, а тут, на поўдні, ішоў дождж, і на слізкай грунтовай дарозе машыну заносіла так, як заносіць узлімку сані. Вецер, нібы пяском, сыпаў дажджом у вокны кабіны, у кузаве важка грывелі тоўстыя сталёвыя трубы, якія Касюха і Ардаб'еў везлі на будаўніцтва. Пятро ўсё мацней націскаў на педаль газу, з нецярплівасцю думачы пра тое, як ён праз гадзіну прыедзе ў Кахоўку, здасць трубы, паставіць машыну і пойдзе на навагодні бал. Праўда, на гэтым бале Пятра чакае мала радасці, але ён спадзяваўся, што апырэдзіць Ардаб'ева хоць на поўгадзіны і выкарыстае гэта, каб пабачыць Лену і выказаць ёй яшчэ раз свае думкі пра яе. А што, хай яна лішні раз пераканаецца ў тым, як лётае на сваім «газіку» (так Пятро называў «ГАЗ-51») «забракаваны» ёю адзін з самых найхрабрэйшых шафёраў будаўніцтва Пятро Касюха, і як нязграбна паварочваецца Аляксей Ардаб'еў.

Пры ўспаміне пра лабарантку Лену заняла сэрца. Гісторыя іх адносінаў была такая-ж доўгая, як стэпавыя дарогі, па якіх ездзіў Пятро. Калі мінулай зімой супрацоўнікаў яшчэ вазілі са Старой у Новую Кахоўку аўтамашынамі, Лена кожную раніцу прыходзіла да гаража і, какетліва хутаючыся ў кароценькую каракулеву шубку, гаварыла:

— Ну, хто мяне, хлопчыкі, сёння падвезе?

І ўсе шафёры наперабой прапанавалі ёй свае машыны. Але Лена часцей за ўсё выбірала Пятра Касюху, бо дужа любіла ягоныя бясконцыя смешныя расказы, і кожны раз, сядачы ў кабіну, прасіла:

— А ну, Петрык, змані што-небудзь...

— Гэта можна, — ахвотна згаджаўся Касюха, — часу досыць. Гэта не тое, як аднаго разу са мною выпадак здарыўся, калі я яшчэ ў МТС працаваў. Сустрэкае мяне нека старшыня калгаса з Прасяніўкі і просіць: «А ну, Касюха, збяршы што-небудзь!» Я яму і адказваю, што, моў, збрахаў-бы так, што куды твая справа, ды некалі, бо газу зараз да Дняпра, там баржа з соллю на каменных разбілася і соль дарма раздаюць, пакуль дождж не замачыў. І іду сабе сваёй хадой далей. А старшыня пабег у калгас, тры падводы запрог — ды к Дняпру... А там, вядома, акрамя прыемнага плёскату хваль ды птушак рознага калібру нічагусенькі больш няма.

Дзяўчына рагатала ад душы.

— А то было яшчэ так...

— Толькі каб не вельмі смешна, — прасіла Лена, — бо я магу з кабіны вываліцца...

Пятру шмат хто з хлопцаў зайздросціў: яшчэ-б, сябруе з такой сімпатычнай дзяўчынай! Але потым аднекуль узяўся Ардаб'еў. Казалі, быццам ён працаваў разам з Ленай на Волга-Доне і быў там закаханы да самазабыцця ў лабарантку, а цяпер перабраўся ў Кахоўку толькі таму, што прыехала Лена. Аднак Пятро нікага кахання не бачыў, таму што Ардаб'еў, як высветлілася, быў зусім не з тых, хто ўвесь свой вольны час круціцца каля дзяўчыны ды выхваляецца перад ёю, як гэта любіў рабіць сам Касюха. Ардаб'еў належаў да тых, каго Пятро зняважліва называў «рабацямі». Разважлівы, спакойны, ён, здаецца, абыхава ставіўся і да Лены. Затое Лена не адводзіла ад Ардаб'ева погляду. Ці то ёй спадабалася яго магутная сіла, якая прасвечвалася ў кожным руху валжаніна, ці можа, як большасць жанчын, яна бачыла ў ім такія якасці, якія непранікнёнае вока не заўважыць. Ды як-бы там ні было, але Пятро добра разумее ўсю небяспечнасць становішча, якое цяпер склалася.

Неяк позна ўвосень Касюха ехаў на перамычку і на поўдарозе дагнаў Лену. Ён узяў яе ў кабіну і тут-жа вырашыў пагаварыць пра тое, што хвалявала яго вольнае колышко часу. Не глядзячы на ўсю сваю адвагу, Пятро ўсё-ж хваляваўся і нават перайшоў на «вы».

— Значыцца, так, — сказаў ён з такім адчуваннем, нібы лез у халодную ваду, — калі не будзеш супярэчыць, дык я сваю жыццёвую машыну вазьму каля вас на ручны тормаз і, значыцца, навек, каб без капітальнага рамонту весці прабег аж да самага камунізма...

— Нічога не разумею, — засмяялася Лена. Ды Касюха па яе вачах бачыў: зразумела, але адказваць не хоча.

Ён вырашыў дамагчыся адказу, чаго-б гэта ні каштавала, і вёў далей:

— Я адносна нашага сумеснага жыцця хацеў запытацца... як мне, разлічваць?..

— З табою? — перапытала Лена.

— Са мною. Абсталёўваць, як той казаў, сумесны гараж, ці...

— Ты мне нават ростам не падыходзіш, — жартаўліва адказала Лена.

— Нічога, — у тон ёй прадаўжаў Пятро. — Юлій Цэзар, рымскі палкаводзец, таксама быў нізкага росту, а якія гастролі даваў!..

— А ты яшчэ да таго-ж і руды, — намагалася Лена канчаткова звесці на жарт сур'ёзную размову.

— Перафарбавацца можна, — бадзёра сказаў Пятро, — на каго пажадаецца: на брунета, на бландзіна?..

— Але-ж ва ўсіх рудых шыі чырвоныя, — зарагатала Лена.

І тут Касюха нарэшце пакрыўдзіўся.

— Я вам не аб'ект для кпінай, — сурова заявіў ён і больш не вымавіў ні слова.

Дома пасля работы ён доўга разглядаў сябе ў люстэрка і пераконаўся: шыя чырвоная.

«Ну і чорт з ёю, і з шыяй, і з Ленкай! — падумаў ён са злосцю. — Псаваць сабе нервы з-за нейкай там лабаранткі!..»

Аднак, калі вечарам на танцах убачыў Лену з Ардаб'евым, зразумеў, што не можа жыць без яе. Ардаб'еў быў апрануты ў новы каверкотавы касцюм і трымаўся так прама, быццам яму да спіны прывязалі дошку. А Лена так падзейнічала на Касюху, што ён пайшоў і

з гора выпіў шклянку гарэлкі. Захмялеўшы, ён доўга намагаўся пера-
канаць шафёраў, якіх сустракаў у той вечар, што Лена — пустая і
павярхоўная дзяўчына, што яна проста адсталы элемент, але ўсе, ні-
бы змовіўшыся, насміхаліся з Касюхі і раілі яму заглушыць рэўнасць
да Ардаб'ева самаадданай працай. Гэта была яўная кпіна.

А тут яшчэ неўзабаве фотаздымак Лены за нейкія там подзвігі ў
лабараторыі змясцілі на дошку гонару, і шафёры ў выходны дзень ха-
дзілі глядзець на фотаздымак сваёй любіміцы. Касюха цяжка перажы-
ваў гэта.

Ён ніяк не мог зразумець, што, уласна, знайшла Лена ў Ардаб'еве.
Мякі на ім, дужым, вазіць збіраецца, ці што? Колькі разоў ён спраба-
ваў зрабіць Аляксею непрыемнасць на рабоце, хацеў прымусіць яго
раззлавацца, але той толькі адмахваўся ад Пятра, нібы ад камара.

— Чаго там?.. Ну, што там?..

Пятро пачаў паступова разумець, што Лене падабаецца ў Ардаб'еве
гэтая лагоднасць да людзей, дабрата і шчырасць, але сам ён стаць
такім не мог, як ні намагаўся. Ён не мог дня пражыць без таго, каб
не падпусціць каму-небудзь шпільку, не пакпіць з таварыша пры ат-
рымання пучэўкі, і яго аўтакалону так і звалі «Яршасты Касюха».

Вось і зараз ён пакінуў Ардаб'ева дзесь далёка ззаду, на незнаё-
май дарозе, і ўсё гнаў і гнаў сваю машыну.

«Гэта табе не да дзяўчат заляцацца!..» — мсціва ўсміхаючыся, думаў
Пятро.

Гэтая частка стэпу была, па разліках Касюхі, досыць роўная для та-
го, каб за колькі кіламетраў убачыць святло фар. Але, паглядзеўшы ў
акенца ззаду, Пятро, акрамя цемры, нічога не бачыў.

«От яшчэ, хвароба яму ў пуп! — падумаў ён пра Ардаб'ева. — Яму
толькі смятану вазіць!..»

Ён прыцішыў ход і зноў азірнуўся, але акенца заставалася чорным.
Тады Касюха вылаяўся і спыніў машыну. Вылез з кабіны, прыслухаўся.
У правадах завываў на розныя галасы бестурботны вечер, выстукваў па
капоце дождж, і наўкол было так цёмна, быццам у чорнай яме. Пятро
трохі пачакаў, абшоў вакол машыны, прабуючы нагою скаты і пагля-
даючы на дарогу, але Ардаб'еў не з'яўляўся. Толькі цяпер Касюха
згадаў пра раздарожжа за ярам і пра тое, што Ардаб'еў едзе тут
упершыню.

— А што, калі павярнуў налева? — уголас падумаў Пятро.

Ён уявіў сабе, як гоніць зараз Ардаб'еў сваю машыну ў беспрасвет-
най цемры, як ён спяшаецца, каб дагнаць свайго таварыша і хутчэй
прыехаць у Кахоўку, дзе яго гэтак чакаюць, але нікога не дагоніць і
нікуды не прыедзе, таму што гэты самы таварыш пакінуў яго аднаго,
а сам уцёк. Ардаб'еў будзе ехаць гэтак усю ноч і раніцай апынецца
каля самага мора — вось і ўсё. А заўтра вернецца ў Кахоўку, убачыць
яго, Касюху, і скажа... Уласна, што ён можа сказаць? Сам-жа вінаваты!
Не будзь разявай! Мабыць, як заўжды, хацеў на ўхіле бензін сэканомі-
ці! Знайшоў час!..

Касюха пачакаў яшчэ трохі, потым сеў у машыну і паехаў далей.

«Падумаеш, — меркаваў ён, — да кожнага яшчэ няньку прымацоў-
вай! Вадзі яго за ручку! Абырда!..»

Час ад часу паскрыпаючы, павольна рухаўся па ветравому шклу
«дворнік», імкліва бегла насустрач дарога, мігцелі шэрыя ад святла
фар слупы, і Пятро чакаў, што вось-вось з'явіцца агні Кахоўкі. Цяпер
ён быў упэўнены, што ў навагодні вечар Лена будзе не з Ардаб'евым,
а з ім, з Касюхай, і няхай усе бачаць гэта і зайздросцяць. Што будзе
далей, як разгорнуцца наступныя падзеі, Пятра не цікавіла. Па складу
свайго характару ён не быў схільны заглядаць далёка наперад і заў-
жды мог задавальняцца толькі цяперашнім, бачным.

Але, дзіўная справа, чым бліжэй пад'язджаў Касюха да Кахоўкі,
тым усё больш неспакойна сябе адчуваў і, нарэшце, яму пачало зда-
вацца, нібы ён чуе дзесьці збоку нейкую размову.

— Пятро? — гаварыў нехта басам.

— Га! — тоненькім голасам адказваў Касюха.

— Ты Ардаб'ева пакінуў?

— Не, — боязна супярэчыў Касюха.

Каб пазбыцца гэтай навязчывай размовы, Пятро трасануў галавой
і націснуў на сігнал. Ды праз хвіліну ён зноў пачуў:

— Пятро!

— Га!

— А я ведаю, чаму ты супярэчыш!

— А чаму?

— Таму, што табе сорамна...

У гэты момант ён пад'ехаў да новага разгалінавання дарогі.

«Э, чорт!..» — скрозь зубы прабурчэў Касюха і, рэзка крутнуўшы
абаранку руля, выехаў на прасёлак. Прасёлак выявіўся дужа грузкі, і
Пятро мала не засеў са сваёй важкай машынай. Але адчай нібы пры-
даў яму сілы і спрыту, і ён здолеў развярнуцца ўдала.

Праз хвіліну машына Касюхі імчала назад, і цяпер у галаве Пятра
была толькі адна думка: «Дзе-ж гэта Аляксей?» Ды Ардаб'ева не было.

Каля злашчаснага раздарожжа Касюха прыпыніў машыну, выключыў
матор і пасігналіў. Ніхто не адказваў, нават рэха не было чуваць.
Тады ён выскачыў з машыны і пабег да раздарожжа. Разгубіўшыся,
Касюха забыў уключыць фары і, каб разгледзець сляды, запаліў за-
палку. Маленькі агеньчык не здолеў нічога асвятліць — дзьмухнуў
вечер, і запалка пагасла. Касюха прысеў і пачаў паспешна чыркаць
запалкі адну за другой, затуляючыся ад ветру крысам курткі. Штаны
на каленях хутка прамоклі, ад холаду Пятро здрыгануўся і толькі тады
апамятаўся.

— Шалды-булды! — вылаяў ён сябе і пабег уключаць фары.

Калі яны асвятлілі дарогу, Касюха ўбачыў, што свежы след аўта-
машыны пайшоў налева. Ардаб'еў павярнуў не туды, куды трэба!

Цяпер ужо Касюха не траціў ніводнай хвіліны. Трэба, што-б там ні
было, дагнаць Ардаб'ева і вярнуць яго.

Машына паймчала па стэпе ў кірунку да мора. Мінала дзесятая
гадзіна вечара, у Кахоўцы хлопцы ужо, мабыць, прыбіраліся ў свя-
точнае адзенне, а Пятро шыбаваў на поўдзень.

Завываў, роў, свістаў, стагнаў за вокнамі кабіны вечер, на салан-
чаках, мокрых і слізкіх, як мыла, машына траціла хуткасць, і важкія
трубы напіралі, нібы намагаліся праламаць тонкую сцяну кузава. Касю-
ха выціскаў з матара ўсё магчымае, але наперадзе, як і раней, нічога
не было відаць.

Ардаб'еў таксама, мабыць, распаліўся і намагаецца дагнаць Пят-
ра, а той, хоць павінен быў ехаць наперадзе, ехаў ззаду. Усё пераб-
лыталася, і вінаваты ў гэтым Касюха.

«Ох і дурань! — думаў Пятро пра Ардаб'ева. — Ох і дурань!
Гоніць, як бык! А куды, спытацца-б у яго! Да мора, бурбалкі лавіць?..»

Мінула ўжо цэлая вечнасць, як здавалася Пятру. Ён чакаў, што
вось-вось у радыятары закіпіць вада і прыдзецца запавольваць ход,
але ў гэты момант далёка наперадзе з'явілася вузенькая, як нітка,
істужка святла. Яна мільганула і зноў знікла ў цемры. Касюха зразу-
меў: гэта — Ардаб'еў. Праз хвіліну істужачка мільганула яшчэ раз,
яшчэ і яшчэ...

Касюха ведаў нязменную звычку Ардаб'ева эканоміць гаручае на
ўхілах і таму спадзяваўся неўзабаве дагнаць таварыша. Але той, здаец-
ца, зусім забыўся на ўсе свае звычкі і напэўна не здымаў нагі з
педаль акселератара. Святло ад ягоных фар доўгі час не набліжалася
ні на метр.

— Аляксей! — шаптаў Пятро. — Ну куды ты спяшаешся, дурніца?
Азірніся, чортаў хлопец! Аляксей!..

І ўсё-ж Ардаб'еў веў машыну беражліва. Ён, відаць, не забываў,
што ў кузаве адказны груз, што дарога незнаёмая і небяспечная, і,
хоць трэба было спяшацца, вельмі спяшацца ўперад (ён-жа не ведаў,
што едзе не ў той бок!), на вечар, які бывае толькі адзін раз на год,
да каханай дзяўчыны, ён ехаў значна павольней, чымсьці Пятро.
Пятро зразумеў гэта, калі хвілін праз дзесяць заўважыў, што Ардаб'-
еў стаў значна бліжэй. Яшчэ праз пяць хвілін ён ехаў за Ардаб'евым
і думаў пра тое, як супыніць таварыша. Дарога была вузкая і аб'ехаць
машыну таварыша не было ніякай магчымасці. Тады Касюха палас-
нуў святлом па паднятым акенцу кабіны Ардаб'ева, некалькі разоў міль-
гануўшы фарамі, пасігналіў і прыпыніўся. Ён зрабіў гэта, ведаючы,
што Ардаб'еў заўсёды дапаможа ў дарозе першаму сустрачнаму
шафёру (за што колькі разоў, між іншым, лаяў яго той-жа Касюха).
Разлік аказаўся правільны. Ардаб'еў праехаў метраў сорок і таксама
прыпыніўся.

— Што там? — запытаў ён ад сваёй машыны.

— Аляксей! — амаль што не плачучы, закрычаў Пятро. — Куды ты
к чорту ў зубы едзеш? Ты-ж да мора едзеш! Мы-ж ад Кахоўкі кіло-
метраў на дваццаць у бок ад'ехалі!..

— Пачакай, я развярнуся, — спакойна
сказаў Ардаб'еў і завёў матор.

Калі-б ён пачаў лаяцца, крычаць, абвіна-
вачваючы Пятра ў нетаварыскім учынку, таму
было-б лягчэй. Але Ардаб'еў сказаў толькі
гэта: «Пачакай, я развярнуся» — і ўсё. Касю-
ха паслухмяна паехаў за Аляксеем, пачакаў,
пакуль Ардаб'еў развярнуўся на цеснай даро-
зе, і, развярнуўшыся сам, зноў паехаў туды,
адкуль толькі што прыймаў.

Ардаб'еў быў цяпер наперадзе. Ён ехаў
не так, як хацелася Пятру, не з такой хут-
касцю, без «ветрыка», але Пятро не сігналіў,
не злаваўся, не нерваваў, а вінавата ехаў сле-
дам за таварышам. На раздарожжы Ардаб'еў,
не спыняючыся, беспамылкова павярнуў на
кахоўскую дарогу, і Пятро зразумеў, што, вые-
хаўшы з яра, Аляксей доўга стаяў тут і думаў,
куды ехаць, а магчыма нават спрабаваў знай-
сці на дарозе сляды машыны, ды не знайшоў.
«Ох і нягоднік-жа я!» — падумаў ён і даў са-
бе слова, як прыедуць яны ў Кахоўку, папра-
сіць у Ардаб'ева прабачэння.

Без чвэртки ў адзінаццаць паявіліся жоўтыя,
нібы асеннія лісты, агні Новай Кахоўкі. Ардаб'-
еў і Касюха заехалі ў гараж проста з грузам,
хуценька выцерлі рукі і падаліся дадому. Пят-
ро прыгадаў, што цяпер Ардаб'еў для яго
толькі супернік, і яму адразу перахацелася
прасіць прабачэння.

Каля варот гаража пры святле электра-
лямпы, якую разгойдваў вечер, Пятро ўба-
чыў Лену. Ён ледзь не спыніўся, каб сказаць
што-небудзь рэзкае пра Ардаб'ева, але свое-
часова схамянуўся і шмыгнуў ля дзяўчыны,
пакідаючы Лену і Ардаб'ева адных.

«Урэшце, няма нічога горшага, чымся зра-
біць чалавеку добрае, а потым нагадваць яму
пра гэта!» — падумаў ён.

Касюха ўсё-ж паспеў заўважыць, што Лена
імкліва рушыла насустрач Ардаб'еву і мог-бы
паклясціся, што чуў, як шорхае ў яе пад
шубкай новая шаўковая сукенка. Яна шорха-
ла, нібы веснавы дождж у маладым садочку.

— Аляксей! — з ціхім дакорам сказала
Лена.

— Ну што там? — забасіў Ардаб'еў. —
Пятру скажы спасібо-о...

І гэтак «о», круглае, як абаранак руля, па-
кацілася ў паветры і здагнала Касюху, які
быў ужо далёка ад варот.

Пераклад з украінскай
мовы Я. Васілёнка.

Бацька і сын

Нарыс

Да чаго-ж прыемна бывае дзе-небудзь далёка ад родных мясцін атрымаць сваю мясцовую газету! Чытаеш і перачытваеш звычайныя замяткі, якія там, дома, толькі прагледзеў-бы між іншым.

Некалькі год назад, будучы ў Курскай вобласці, я атрымаў ад сябра разам з пісьмом і нашу «Гомельскую праўду». Адна замятка ў прысланым нумары зацікавіла мяне асабліва. У ёй расказвалася пра спарборніцтва двух слесараў Гомельскага станкабудаўнічага завода імя Кірава. Цікавым было тое, што спарборнічалі бацька з сынам. Але яшчэ больш звярнулі на сябе маю ўвагу прозвішчы рабочых — Задковы.

«Ці не з Прудка яны? — падумаў я. — У нас там Задковых многа». І мне прыгадаўся даўні наш сусед — Яўсей Задкоў, якога ў вёсцы чамусьці звалі Сількам. Ён таксама быў рабочы. І, здаецца, слесар. Працаваў амаль усе жыццё недзе на чыгунцы. Да нас ён, бывала, заходзіў ледзь не штодзённа. У доўгія зімовыя вечары бацька чытаў «Таямнічы востраў» Жуль Верна. А дзед Сілька разам з намі слухаў яго часам аж да трэціх пёўняў. І я, наслухаўшыся Жуль Верна, неяк паспрабаваў было нешта скласці ў тым-жа духу. Сілька быў выведзены галоўным героем «з тварам, які вечна смяецца». Назаўтра, яшчэ не расплюшчыўшы зашпаны вачэй, я пачуў, як маці з бацькам дужа сгатавалі над маёй «пробай п'яра». Справа ў тым, што твар у дзеда Сількі быў такі, нібыта стары ўвесь час некім ці нечым незадаволены. Ён нават і смешнае расказваў з такім сур'ёзным выглядам, што нават ад адной гэтай сур'ёзнасці ўсе браліся за жываты. І толькі слухаючы раман, ён расчулена ўздыхнуў. Вочы яго становіліся вельмі лагоднымі. На вуснах паяўлялася добрая, падзіцячаму простая ўсмішка.

У дзеда Сількі быў сын Іван. Я ні разу не бачыў яго, але ведаў, што жыве ён недзе ў Гомелі і працуе, між іншым, на заводзе «Пролетарый» слесарам. Пра Івана дзед успамінаў часта і прытым кожны раз з павагай, заўсёды падкрэсліваючы пры гэтым слова «мой». Часам ён проста гаварыў: «Майму, браце, прэміроўку выдалі», або «Мой на курорт сёлета едзе», — і мы разумелі, што гутарка ідзе пра Івана.

Аднойчы, памятаю я, ужо развітаўшыся, пажадаўшы нам «спакойнай ночы», дзед Сілька летуценна сказаў:

— Сам некалі, ліха яго бяры, марыў пра мора. Не давалася на караблі павандраваць ды белага свету пабачыць. І Іван таксама па бацькавай сцежцы пайшоў. Толькі і ведае падпілкі ды ціскі, ды свой варштат. Але вось ужо дачакаюся, дасць бог, унука, дык і сам параю яму і бацьку пераканаю, каб хлопец у маракі ішоў...

Усё гэта да дробязей паўстала перада мною так яскрава, нібыта было яно зусім нядаўна, учора

Чытаючы маленькую замятку ў газеце-зямлячцы, я некалькі разоў задаваў сабе пытанне:

— Няўжо гэта Сілька спарборнічае са сваім Іванам?.. — і адказваў: — Не, не можа быць...

Занадта ўжо багата гадоў яму выходзіла па майму прыблізнаму падліку. Наўрад ці зможа ён у такія гады спарборнічаць з сынам.

У хуткім часе мне пашанцавала пазнаёміцца з сынам і бацькам Задковымі і высветліць цікавыя падрабязнасці. Прыехаўшы ў Мінск, у адной газеце я ўбачыў здымак: абодва Задковы — пажылы рабочы і яшчэ зусім малады — стаялі ля новага станка, які быў выпушчаны заводам для вялікай будоўлі на Волзе.

Я пачаў рэгулярна сачыць за гэтым спарборніцтвам. Чуў пра яго па радыё, сустрэкаў водгукі ў друку. Нават у «Правде» неяк з'явілася замятка пра Задковых.

Яшчэ не ведаючы іх асабіста, я ўжо ведаў, што станкі, якія яны збіралі, атрымалі высокую ацэнку на міжнароднай выстаўцы ў Празе. Я даведаўся таксама, што Задкоў сам навучыў сваёй прафесіі сына і цяпер ледзь паспявае за ім у працы. За восем месяцаў яны выканалі семнаццацімесячны план. І галоўнае, аб чым я даведаўся, дык гэта тое, што старэйшага Задкова завуць Іванам Яўсеевічам.

У цесным многалюдным вакзале на сваім небагатым скарбе ўжо трэція суткі сядзіць яшчэ не старая з выгляду жанчына і з ёй чацвёра дзяцей: тры хлопчыкі і дзяўчынка. Сям'я, мусіць, некага чакае, бо ўвесь час маці ўглядаецца ў натоўп ля дзвярэй. А старэйшы хлопчук — яму гадоў шаснаццаць — раз-по-разу выбягае з вакзала і падоўгу глядзіць цераз плошчу ўздоўж разбуранай ушчэнт вуліцы.

І хоць малыя, відаць, прывыклі за вайну і да вакзалаў, і да розных недзіцячых прыгод і трымаюць сябе па-даросламу сціпла і стрымана, але маці ні на хвіліну не спускае з іх вачэй: аднаму гузік зашпіліць, другога прычэша, трэцяму дапаможа перабудуць. Відаць, не любіць яна неахайнасці і непарадку, таму і сама — ніяк не падумаеш, што столькі на вакзале праседзела — дбайна апранута, падцягнутая, косы старанна ўкладзены ў «куксу». Адзін з трох сыноў, яму гадкоў пяць, не падобны да сваіх брацікаў і сястрычкі. Усе яны цёмнагаловыя, а ён светлагаловы. І з ім маці чамусьці асабліва ласкавая і чулая, хоць трывае ён сябе таксама, як і ўсе астатнія. Нават і дзяжурны па вакзалу, што часта падыходзіць да гэтай сям'і, таксама, як відаць, заклапочаны яе чаканнем, кожны раз пытаецца:

— Ну, як тут Толік?

Невысокі чалавек у шынялі без пагонаў прайшоўся ўзад-уперад паўз лаўкі, на якіх драмалі або гутарылі пасажыры, пільна ўгля-

... па іх традыцыйнаму звычаю бацька выходзіць з цэха першым. Няхай сабе на поўкрона, але першым!

даючыся ў твары людзей. Нарэшце ён спыніўся і звярнуўся да жанчыны з дзецьмі:

— Не вы, прабачце, будзеце Задкова?

— Так, — уздрыгнуўшы ад нечаканасці, сказала жанчына.

— Вы Антаніна Маркаўна, жонка Івана Яўсеевіча?

— Яна самая. А вы адкуль нас ведаеце?

На твары незнаёмага з'явілася радасная ўсмішка.

— Як не ведаць! Я з Яўсеевічам аж з дваццаць шостага года разам працаваў на заводзе «Пролетарый». Можна сказаць, уся маладосць прайшла ў нас сумесна.

— Ну, а як-жа вы даведаліся, што мы тут?

— Дырэктар наш, Барачэня, Дзмітрый Барысавіч, праз некага даведаўся пра гэта. І адразу-ж паслаў мяне. Ён нават пакрыўдзіўся, што абмінаеце нас.

— Ну, крыўдзіцца тут няма за што. Ды і які цяпер ужо з Івана Яўсеевіча работнік, калі ён ніяк пасля ранення ачунаць не можа! Доктары кажуць — трэба на пенсію ісці.

— На пенсію ці не на пенсію, а да нас няхай зойдзе. Дырэктар, магчыма, дапаможа знайсці які хоць часовы прытулак. Ён-жа Яўсеевіча даўно і з добрага боку ведае.

— Прытулак для нас зараз — самае галоўнае. Вось бачыце, ужо трэці дзень чакаем бацькі: пайшоў у Прудок, можа з кім з радні ці са знаёмых дамовіцца, каб часова ў каго пажыць. Ды, мабыць, не так лёгка зараз гэта ўладзіць, бо казаў — не забаўлюся, а ніяк дачакацца не можам. Ён у нас такі: пакуль не зробіць, што трэба, лепш і не чакай, не прыдзе. Яно, ведаеце, каб не малыя, дык і з кватэрай-бы лягчэй уладзіцца,

— Сямейка ў вас, Антаніна Маркаўна, як кажуць, дзякуй богу! Гэта ўсе вашы?..

— Ды зараз усе.

— Чаму зараз?

— Толіка ўсынавілі. — Маркаўна позіркам паказала на бялявага хлопчыка. — Як вярнуўся Яўсеевіч дамоў, пачаў пытаць, хто з нашых знаёмых жывы, хто загінуў. «У Церахавых, кажу, усе загінулі. За-стаўся адзін маленькі хлопчык, Толік». «Возьмем, кажа ён, Толіка. Дзе пяцёра, там і шосты прахарчуецца, а на вопратку як-небудзь узаб'ёмся». «Што-ж, кажу, мне не менш за цябе яго шкада. Давай возьмем». І прынёс нам татка яшчэ аднаго браціка, завернутага ў свой шынель, — закончыла яна ад імя ўсіх малых.

— Ну, а як-жа ў вайну вам прышлося? Мусіць, не салодка?

— А каму ў вайну салодка? Хіба якому сукінаму сыну. Я была з дзецьмі ў эвакуацыі. А Яўсеевіч на фронце. Вярнуўся гвардыі лейтэнантам. Быў камандзірам танка.

— А дзед Яўсей?

— Вы і яго ведаеце?

— Як-жа-ж, добра ведаю.

— Памёр стары. Не дачакаўся Івана.

...Іван Яўсеевіч дамовіўся накіт кватэры ў Прудку. Але, калі яму расказала жонка аб просьбе дырэктара, ён адразу забыўся і аб прудкоўскай кватэры, і аб тым, што яму трэба на ўрачэбную камісію. Нават не расказаўшы як след вясковай навіны, не перакусіўшы, пабег на завод.

У невялічкім пакоі патрэскавала, награвалася, бляшаная грубка. Зроблены на скорую руку з негэблёванай дошкі стол, ды некалькі такой-жа вытворчасці табурэтак. Гэта кабінет дырэктара.

— Іван Яўсеевіч, братка! Ці ты, ці не ты?.. — пытаўся, абдымаючы Задкова, Дзмітрый Барысавіч. —

ГІГАНЦІЯ МЕТЭАРЫТЫ

Доўга на пабочных работах я цябе трымаць не буду, — нібы вінавата працягваў ён. — Як толькі пабудуем цэх, адразу пойдзеш па сваёй ранейшай спецыяльнасці.

Іван Яўсеевіч адчуў сябе нават фізічна паздаравешым. Яму было няёмка за такі «вінаваты» тон дырэктара.

— Ды што ты Дзмітрый Барысавіч! Хіба-ж я лепшы за другіх? Буду працаваць на будоўлі, пакуль не адновім увесь завод.

— Не, браце! Гэтак нам нявыгадна. Нам кадры спецыялістаў патрэбны во як, — ён разануў далонню па шыі...

З завода на вакзал Яўсеевіч вярнуўся не пешшу, а на грузавой машыне, радасны, узбуджаны...

— Ну, маці, ну, дзеткі, — сказаў ён, — лезце ў кузаў — паедзем на завод! Дырэктар пахлапаціўся аб нас: пакой падрыхтаваў.

Івану Яўсеевічу здаецца, што вайна была яшчэ зусім нядаўна. Так хутка ідзе час. А для яго старэйшага сына Віктара вайна — гэта ўспаміны дзяцінства, бо ў пачатку вайны яму было яшчэ небудзь два-наццаць год. А цяпер ён ужо сам бацька. У яго ёсць дачка Томачка. Быў-бы жывы дзед Яўсей, парадваўся-б, што здзейснілася яго колішняя мара — унук вайсковую службу адбываў ва флоте. Але, мабыць, ужо такая ў Задковых заквадка, што цягне іх да сябе, як магніт, завод. Яшчэ калі прыязджаў Віктар з карабля ў адпачынак, дык амаль кожны дзень да бацькі ў цэх хадзіў, дапамагаў яму, вучыўся ў яго. І яшчэ да таго, як сыну дэмабілізавацца, Яўсеевіч дамовіўся з дырэктарам, каб дазволілі яму навучыць сына слясарнай справе.

Праўда, спачатку Віктару не пашанцавала. У першыя-ж дні сумеснай работы бацька захварэў і злёг на цэлых паўтара месяца. Віктар, на шчасце, не быў з тых вучняў-навічкоў, якія і падпілка ў руках не трымалі, і нават не ведаюць, як прасцейшыя слясарныя прылады называюцца. Для яго ўсе гэтыя рабочыя словы і справы здаўна знаёмыя, родныя.

Аднак мантаж гідраўлікі пры асваенні новых прадольна-стругальных і даўбёжных станкоў — не такая ўжо простая справа, каб нават і спрактыкаванаму вучню лёгка з ёю справіцца. Колькі было ў Віктара розных нечаканых непрыемнасцей! Ён, напрыклад, пачаў аднойчы гунець трубу, не насыпаўшы ў яе пяску. Добра, што рабочыя не заўважылі, а то-б быў матэрыял для розных кпін. Віктар самалюбівы. Ён не любіць дакучаць сваім суседзям па рабоце просьбамі аб дапамозе. Гэтым ён спадабаўся рабочым. Але ўжо занадта ён на сябе разлічвае! У пачатку гэта нават шкодна. І таму рабочыя ўпотаі сачылі за кожным яго рухам. Яны бачылі і яго канфуз з гнуццём трубы, але зрабілі выгляд, што не бачаць. А так, нібыта між іншым, майстар сказаў:

— Вось ніяк простаі рэчы не можам арганізаваць — ролікаў для гнуцця труб. Тэхнікі нашы занадта цяжкія на пад'ём. З-за дробязяў прыходзіцца гнуць па-старынку, з пясочкам.

І калі што не ладзілася ў пачынаючага слесара, вопытныя бацькавы вучні і яго сябры па рабоце былі тут як тут.

— Чаго ты бянтэжышся? — казаў Васіль Драбышэўскі. — На

караблі-ж, мусіць, адчуваў сябе спакойна, вось і тут так трымайся. І ў нас часам бываюць промахі. Здаецца, і гайку закруціш як след, а дасі даўленне — слязіцца масла на трубіцы. Значыць, трэба адпусціць гайку і зноў яе падкруціць. Тады яна сядзе на месца.

І Бабушкін Міхаіл, і Лабада Віктар, і Шлёмін Мікіта, і Савачкін Пятро, — ды ці мала іх, хто дапамагаў у гэтыя цяжкія дні Віктару!

Старога таксама вельмі непакоіла, што ён не ў пару захварэў. Хоць дактары катэгарычна забаранілі яму ўставаць з пасцелі, Іван Яўсеевіч не вытрымаў. Употаі ад нявесткі і жонкі прыходзіў, абавіраючыся на кіёк, у цэх... Не дапамагалі тут ні дакоры сына, ні вымовы сяброў...

Можна, адчуваючы ўсё гэта, Віктар і здолеў у гэты час працаваць за дваіх — за сябе і за бацьку.

Вялізны цэх увесь застаўлены новымі станкамі. Вось гэты прыгажун — адзін з тых новых, сканструаваных і асвоеных заводам станкоў, за якія завод атрымаў шэсцьсот тысяч рублёў прэміі. Мантыравалі гідраўліку прэміраванага станка бацька і сын Задковы.

Віктар нахіліўся над варштатам, спрытна замацаваў у цісках доўгі кавалак трубы. Нажоўка ў яго руках такая-ж паслухмяная, як у добрага скрыпача смычок. Нават павучы шоргат яе нагадвае сабою своеасаблівую музыку. Валасы, і без таго цёмныя, сталі яшчэ цямнейшымі ад поту, важкімі пасмамі звисаюць на лоб, увесь час уздрыгваюць ад напружаных, моцных рухаў.

Іван Яўсеевіч назірае за сынам, хаваючы недзе за сур'ёзным позіркам лёгкую ўсмішку. Ён ведае, чаму Віктар так стараецца, Абодва яны пабылі ўжо ў гэтым годзе ў адпачынку і абодва выканалі ўжо гадавы план. Але бацька ўсё-ж, хоць, праўда, не на многа, аказаўся перад адпачынкам уперадзё. І сёння Віктар вырашыў перагнаць старога. Тым больш, што і работа сёння такая, што ўсё падлічыць проста. Яны нарыхтоўваюць трубы. Сын адрэзвае патрэбныя па даўжыні кавалкі трубы, а бацька гне іх па шаблону, падпілоўвае падпілкам вострыя краі, прамывае газай, аддае аўтагеншчыкам на зварку. Стары нібыта і не спяшаецца, а паспее за ім не так проста. І таму Віктар нават крыху злупецца ў душы. А бацька разумее яго азарт і таму хавае сваю ўсмішку.

У іх з сынам ужо ўвайшло ў звычку: заўсёды, што-б яны ні збіраліся рабіць — ці нарыхтоўваць трубы, ці апрацоўваць залатнікі, ці, нарэшце, мантыраваць станкі, — амаль кожны вечар праводзіць яны перад сном нешта накішталь невялічкай хатняй вытворчай нарады. Таму абавязкі кожнага наперад строга размеркаваны. Рабочае месца, матэрыял, інструмент, каб працаваць без затрымкі, заўсёды хто-небудзь з іх падрыхтоўвае да пачатку змены. Таму звычайна сын выходзіць з дому на гадзіну раней. І рабочы дзень у іх праходзіць вельмі зладжана, без ніякіх затрымак. А галоўнае — гэта пачуццё адказнасці перад народам і сапраўднае натхненне, з якім яны бяруцца за работу. Яны мантыруюць за змену па два даўбёжных станкі, у той час як на мантаж кожнага з іх адведзена па плану 60 гадзін.

... Як ні стараўся Віктар у гэты дзень, але ўсё-ж зрабіў крыху

меней, чым бацька. На поўпрацэнта меней, але ўсё-ж меней. І таму, па іх традыцыйнаму звычаю, бацька выходзіць з цэха першым. Няхай сабе на поўкрока, але першым.

— А ўсё-ж, мусіць, з-за павагі да бацькі крыху адстаеш? — пытаецца ён, усміхнуўшыся. І адразу-ж сур'ёзна дадае: — Нічога, яшчэ перагоніш. І не на поўкрока, а на многа крокаў. Як-ні-як, у мяне зараз шосты разрад, а ў цябе яшчэ толькі чацверты. У мяне больш вопыту, але вопыт — справа, як кажуць, нажыўная. У цябе тая вялікая перавага, што ты яшчэ зусім малады.

І вось мы сядзім з Іванам Яўсеевічам у яго на кватэры, якая знаходзіцца ў цэнтры горада. Кватэра невялікая. Але ў ёй так чыста і ўтульна, нібы тут жыве не дзве сям'і з дзецьмі, а толькі два ці тры чалавекі дарослых. На сцяне ў простаі раме партрэт Леніна. Некалькі фотаздымкаў. І сярод іх глядзіць аднекуль з майго дзяцінства дзядуля Сілька. На стала — свежыя газеты.

— Нешта Віктара доўга няма, — кажа Іван Яўсеевіч. — Мабыць, сход зацягнуўся. І ў яго, і ў мяне нагузак розных многа. Віктар мой — прафорг цэха, член цэхавага камітэта, член заводскага камітэта, агітатар. Ды яшчэ тэхнічна вучоба, ды партыйная. Амаль столькі-ж і ў мяне грамадскіх абавязкаў. Гады тры падрад парторгам быў, а цяпер член партыйнага камітэта. Ды і то калі разважыць, дык, прывыкшы да грамадскай работы, без яе ўжо неяк сумна.

Я слухаю Івана Яўсеевіча, гляджу на яго — і з радасцю пазнаю ў ім, як сказаў-бы дзед Яўсей, задкоўскую пароду. Тая-ж шчырасць. Тая-ж жарталіваць, захаваная пад сур'ёзным выразам твару. Нават голас чымсьці нагадвае мне даўно знаёмага чалавека. Толькі гутарка іншая крыху, іншае меркаванне аб працы, аб жыцці. У разважаннях яго няма той крыху наіўнай летуценнасці, якая некалі так падкупляла мяне ў дзядулі Сільку. Іван Яўсеевіч не менш свайго бацькі вытрымаў жыццёвых выпрабаванняў. Але, не гледзячы на ўсё перажытае, у ім многа ўзмацнёнай у цяжкіх умовах, сапраўднай упэўненай радасці.

З радасцю ён паведаміў мне, што днём і ў іх сям'і было добрае свята:

— Віктара прынялі з кандыдатаў у члены партыі. А Талік закончыў з выдатнымі адзнакамі чацверты клас. Вось скоро і ўнучка ўжо ў школу пойдзе. Так што я ўжо дзядуля, — сказаў ён з лёгкім адценнем смутку і гонару. — Вось так і жывем. У выхадныя дні ездзім з Віктарам на рыбу, многа чытаем. Без кнігі жыць не можам. Усе разам: я, ён, Антаніна Маркаўна і віцева жонка Галя — ходзім у кіно, у тэатр. Словам, не толькі сумесна жывем, але і дружым, як сапраўдныя сябры. Пра нас ужо і на заводзе жартуюць:

— Задковым і сямейнасць на карысць. Каго за сямейнасць высьмейваюць, нават з работы гоняць, а іх дык толькі хваляць.

Я ўспамінаю, як некалі грызліся дзеці з бацькамі і бацькі з дзецьмі за раздзел дробнай маёмасці, і думаю: дзякуй табе, любая Радзіма, што ты дала нам такое жыццё, якое нават далёкіх людзей робіць роднымі, а сваіх — сапраўднымі сябрамі!

У гэтым годзе спаўняецца 45 год з дня падзення гіганцкага метэарыта, які атрымаў назву Тунгускі.

Метэарыты — цвёрдыя целы касмічнага паходжання — вядомы з глыбокай даўнасці. У далёкія часы яны з'яўляліся аб'ектамі пакланення і культа.

Вучоныя лічаць, што кожны год на Зямлю падае не менш тысячы метэарытаў. Большая частка іх застаецца нязнойдзенай. Падзенне гіганцкіх метэарытаў — параўнальна рэдкае з'ява, і савецкая навука ўдзяляе вялікую ўвагу іх вывучэнню. Пры Акадэміі навук СССР існуе Камітэт па метэарытах, у які ўваходзяць відныя савецкія вучоныя.

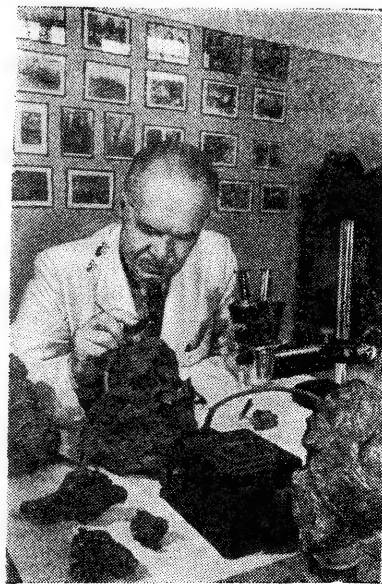
Вывучэнне падзення Тунгускага метэарыта было пачата толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Да месца падзення было арганізавана некалькі экспедыцый. Там, дзе ўпаў метэарыт, у адкрытых месцах дрэвы былі павалены і абпалены на адлегласці ў некалькі дзесяткаў кілометраў. У цяснінах паміж сопкамі, дзе лес быў захаваны ад дзеяння выбуховай хвалі, дрэвы засталіся цэлымі. Савецкімі вучонымі ўстаноўлена, што пачатковая маса Тунгускага метэарыта складала некалькі мільёнаў тон, але дасягнула зямной паверхні толькі яе нязначная частка. Удар метэарыта аб зямлю суправаджаўся моцным выбухам.

У 1947 годзе зарэгістравана падзенне другога гіганцкага метэарыта, названага Сіхотэ-Алінскім. Ён раскалоўся ў атмасферы на тысячы частак і ўпаў у выглядзе метэарытнага дажджу. Абследаванне месцаў падзення дало магчымасць знайсці 112 метэарытных варонак. З гэтых варонак выцягнуты тысячы метэарытаў і асколкаў розных памераў. Самы буйны з іх важыць 1745 кілограмаў, самы маленькі — 0,18 грама. Ён з'яўляецца найменшым жалезным метэарытам, але дасягнула зямной паверхні толькі яе нязначная частка. Удар метэарыта аб зямлю суправаджаўся моцным выбухам.

Падзенне гіганцкіх метэарытаў суправаджалася светлавымі і гукавымі з'явамі вялікай сілы. Савецкімі вучонымі прадаўжаюць апрацоўваць вялікі навуковы матэрыял, сабраны ў час праведзеных экспедыцый на месцах падзення метэарытаў.

На здымку: старшыня Камітэта па метэарытах Акадэміі навук СССР акадэмік В. Г. Фесенкоў за работай па вывучэнню асколкаў Сіхотэ-Алінскага метэарыта.

Фота В. Шароўскага. (Фота-хроніка ТАСС.)

Парашутистка Людміла Панкевіч.

СУСВЕТНАЯ РЭКАРДСМЕНКА

Я. САДОУСКІ

У сонечным блакіце паказаўся самалёт. Яшчэ не чуваць шуму матора, і самалёт здаецца маленькай кропкай на светлым небе. Але вось гул матора пачаў паступова расці і хутка запоўніў усю прастору.

Да самалёта былі накіраваны сотні позіркаў. У натоўпе ажыўлена каментыравалі:

— Вышыню набірае...

— Ну, зараз і прыжок будзе...

Нехта заўважае, што на плоскасці самалёта паказваўся чалавек. І вось ён, нібы бяспрашны плавец, кідаецца ў паветранае мора.

Лічаныя секунды чалавек, як камень, падае ўніз — і ва ўсіх ад хвалявання замірае сэрца. Няўжо не раскрыецца парашут? Але знаўцы ў той-жа час супакойваюць:

— Зацяжны прыжок! Зараз раскрыецца.

І сапраўды, не праходзіць і дзесяці секунд, як над чалавекам, што нырнуў з самалёта, плаўна раскрыўся шоўкавы рознакаляровы купал парашута.

Спрытныя рукі парашутиста ўмела кіруюць стропамі і не паддаюцца сіле ветру. Смелы паядынак чалавека з ветрам выклікае

ўсеагульнае захапленне. Праходзіць яшчэ некалькі секунд, і парашутист, падкурчыўшы ногі, набліжаецца да зялёнай, расквечанай палянкі. Мужны чалавек у момант «гасіць» шоўкавае палотнішча парашута, і той, нібы апушчаны парус, расцягваецца па зялёным моры травы.

Людзі, што наглядалі за смелым прыжком, кінуліся да парашутиста. Усім хацелася паглядзець на яго, павіншаваць з удалым прыжманнем.

— Хто гэта? — пытаюць з задніх радой.

Уяўляецца, што прыжок зрабіў смелы мужчына, чалавек, які пачаў на вайне, навучыўся не баяцца любой небяспекі.

Тыя, што стаяць бліжэй да парашутиста, апранутага ў сіні камбінезон, заўважаюць, як гэты смелы чалавек здымае пілотку, і па плячах яго рассыпаюцца густыя светлыя валасы.

— Дзяўчына! — і дзесяткі моцных рук падхапілі смелую дзяўчыну, пачалі падкідваць яе ў паветра.

Гэта быў трыццаць другі прыжок Людмілы Панкевіч.

У жыцці дзевятнаццацігадовай мінскай комсамолкі Людмілы Панкевіч ёсць многа агульнага з жыццём тысяч другіх савецкіх дзяўчат. Нарадзілася яна ў Мінску, у сям'і рабочага. Яшчэ не паспела пайсці ў школу — дзяўчынку толькі запісалі ў першы клас — як пачалася вайна. Бацька Люсі ваяваў на Ленінградскім фронце. Дзяўчынка верыла ў тое, што Мінск зноў стане свабодным горадам, горадам без калючага дроту на кожным кроку, без зверстваў фашысцкіх акупантаў. Яна ўсім сваім сэрцам адчувала, што ў родны горад вернецца ранейшае шчаслівае жыццё.

Люся любіла марыць, і самая запаветная яе марай было — вучыцца. Яна не раз у марах бачыла сябе ў светлым класе савецкай школы, сярод сябровак, з кнігай у руках.

Савецкая Армія вярнула радасць Мінску і мінчанам, збылася мара Люсі Панкевіч: яна пайшла вучыцца.

Моладзь наша любіць кнігу, дружыць з ёй. Люсі Панкевіч больш за ўсё падабаліся кнігі аб лётчыках, аб авіяцыі, аб мужных парашутистах. З хваляваннем прачытала яна кнігу тройчы Героя Савецкага Саюза Івана Кажадуба, а жыццё праслаўленых савецкіх лётчыц Расковай, Асіпенка і другіх Люся ведала да дробязей.

Аднойчы яна ўбачыла на кінаэкране часопіс, прысвечаны парашутнаму спорту. І тады ў яе ўзнікла неадольнае жаданне стаць парашутисткай.

У Цэнтральным аэраклубе БССР здаўна дзяўчаты навучаюцца парашутнаму майстэрству. Ужо не адна з іх авалодала тут у дасканаласці лётнай справай і затым прысвяціла сябе службе ў грамадзянскай авіяцыі. Многія парашутисткі Цэнтральнага аэраклуба БССР заваявалі ўсесаюзную вядомасць. Без адрыву ад вытворчасці, сумяшчаючы наведванне аэраклуба з вучобаю ў сярэдніх школах і інстытутах, юнакі і дзяўчаты авалодаюць майстэрствам кіравання самалётам, парашутным спортам.

Але ў той час неба здавалася Люсі недасягальным. З пятнаццаці год яна захапілася плаваннем, і хутка вада стала для яе роднай стыхіяй. Водны спорт загартваў

яе здароўе, навучыў змагацца з цяжкасцямі.

У беларускім добраахвотным таварыстве «Спартак» Люся была рэкардсменкай па плаванню на дыстанцыю 200 метраў вольным стылем. Удзельнічаючы ў саборніцтвах, яна пабывала ў многіх гарадах Савецкага Саюза, у тым ліку і ў Маскве. Дзяўчыне захацелася прыносіць яшчэ больш карысці сваёй любімай Радзіме.

Люся Панкевіч не забудзе першыя заняткі ў парашутным гуртку, не забудзе першую самастойную ўкладку парашута і ўжо, вядома, ніколі не забудзе першы прыжок з парашутам. Яна пачала вучобу разам з другімі юнакамі і дзяўчатамі мінскага завода імя Варашылава, але хутка апярэдзіла ўсіх. Гэта была ініцыятыўная, настойлівая курсантка, якая прагна імкнулася зразумець усе таямніцы майстэрства парашутиста. Кожную вольную мінуту Люся аддавала вучобе, старанна вывучала тэорыю парашутнага спорту.

І не выпадкова на традыцыйных клубных саборніцтвах у Мінску парашутистка-комсамолка Людміла Панкевіч набрала найбольшую колькасць ачкоў і заняла першае месца сярод дзяўчат. Яна прыгала з вышыні 600 і 1000 метраў і павінна была спачатку прыземляцца ў круг дыяметрам у 150 метраў. І Людміла бліскуча выканала гэтую задачу. Не меншую цяжкасць прадстаўлялі і зацяжныя прыжкі, калі, адарваўшыся ад самалёта, парашутист дзесяць або пятнаццаць секунд знаходзіцца ў «вольным палёце», не раскрываючы парашута.

Рыхтуючыся да здачы норм парашутиста першага разраду, Людміла Панкевіч зрабіла два высотных прыжкі — з вышыні 2000 і 5000 метраў.

І калі яшчэ нядаўна вада была роднай стыхіяй для Людмілы, то цяпер не толькі на вадзе, але і ў небе, у паветранай прасторы яна адчувае сябе вольна і лёгка. Плавец і парашутистка, комсамолка Людміла Панкевіч вырашыла стаць лётчыкам, і няма сумнення, што яна дасягне гэтай мэты.

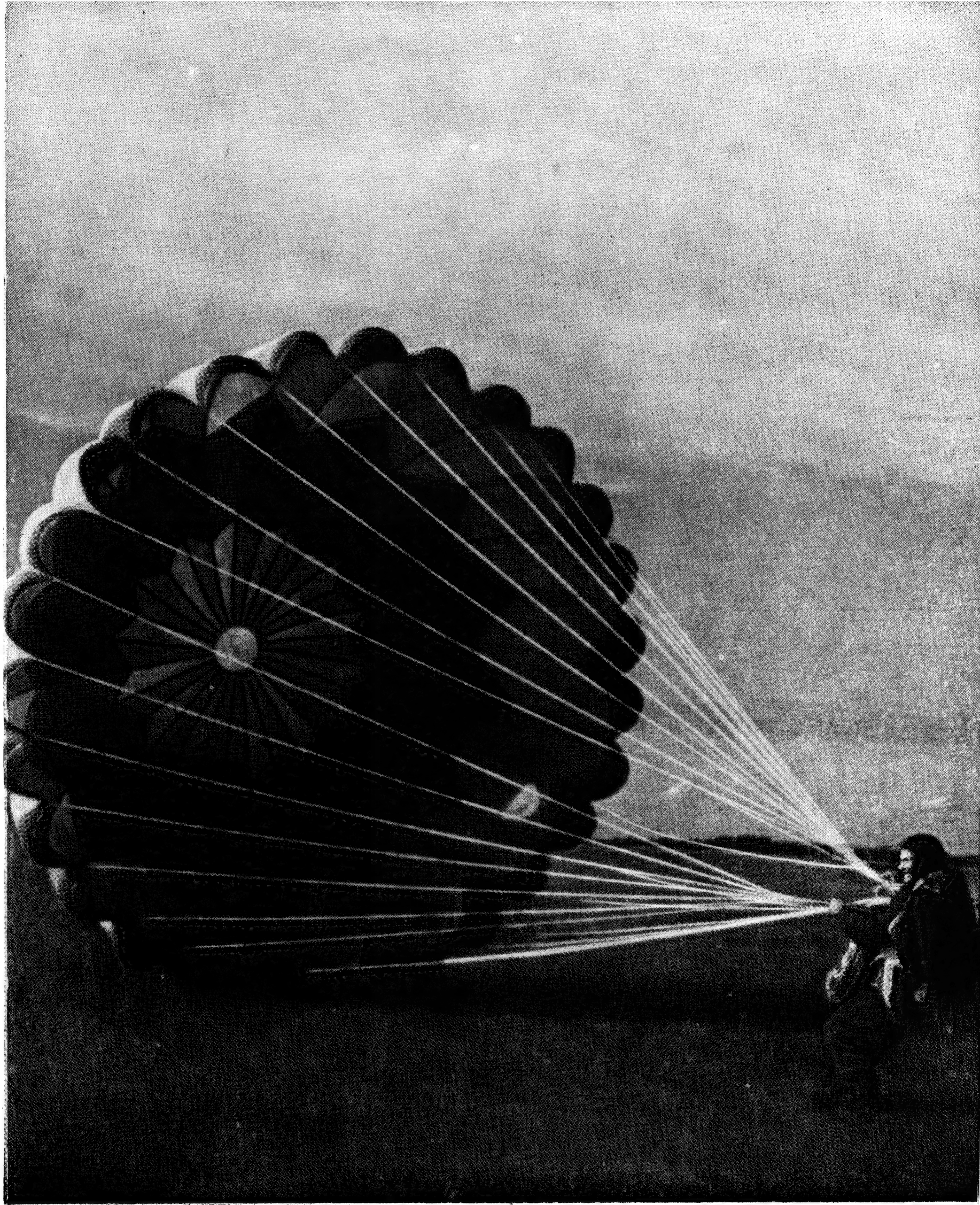
Не так даўно ў беларускіх газетах была надрукавана новая заметка пра Людмілу Панкевіч. У ёй гаварылася:

«У верасні 1952 года спартсмены-парашутисты ДОСААФ зрабілі рад выдатных прыжкоў з вялікай вышыні. У гэтых прыжках прымала ўдзел і прадстаўніца Цэнтральнага аэраклуба БССР Людміла Панкевіч. Пяць спартсмена-парашутистаў, і сярод іх Людміла Панкевіч, зрабілі зацяжны групавы прыжок. Пакінуўшы самалёт на вышыні 7 606 метраў, адважныя спартсменкі вольна ляцелі 6 500 метраў.

Авіацыйная спартыўная камісія Цэнтральнага аэраклуба СССР імя В. П. Чкалава атрымала паводамленне Міжнароднай авіяцыйнай федэрацыі (ФАІ) аб зацверджанні ў якасці сусветнага рэкорда дасягнення спартсмена-парашутистаў. Такім чынам, цяпер авіяцыйным спартсменам Беларусі належыць два сусветных рэкорды: па парашутнаму спорту — Людміла Панкевіч і авіямадэльнаму спорту — авіямадэлісту Пінскай вобласці Яўгену Барысевічу».

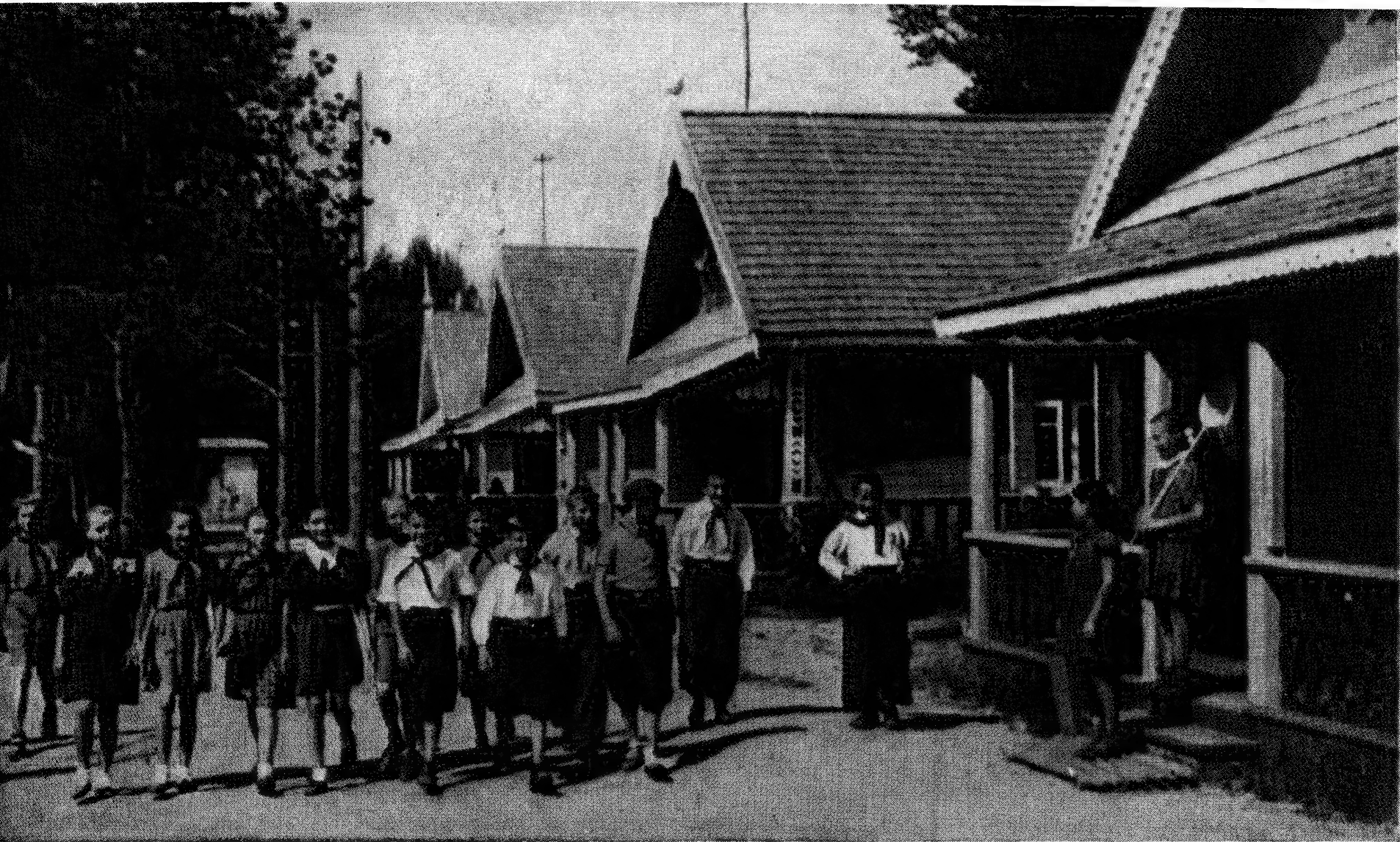
Сусветная рэкардсменка Людміла Панкевіч не спыніцца на дасягнутым. Яна будзе дабівацца ўсё новых і новых поспехаў на славу сваёй любімай Радзімы.

Сусветная рэкардсменка парашутыстка Людміла Панкевіч.
Фота А. Дзітлава.

У піонерськім лагері профсаюзу робітників лісної і папірової промисловості.
Фото А. Дайтіна.

Дзень піонерскага лагера

Спяваюць над рэспублікай піонерскія горны, грываць барабаны, звяняць задорныя песні. У разгары піонерскае лета — пара доўгачаканага адпачынку, захапляючых спраў, вясёлых забаў.

У гэтую пару на берагах рэчак, паблізу лугоў, напоеных водарам зацвіўшых траў і кветак, у густых лясах, багатых ягадамі і грыбамі, пасяліліся рэбяты. Тысячы піонерскіх сцягаў палашчуцца на лагерных мачтах.

У маляўнічых ваколіцах беларускай сталіцы, у Ждановічах, размясціўся піонерскі лагер профсаюза работнікаў лясной і папяровай прамысловасці. На горцы відаць прыгожыя, лёгкія домікі, размалёваныя па матывах народных казак. У іх жывуць вясёлыя гаспадары лагера. Іх сто восемдзесят — дапытлівых, цікаўных хлопчыкаў і дзяўчынак, шумная і дружная піонерская сям'я.

Раніцай ціха ў лагеры. Толькі прыспушчаны з вечара лагерны сцяг ціха палашчацца на ветры. Ранішняе сонца мякка асвятляе вяршыні дрэў, залюціць ствалы сосен.

Вось яно заглянула ў вокны казачных домікаў. Дзеці праз сон усміхаюцца сонцу: яны ведаюць, што многа цікавага, нечаканага прынясе ім новы дзень. Сёння-ж будзе паход, дальні, сапраўдны. Трэба будзе прайсці, як сказала важатая, цэлых сем кілометраў. Праўда, яшчэ невядомая мэта паходу. Пра гэта скажучь на ранішняй лінейцы.

Учора старшыня савета атрада Веня Губараў, звенная Галя Валунзёва і Алег Расін доўга абмяркоўвалі дэталі гэтага паходу. Больш за ўсіх хвалялася Галя.

— А раптам падыецца вецер, пагоніць хмары, пойдзе дождж! Як-жа тады з паходам?

— Дажджу не будзе, — салідна адказаў ёй Веня. — Паглядзі, які залацісты заход сонца! А яшчэ сёння я заўважыў, што кветкі жымаласці пахнуць вельмі слаба. Усё гэта абячае добрае надвор'е.

Веня — юны натураліст. Ён добра вывучыў календар прыроды, умее па кветках, па паводзінах жывёл і насякомых прадказаць надвор'е, ведае ўсе народныя прыкметы. Таму рэбяты заўсёды прыслухоўваюцца да ўсяго, што гаворыць Веня.

Рыхтуючыся да паходу, многія піонеры атрада дэталёва вывучылі ўсё, што трэба ведаць юнаму падарожніку, дапытліваму даследчыку роднага краю. Некаторыя ў глыбіні душы нават хацелі, каб іх застаў у дарозе дождж. Тады яны паказалі-б сваё ўменне пад праліўным дажджом за адну хвіліну распаліць касцёр, хутка зрабіць шчыльны, непрамакальны шалаш.

Горн зайграў пабудку. Радасным, нейкім асабліва чыстым ранішнім голасам ён заспяваў: «Уставайце, уставайце, піонеры! Дзень кліча!» І ў адзін момант зашумелі, заспяваў, загаварыў на розныя галасы лагер.

Пасля ўмывання і зарадкі піонеры прыбіраюць свае пакоі. Старшыня савета атрада разам з дзяжурным правярае ўсе ложка, тумбачкі. Гэтыя ранішнія гадзіны поўныя радаснага і трывожнага хвалявання. Трэці атрад, у які залічаны Веня Губараў, Алег Расін, Галя Валунзёва, спаборнічае з першым атрадам. У спаборніцтве павінна высветліцца, у каго самыя чыстыя, утульныя пакоі, чый атрад хутчэй выстраіцца на лінейцы.

На гэты раз ні аднаму атраду не прышлося святкаваць перамогу. Усе пакоі камісія прызнала вартымі вышэйшай ацэнкі. А на лінейцы ўсе пяць атрадаў у поўным парадку выстраіліся дакладна ў вызначаны тэрмін.

Настае самы ўрачысты момант лагернага дня — падняцце сцяга. Піонеры застылі ў стройных шарэнгах, падняўшы рукі ў піонерскім салюце. І вось сцяг падняты, аб'яўлены план работы.

Лагерны дзень пачаўся!

На лінейцы рэбяты даведліся аб падрабязнасцях паходу, які так хваляваў іх. Канечны пункт паходу — чарапічны завод. Мэта — пазнаёміцца з работай завода. Форма — паходная: трусы, майкі, тапачкі. Снаражэнне — флягі з вадой, сачкі, батанічныя прэсы: па дарозе

можна будзе сабраць расліны і насякомых для гербарыяў і калекцый.

Адрозу-ж пасля снедання атрад рушыў у дарогу.

Вельмі цікавым аказаўся гэты паход. На заводзе піонерам паказалі, як робіцца чарапіца, расказалі, на якія будоўлі рэспублікі яе пасылаюць, пазнаёмілі са стаханавцамі завода.

Па дарозе ў лагер дзеці сабралі матэрыял для гербарыяў і калекцый. Калі дайшлі да Свіслачы, старшая піонерважата Ядвіга Казіміраўна Качан дазволіла рэбятам выкупацца.

Паплаваць знайшлося многа ахвотнікаў. Плаўцы нават пачалі спаборнічаць. Мішчанка і Бераставіцкі раней за другіх пераплылі два разы рэчку. Ды гэта і не здзівіла нікога: хлопчыкі даўно ўжо рыхтуюцца да лагернай спартакіяды, якая адбудзецца праз некалькі дзён.

А ў лагеры згаладалых падарожнікаў чакаў смачны абед, а пасля абеду — заслужаны адпачынак.

... Мёртвы час. У лагеры — цішыня. А ў пяць гадзін зноў пачынаецца кіпучае, поўнае розных клопатаў жыццё.

У ценю сосен, размясціўшыся групамі, атрады слухаюць гутаркі важатых аб радзіме, аб барацьбітах за мір, аб падзеях за мяжой, аб жыцці дзяцей у краінах капітала.

— Цяжкае жыццё дзяцей працоўных у фашысцкай Іспаніі, — чытае важаты карэспандэнцыю, надрукаваную ў піонерскай газеце. — Многія з іх вымушаны пакінуць школу, таму што бацькі не могуць купіць ім адзенне, абутак, не маюць сродкаў заплаціць за навучанне.

Усхвалявана слухаюць піонеры. Як не падобна іх залатое, шчаслівае маленства на бязрадаснае жыццё дзяцей за мяжой! Совецкая Радзіма аддае сваім юным грамадзянам цудоўныя палацы, цянiстыя паркі, піонерскія лагеры. Яна па-бацькоўску клапаціцца аб тым, каб дзеці раслі здаровымі, адукаванымі людзьмі.

Пасля атрадных заняткаў пачынаюць працаваць гурткі. Іх многа ў лагеры: фізкультурны, авіямадэльны, юных фатографіаў, натуралістаў.

Асабліва многа работы зараз у юннатаў. Пад кіраўніцтвам педагогаў яны раскладваюць па папках сабраныя расліны. Гербарыі, зробленыя юннатамі, будуць добрым падарункам роднай школе.

Гарачы час зараз і ў юных спартсменаў. Лагерная спартакіяда, да якой яны рыхтуюцца, выявіць, хто з іх самы смелы, самы спрытны, самы дужы. Дужым і смелым хочацца быць кожнаму, і таму піонеры старанна трэніруюцца ў бегу, прыжках, кіданні гранаты.

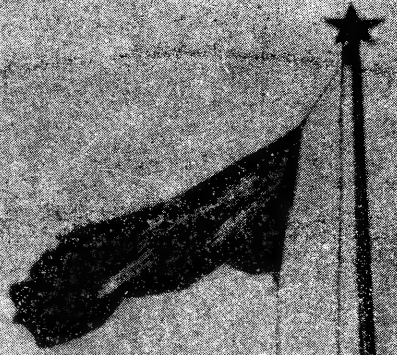
На лужку сабраліся футбалісты. Нядаўна іх каманда сустрэлася з камандай лагера профсаюза работнікаў мясцовай прамысловасці і выйграла сустрэчу з лікам 4:0. Пспех не ўскружыў хлопчыкам галаву. Уперадзе — новыя сустрэчы, магчыма, больш цяжкія. Да іх трэба сур'ёзна рыхтавацца.

Падвечар, калі спадае гарачыня і вецер прыносіць з лугоў пах дасыхаючага сена, у атрадах пачынаецца дзейсная падрыхтоўка да самай хваляючай падзеі лагернага жыцця — вялікага кастра. Кожны атрад рыхтуе сваю праграму самадзейнасці.

Пасля вячэры і вячэрняй лінейкі, праглядаеўшы ў клубе новы кінафільм, разыходзяцца піонеры па спальнях. Доўга не могуць нагаварыцца неразлучныя сябры Веня Губараў і Алег Расін. Яны дзеляцца ўражаннямі дня, успамінаюць аб паходзе.

Паступова ўсё заціхае. Моцным, здаровым сном спяць сто восемдзесят дружных рэбят. А заўтра яны сустрэнуць новы радасны дзень, які прынясе ім многа песень, гульняў, цікавых спраў і забаў.

Лагер спіць. Не спяць яшчэ толькі клапатлівыя старэйшыя сябры піонераў. У гэтыя ціхіх гадзіны начальнік лагера Аляксей Сямёнавіч Даўгайла запрашае да сябе атрадных важатых, педагогаў, урача, каб разам падумаць аб тым, як зрабіць адпачынак дзяцей яшчэ больш вясёлым і карысным.

ПЕРШЫЯ КРОКІ

З дзённіка маладой настаўніцы

Мал. Н. Гуціева.

Летам я атрымала накіраванне з Міністэрства асветы БССР на пасаду настаўніцы сямігадовай школы.

Колькі думак пранеслася ў той час у маёй галаве! Яны суправаджа-лі мяне ўсюды. Што сказаць дзецям у першы дзень, калі я прыду на ўрок. Як зжыцца з імі? Як пранікнуць у іх дзіцячыя душы? — такія ўвесь дзень узнікалі пытанні... І неяк міжвольна рыхтаваліся адказы: — Усё будзе добра, як і ў іншых настаўнікаў. Чым-жа я горшая за другіх?

Але нельга супакоіцца на думцы аб тым, што ўсё будзе добра. Трэба абдумаць кожны крок, ды і не толькі абдумаць, а нават запі-саць словы гутаркі, якую патрэбна правесці ў першы дзень, на першым уроку пры сустрэчы і знаёмстве з вучнямі. Да гэтага дня засталася не так ужо многа часу. Хутка я пакіну сваё роднае Палессе і паеду на Гомельшчыну, ды не проста паеду, а буду там жыць, працаваць настаўніцай.

Як толькі вячэрні змрок ахінуў сад і ўсё наваколле, я кладуся спаць на духмянае, свежае сена. Але сон, не глядзячы на зморанасць, не адразу прыходзіць. Мне ўяўляецца невядомая вёска на Гомельшчыне, у ёй сямігадовая школа, дзеці рознага ўзросту... І як толькі я заплюшч-вала вочы і паволі пагойдвалася на нябачных крыллях сну, перада мною адразу-ж узнікала мая далёкая і покуль што яшчэ невядомая вёска. Быццам я заходжу ў пяты клас і пачынаю гутарку: «Дарагія рэбяткі, я сустракаюся з вамі першы раз! Да гэтага я вас і вы мяне зусім не ведалі, а цяпер гляджу на вас і радуся: усе вы ўважлівыя, цікаўныя, прыемныя. Вельмі жадаю, каб вы былі такімі ўважлівымі на кожным уроку, да кожнага настаўніка, тады лепш будзеце разумець і ўяўляць сабе тое, аб чым расказвае настаўнік, не цяжка будзе вучыцца і вырасці ў сапраўдных будаўнікоў кунізму».

Я ў вас буду выкладаць беларускую мову і літаратурнае чытанне. Памятайце, што буду патрабаваць добрай падрыхтоўкі ўрокаў. У вас праграмны матэрыял пачынаецца з пайтарэння ведаў за чацверты клас. Прадумайце адказ на пытанне: «Што называецца сказам?»

Нарэшце, усё зацягваецца блакітнай смугой... Здаецца, я плыву па шырокай-шырокай рацэ. А потым усё паступова адыходзіць у нябыт. Наступае спакой.

Праходзіць дзень за днём, набліжаючы ад'езд, прыносіць розна-стайную працу: то перачытваю канспекты па педагогіцы, то вяжу, то што-небудзь шыю на машыне.

Іншы раз у росную туманную раніцу іду ў лес збіраць грыбы. І кожны раз, калі бываю адна, думаю аб тым, з чаго пачынаць сваю працу ў школе. Можна гэта здаецца і смешным, ды ўсёроўна падобныя думкі неадступна ідуць за мною.

Але колькі ні думай, а калі не запісваеш гэтых думак на паперы, то няма і спакою: усё неяк забываецца, знікае, а таму прымаю рашэнне запісваць у сшытак усё, што скажу вучням пры першай сустрэчы.

Нарэшце надыйшоў доўгачаканы час ад'езду.

— Як-жа ты справішся там, мая дачушка? Хоць-бы ты рэшта была большая ды крыху смялейшая, — ціха сказала маці, складаючы тоё-сёе ў чамадан. — Каб з першага дня ты спадабалася ім, сваім вучням, а потым мо' хто дапаможа з старэйшых настаўнікаў і будзе лягчэй.

— Я, мама, многа думала аб гэтым, паслухай, прачытай табе, што надумала сказаць ім пры першай сустрэчы.

Маці падышла блізка да стала, села на ўслончыку і падрыхтавалася слухаць, падпёршы шчаку працавітай рукою.

Я ў сваю чаргу пачала, выразна вымаўляючы кожнае слова, чы-таць. Скончыўшы, я запытала:

— Ну што, мама, спадабаліся табе гэтыя словы?

— Добра, дачушка. Прачытай гэта дзеткам абавязкова. Ты ім спа-дабаешся.

У гэты час мне чамусьці прыгадалася аповесць Якуба Коласа «У па-лескай глушы».

Малады настаўнік Лабановіч паважаў сваю гаспадыню-бабку, шчы-ра і ветла размаўляў з ёю аб школе, дзецях. Бабка, як у гэты момант мая маці, ахвотна ўступала ў гутарку, выказвала свае меркаванні, з якімі настаўнік іншы раз згаджаўся.

То быў змрочны стары час, калі Лабановіч упершыню прыступаў да працы на настаўніцкай пасадзе з нязвыклымі да навучання дзецьмі. То была глухая палеская вёска, дзе панавала галеча, непісьменнасць.

Цяжка было Лабановічу: абставіны і акружэнне, у якіх быў ён, ка-рэнным чынам адрозніваюцца ад абставін і акружэння, якія сустрануць мяне на Гомельшчыне.

На развітанне маці абняла мяне, пацалавала і скрозь няпрошаныя слёзы сказала:

— Жадаю ўдачы, дачушка! Хаця-ж часта пішы, бо пакідаеш мяне адну. І зусім так, як лабановічова бабка, прамовіла:

— Паляціш, мая галубка! Слаўная твая дарога...

Я прыехала на Гомельшчыну са сваім пляменнікам Эдзем, які толькі ў гэтым годзе закончыў сем класаў. Маці выправіла яго, каб да-памог мне ў дарозе з рэчамі, а галоўнае, каб паглядзеў і потым рас-казаў ёй, якая мясцовасць, дзе я буду працаваць настаўніцай. Мы ўвайшлі ў вялікую вёску.

— Куды-ж нам спачатку зайсці? — запытала я ў пляменніка.

— Давайце ў першую хату, — прапанаваў ён.

Так і зрабілі. Маладая гаспадыня спрытна ўпарадкавала ў хаце рэ-чы, ставячы іх на свае месцы, змяла фартухом услон, ветліва ахінула нас позіркам і ласкава сказала:

— Праходзьце, калі ласка, сядайце ў нас, вы, як бачу, далёкія людзі, стаміліся, мусіць, у дарозе. Адпачніце, ды і пойдзеце потым, куды вам патрэбна.

У гэтым позірку яе прыгожых карых вачэй заўважалася цеплыня і павага да чалавека, а таму гаспадыня здавалася мілай і добрай.

— Мы далей ужо не пойдзем. Наша падарожжа скончана, — сустраўшыся з позіркам яе вачэй, сказала я.

— Вось як... Дык вы, можа, настаўніца?

— Адагдалі. Буду працаваць у вашай вёсцы настаўніцай. Вось толь-кі разгледжуся, пазнаёмлюся з людзьмі, настаўніцкім калектывам, з вучнямі — тады адразу ўбачу з чаго пачынаць.

Хутка ў хаце адна за адной пачалі з'яўляцца дзяўчынкі, вучаніцы. Адна, відаць, смялейшая за ўсіх, што была з туга заплеценымі, адкі-нутымі назад касічкамі, з загарэлым круглым тварыкам і сінімі вачыма, чырванючы і то апускаючы, то падымаючы вочы, запытала:

— Які вы клас будзеце вучыць?

— Ты лепш запытай, як яе завуць, — шэптам, дакранаючыся губамі да вуха, параіла другая басаногая дзяўчынка ў кароткай выгарэўшай на сонцы паркалёвай сукенцы.

— Любка, — значна цішэй шапнула тоўсценная вяснушчатая, з пух-лымі, крыху зачырваневшымі шчакамі дзяўчынка, — а вось Юра, што ў нашым класе, яе не будзе слухаць. Так?

Да іх падышла гаспадыня. Вочы яе заіскрыліся лагоднасцю. Пагля-дзела яна на дзяўчынак і, ледзь стрымліваючы ўсмішку, наўмысля па-вышаным, не пасуючым да ласкавага выгляду голасам пачала:

— Во, якраз тут без вас нельга абыйсціся! Вельмі-ж вы мне тут патрэбны. Ледзь дачакалася! Добра, што прыбеглі, а то думала па-сылаць па вас.

Дзяўчынкі зразумелі, у чым справа, і пераглянуліся.

— Пайшлі, дзяўчаткі! — шапнула высокая Любка, і ўсе, адна за дру-гой, як спалоханыя птушкі, высыпалі з хаты.

Мы выбілі дарожны пыл, асвятліліся халоднай вадой, падсілкавалі-ся і пайшлі аглядаць школу, пакінуўшы свае рэчы ўжо ў знаёмай нам гаспадыні.

Па дарозе я маўчала, разглядала навакольныя будыні, вуліцу, дрэвы на ёй, сустрэчных людзей. Эдзю захацелася выказаць сваё ўражанне аб дзяўчынках.

— Вы пазнаёміцеся тут з вучнямі да таго, як ісці ў школу! Адразу-ж і прыбеглі! Як яны даведаліся пра нас? Мы-ж зайшлі ў самую крайнюю хату. А памятаеце, як у палескай вёсцы, куды Лабановіч прыехаў на працу? Дзяўчынкі нават і ў школу не прыйшлі. А хлопчыкі пры паяўлен-ні ў класе настаўніка збіліся ў куток, як спалоханыя авечкі, баяліся, каб ім настаўнік чаго не зрабіў... — Эдзя смяяўся.

Хутка мы дайшлі да школы. Невялікі драўляны будынак размяшчаў-ся на ўзгорку. Вакол яго растуць прыгожыя маладыя дрэўцы: клёны, бярозы, ясакаркі, рабінкі.

«Гэта праца вучняў», — падумала я. Будынак і плошча з маладымі дрэўцамі абнесены новай драўлянай агарожай. На ўсім была відна дбайнасць і клопатлівасць добрага гаспадара.

Каля ганку стаяў высокі, хударлявы чалавек і глядзеў угару. Уся ўвага яго накіравана на дах, дзе знаходзіўся мужчына ў палінялай вайсковай гімнасцёрцы і гаварыў, што ўсё зроблена, як патрэбна, дождж ужо не павінен прамачыць.

— Добры дзень! — звярнулася я да высокага.

— Добры дзень! — паглядзеўшы ў мой бок, адказаў той. — Цікаў-люся вось будынкам, як і што зроблена, дзе патрэбна што замяніць, дзе падправіць. Чакаем ужо дзетвару ў школу. Трэба, каб парадак быў.

Чалавек у вайскавай гімнасцёрцы злез з даху, і мы ўчацвярых апынуліся ў школе. Беласнежна выбеленыя сцены з блакітнымі панелямі глядзелі на нас неяк асабліва прыветліва. Класы невялікія. Іх чатыры. Усюды чыста вымытая падлога. Вокны выдзяляліся бліскуча гладкаю паверхняю. У кожным класе стаяла пафарбаваная ў чорны колер, паспеўшая ўжо добра высахнуць дошка. Доўгімі радамі, быццам выраўняўшыся на лінейку, стаяць парты. Ад іх разнасіцца прыемны пах свежай фарбы.

Усё гэта мне спадабалася, і я кажу:

— Прыгожая ў вас школа...

Цяпер я добра звярнула ўвагу на высокага мужчыну і ўбачыла ледзь улоўную ўсмішку, не сыходзячую з вуснаў увесь час, калі ён размаўляе.

— Вы ў раёне так і скажыце, — сказаў ён, — школа да навучальнага года падрыхтавана поўнасцю. Забяспечана ўжо і палівам.

— Я зусім не з раёна, і дакладваць аб гэтым не мая справа.

— Як? Вы не з раёна? Выходзіць, я памыліўся? Вось дзівак-чалавек! Расказваю аб школе можа нават таму, хто не цікавіцца ёю?

— Чаму-ж? Я вельмі цікаўлюся, бо назначана сюды настаўніцай. А тым, што вы расказалі, як школа падрыхтавана да заняткаў, вы далі зразумець, што з'яўляецеся дырэктарам.

Мужчына працягнуў сваю руку, моцна паціснуў маю і сказаў:

— Познаёмімся. Аляксей Віктаравіч. Дырэктар школы.

— Праскоўя Амяльянаўна, — чамусьці чырванеючы, скарагаворкай сказала я.

— Дык чаму-ж вы, Праскоўя Амяльянаўна, не паведамілі мяне з дарогі аб сваім выездзе да нас? Мы прыехалі-б па вас.

— Дзякую, Аляксей Віктаравіч, за ўвагу. У дарозе была я не адна. Вось пляменнік мой. Ён дапамагаў...

— Дзе-ж вы пакінулі свае рэчы?

— У нас ёсць ужо знаёмая гаспадыня, што жыве ў першай хаце ад лесу. Дык у яе нашы рэчы.

— Зараз вы пойдзеце са мной, паглядзіце кватэру, якую я загадзя дамовіў для настаўніка. Калі спадабаецца, зоймеце яе.

Па дарозе ён расказваў аб настаўніках, якія працуюць у школе, аб вучнях, аб жыцці ў вёсцы...

Зайшлі ў хату, дзе дырэктар дамаўляў кватэру. Ласкава нас сустрэла бабуля Тэкля. Правяла ў невялікі, але чысты пакой, што к вуліцы, паглядзела на мяне і сказала:

— Калі спадабаецца вам гэты пакой, — абвясла яна рукою, — то і жывіце ў нас. Надоечы прыходзілі комсамольцы, пыталі аб ім. Добра, кажы, няхай жыве і мне веселей будзе. Як паехала мая Надзя аграномніца, дык я ўжо некалькі разоў і сама прапытвала ў людзей: мо' хто шукае кватэру, няхай-бы ішоў да мяне. Як ні кажыце, сумна адной.

Прайшоў дзень, і ўсе справы па ўладжванню на новай кватэры былі скончаны.

Пакой мне спадабаўся. Ён чысты і светлы. У куце між акон, адно з якіх было на вуліцы, другое ў двор, стаяў стол, засланы чыстым саматканым абрусам. Ля сцен, якія ўтваралі гэты кут, стаяла па доўгім услоне. Уздоўж глухой сцяны пафарбаваны ў блакітны колер ложак, які бабуля прапанавала мне.

Адпраўляючы дамоў пляменніка, даю яму наказ:

— Перадай бабулі, што добры дырэктар, што ўсё будзе добра. Лісты часта буду пасылаць. Скажы там, няхай бабуля не хвалюецца: не такая я ўжо і маленькая...

А месца тут якое слаўнае!..

Трыццатага жніўня ў школу павінны сабрацца вучні... Які гэта незабыўны дзень для кожнага маладога настаўніка!

Кожны класны кіраўнік павінен правесці гутарку з вучнямі свайго класа, узяць на ўлік кнігі, якіх недастае ў дзяцей, арганізаваць клас да заўтрашняга дня, паведаміць ім расклад.

Я назначана класным кіраўніком сёмага класа. Яшчэ да гэтага дня большасць сваіх вучняў ужо сустракала, ведала аб тым, што яны амаль дарослыя, некаторыя маюць па шаснаццаць-семнаццаць год. Значыць, мая гутарка, даўно падрыхтаваная, не падыходзіць для іх. Для іх патрэбна прадумаць іншую. Рыхтуючыся да яе, зноў уявіла сабе клас, вучняў, у думках прывіталася з імі, дазволіла сесці на месца і пачала запісваць у сшытак...

30 жніўня. Пачатак гэтага дня зусім не падобны на папярэднія. На вуліцы, нібы рознакаляровыя кветкі, збіраліся гурткамі і ішлі паасобку дзеці. Сярод іх святочна апранутыя ў яркія сукенкі, прыгожа прычасаныя, з заплеценымі ў касічкі новымі істужкамі дзяўчынкі і пастрэжаныя, чыста апранутыя хлопчыкі. Рознагалосы гоман запоўніў вуліцу. Хто нёс кніжкі, а хто быў без іх. Некаторыя вялі за рукі сваіх сямігадовых брацікаў ці сястрычак — усе спяшаліся ў школу, якая, паглядаючы з высокага ўзгорка, клікала іх лозунгам:

«Шчыра вітаю, дарагія рэбяткі!»

І памятаю, я міжвольна тады падумала: «Не так, як у час Лабановіча!»

У настаўніцкую адзін за адным прыходзілі настаўнікі. Зусім спакойна адчувалі сябе тыя, хто працаваў ужо не першы год. Яны размаўлялі паміж сабой, жартавалі, смяяліся.

— Аляксей Віктаравіч, як я хвалюся! — звяртаюся я да дырэктара.

— Чаго-ж вы? — ледзь прыкметна ўсміхаючыся, запытаў ён.

— Трывожыць першы крок, каб зрабіла яго правільна, тады-б супакоілася.

— А вы да гутаркі падрыхтаваліся, прадумалі, што трэба сказаць?

— Прадумала. Што-ні-што і запісала. Можа, калі маеце час, праслухаеце?

— Прачытайце.

— Дарагія сябры, — па памяці, не заглядаючы ў сшытак, ціха гаварыла я дырэктару, які прысеў на кушэтку і ўважліва пачаў слухаць.

На палавіне прамовы ён мяне спыніў:

— Я ўпэўнены, што гутарка будзе надрэнная. Закончыце яе аб справах комсамола ў час Вялікай Айчыннай вайны і ў аднаўленчы час, напамніце аб героях-краснадонцах, ахарактарызуйце іншых вядомых вам герояў-комсамольцаў. Зрабіце потым вывады ў адносінах да сваіх вучняў. Сярод іх ёсць яшчэ не комсамольцы...

У знак згоды я ківала галавой.

Пачуўся званок. Яго пералівы клікалі дзетвару са школьнага двара. Спяшаючыся, яны беглі да дзвярэй, затым патокам уліваліся ў школьны калідор і разбягаліся па класах, дзе кожны заняў сваё месца. Як толькі ўсталявалася цішыня, вышлі настаўнікі.

Слава табе, першаму званку, у новым навучальным годзе! Мусіць, не адна я з хваляваннем у сэрцы прыслухоўвалася да тваіх срэбных пераліваў!

— Добры дзень! — гримнулі вучні пры маім з'яўленні на парозе сёмага класа.

— Добры дзень! Сядайце, рэбяткі, — сказала я, калі дайшла да стала. — Як-жа вы правялі летні адпачынак?

Пачуліся адказы:

— Добра правялі.

— Падраслі за лета.

— Як хто жадаў!..

— Вы скажыце, няхай падымаюць рукі, — ціха падказаў мне вучань, што сядзеў на пярэдняй парце. — Так-жа нічога не зразумець!

— А што табе? Без цябе наладзяць дысцыпліну, — злосна шапнуў майму дарадцу сусед, штурхануўшы яго локцем пад бок.

— Не суй носа ў чужое проса! — накінуўся на яго і вучань з задняй парты.

Чырванню заліўся мой твар. Перад вачыма адразу неяк зацягнуўся туманам увесь клас. Вучняў успрыимала я, як агульную масу, што, патрывожаная, паціху гудзе.

— Рэбяткі, само сабой зразумела, што добра адпачываць улетку... — пачала выходзіць я са становішча.

У класе зноў стала ціха.

— Зараз вы прыступаеце да вучобы. Ваша задача вучыцца, дабівацца высокіх ведаў. На вас, сямікласнікаў, лажыцца ў школе больш цяжкасцей, чым на вучняў астатніх класаў: у канцы навучальнага года вам трэба будзе здаваць не пераважныя іспыты, а экзамены. Ужо цяпер выбірайце сабе спецыяльнасць і крочце да яе цвёрдымі крокамі, упэўнена і смела. Перад вамі адкрываецца шырокая і роўная жыццёвая дарога. Калі вы ў сваім вучнёўскім жыцці і школьных справах сустранеце цяжкасці, то будзьце працалюбівымі, настойлівымі, валавымі — і іх пераможце. А пры цяжкіх момантах звяртайцеся да нас, настаўнікаў, да мяне, і я, як ваш класны кіраўнік, шчыра дапамагу вам.

І толькі ад таго, як мы будзем старацца, будзе цікавым або нецікавым наша школьнае жыццё. У нашай краіне, рэбяткі, і толькі ў нашай савецкай краіне, вы заўсёды знойдзеце тое, што пажадаеце, да чаго будзеце імкнуцца, бо ўсімі справамі кіруе ў нас вялікая Комуністычная партыя, якая многа ўвагі і клопату аддае вам, савецкаму вучнёўству.

Заканчэнне ў наступным нумары.

Сталінскі стыпендыят Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Ігар Палівода.

У вёсцы Горахаватцы на Віцебшчыне ў сям'і свайго бацькі, вясковага настаўніка, Ігар палюбіў родную беларускую песню і яшчэ ў маленстве марыў стаць музыкантам. Ён мог гадзінамі слухаць музыку, у якой народ раскрываў свае самыя задушэўныя думкі, жаданні, імкненні, сваю незгасальную веру ў радасную будучыню. Ігар не прапускаў ніводнай рэпетыцыі хора вучняў, якім кіраваў бацька, забываўся на свае дзіцячыя гульні, як толькі бацька браўся за скрыпку ў вольны ад заняткаў час.

Калі Ігару мінула сем год, бацька атрымаў прызначэнне на працу ў адну з школ горада Мсціслаўля. Тут упершыню хлопчык убачыў раяль. Гэты інструмент невядома чаму адразу прыцягнуў яго ўвагу: хлопчык, нібы інтуітыўна, адчуў велізарныя магчымасці, гукавое багацце фартэпіяна. Так пачаліся першыя ўрокі ігры на раялі, а ў 1934 годзе адзінаццацігадовы Ігар Палівода быў залічаны студэнтам Мінскага музычнага вучылішча. Трэба было з-за ўзросту Ігара зрабіць выключэнне з правілаў прыёму ў сярэднія музычныя навучальныя ўстановы. Чулы настаўнік, выдатны музыкант Міхаіл Аркадзевіч Бергер не пабаяўся ўзяць да сябе ў клас такога юнага студэнта: ён адчуваў выключныя здольнасці хлопчыка, паверыў у іх і — не памыліўся.

У кансерваторыю Ігар таксама быў залічаны ў парадку «парушэння» ўсіх правілаў прыёму ў вышэйшыя навучальныя ўстановы: яму было ўсяго шаснаццаць год.

Калі ў перыяд вучобы ў музычным вучылішчы Ігара захапляла барацьба за тэхнічную даканаласць выканання і ён імкнуўся з аднолькавай лёгкасцю валодаць акордавымі скачкамі і віртуознай пальцавай бегласцю пасажаў, то ў кансерваторыі юны піяніст усвядоміў і сам выразна адчуў, што ўсё багацце тэхнічнага майстэрства, увесь арсенал выканаўчых сродкаў падпарадкаваны толькі адной мэце — стварэнню жыццёвых, хвалюючых сваёй адухоўленасцю музычных вобразаў, вобразаў, якія мовай мастацтва перадаюць усё бязмежнае багацце чалавечага жыцця.

Зусім зразумела, што не ўсё яшчэ Ігару і ў гэты перыяд яго вучобы было даступным. Віртуозны размах і бляск «Іспанскай рапсодыі» Ліста перадаваўся ў яго выкананні значна лепш, чым складанейшыя пачуцці і перажыванні ў нацюрнах або баладах Шапена, санатах Бетховена або «Порах года» Чайкоўскага. Аднак, што-б Ігар ні выконваў, ва ўсім адчувалася яго багатая творчая індывідуальнасць, сапраўдныя рысы будучага выдатнага выканаўцы.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, Ігар з трэцяга курса кансерваторыі пайшоў добраахвотнікам у рады Савецкай Арміі. А далей — танкавае вучылішча і фронт, нязломная вера ў немінучасць перамогі, вера ў радасць творчай працы ў будучым.

1945 год інвалід Айчыннай вайны Ігар Палі-

вода сустрэў ужо ў вёсцы Варашылава Чкалаўскай вобласці, куды ён прыехаў пасля выпіскі са шпіталю працаваць загадчыкам хатычытальні. Яго рука паранейшаму заставалася нерухомай, але ў выніку рэгулярных заняткаў гімнастыкай пальцам паступова пачала вяртацца бегласць. І вось тады, калі Ігар мацней, чым да гэтага часу, паверыў у магчымасць поўнага выздараўлення, боль у хрыбетніку зноў зваліў яго з ног, зноў юнак апынуўся ў шпіталі.

Так у барацьбе з хваробай прайшло ў Ігара некалькі год. І кожны раз, выходзячы са шпіталю, ён з новай энергіяй браўся за работу. Юнак кіраваў мастацкай самадзейнасцю буйнага завода, быў старшым піонерважатым школы, комсамольскім работнікам. І ўсюды яго сустракалі не толькі простая чалавечая спагада, але і шчырая любоў і сапраўдная маральная дапамога савецкіх людзей. Такой дапамогай былі для Ігара Паліводы і пісьмы яго былога настаўніка — заслужанага артыста Беларускай ССР М. А. Бергера, які клікаў свайго вучня ў Мінск, каб заняткамі на фартэпіяна дапамагчы медыцыне завяршыць вылячэнне рукі.

Восенню 1950 года Ігар быў зноў у кансерваторыі.

З таго часу прайшло тры гады. Для Ігара Паліводы яны не былі трыма простымі каляндарнымі гадамі, на працягу якіх ён пераходзіў з курса на курс. Гэта былі гады, якія зрабілі яго мары яваю, вярнулі яму тое месца ў жыцці, думаць аб якім ён ужо нават часамі пераставаў. Гэта быў час, калі Комуністычная партыя аказала Ігару найвялікшае давер'е, прыняўшы яго ў свае рады. Гэта былі гады, калі Ігар не толькі аднавіў страчанае ў вучобе, але цаной упартай творчай працы атрымаў Сталінскую стыпендыю — дзяржаўнае прызнанне сваіх дасягненняў у вывучэнні музычнага мастацтва.

На працягу гэтых трох год з самага дня звароту ў свет гукаў, у свет музыкі Ігар Палівода аднавіў не толькі сваю тэхніку ігры на фартэпіяна, але і рэпертуар. У яго выкананні зноў гучыць геніяльны фартэпіяны канцэрт Чайкоўскага, палымаяная і пывучая сіла твораў Рахманінава, веліч санат Бетховена, рамантыка твораў Шапена і Шумана, творы савецкіх кампазітараў і шмат якіх іншых шэдэўры рускай і заходнееўрапейскай класікі. Але калі раней, у даваенныя гады, у выкананні Паліводам гэтых твораў мацней за ўсё чулася цудоўнае кіпенне маладосці піяніста, яго таленавітасць у выкананчай замалёўцы вобразаў, то зараз у яго ігры з'явіліся новыя якасці. Гэтыя якасці — глыбіня выканання, беражлівасць адносіны да аўтарскай задумкі твора, прастата і яснасць у яго перадачы. Сонечнае юнацтва як-бы змянілася мудрай сталасцю.

Цяпер сталінскі стыпендыят Ігар Палівода знаходзіцца напярэдадні заканчэння вучобы ў кансерваторыі. Пачынаецца новы этап у яго жыцці, адкрываючы неабмежаваныя магчымасці на шляху да самастойнага руху наперад, да новых вышыняў выканаўчага майстэрства.

ЯГО ПЕРАМОГА

І. НІСНЕВІЧ

Упершыню з поля бою Ігар трапіў у шпіталь у красавіку 1943 года на Варонежскім фронце. Кантузія прыкавала яго да ложка. Але ненадоўга. Малады арганізм, палымаяная нянавісць да ворагаў радзімы далі лейтэнанту Паліводзе магчымасць пакінуць ложка значна раней, чым гэта было вызначана нават самымі вялікімі аптымістамі з ліку ўрачоў. Што-ж датычыць глухага болю, які зрэдку адчуваўся ў хрыбетніку, то аб ім перад выпіскай таму, хто жадае як мага хутчэй вярнуцца ў дзеючую армію, не абавязкова было расказваць прыдзірлівай у сваёй уважлівасці ўрачэбнай камісіі.

Так Ігар Палівода пасля шпіталю прыняў удзел у баях на Курскай дузе.

Асколачнае раненне ў нагу Ігар атрымаў ужо ў жніўні, у час баёў ля Палтавы. Праз чатыры месяцы ён, аднак, зноў быў у страі, на гэты раз на Першым Беларускам фронце.

Полк самаходнай артылерыі Данскога гвардзейскага танкавага злучэння атрымаў заданне фарсіраваць Дняпро ў раёне вёскі Сутокі. Тут і перабіла варожая куля лейтэнанту Паліводзе, камандзіру самаходнай гарматы, абедзве косці левага прадплечча. Трэці раз Ігар выбыў са строю.

Міналі ў далёкім сібірскім шпіталі тыдні за тыднямі, а рука ў Ігара заставалася нерухомай. Так было да канца 1944 года. За гэтыя доўгія месяцы ляжання амаль без руху Ігар шмат разоў успамінаў і ацэньваў падзеі свайго жыцця да пачатку вайны. У ім не было нічога выключнага — гэта было жыццё савецкага юнака, якому партыя і народ далі ўсё неабходнае для развіцця прыроджаных здольнасцей.

Піяніст Ігар Палівода на дзяржаўным экзамене выконвае канцэрт Рахманінава. Фота І. Салавейчыка.

СПАРТСМЕНЫ АДНАГО ПРАДПРЫЕМСТВА

Добра працуе калектыў Барысаўскага дрэваапрацоўчага камбіната «Комінтэрн». Прадпрыемства славіцца і перавыкананнем плана выпуску прадукцыі і выдатнай яе якасцю. І калі комінтэрнаўцаў пытаюць, што дапамагэ ім у працы, яны звычайна адказваюць: фізкультура і спорт!

Фізкультура і спорт сапраўды трывала ўвайшлі ў жыццё калектыва камбіната і асабліва моладзі. Фізкультурнікі, як правіла, перадавікі вытворчасці, стаханаўцы. Партрэты лепшых з іх вывешаны на Дошцы гонару.

Вось стальяр мэблевага цэха Іван Хоміч. Добры веласіпедыст, ён дае за змену паўтары дзве нормы. У механічных майстэрнях па-стаханаўску працуе Генадзі Хадасевіч — другаразраднік па лыжнаму спорту. Не адстае ад таварышаў і Ала Ржэуцкая — стаханаўка і спартсменка. Тое-ж можна сказаць і аб многіх іншых юнаках і дзяўчатах.

Вялікая работа праведзена на камбінате, каб уцягнуць у заняткі фізкультурай і спортам як мага больш маладых рабочых і работніц. Праводзяцца рэгулярныя вучэбна-трэніровачныя заняткі ў секцыях агульнай фізічнай падрыхтоўкі, валебольнай,

баскетбольнай, лёгкаатлетычнай і іншых. На прадпрыемствах амаль уся моладзь — значкісты ГПА і спартсмены-разраднікі. За добрую работу калектыў фізкультуры камбіната трэці год падрад трымае пераходны Чырвоны сцяг беларускага савета таварыства «Чырвоная звязда».

... Спартыўная пляцоўка камбіната. Сюды прыйшлі лёгкаатлеты. Кароткая каманда: «Пастроіца!» — і група юнакоў і дзяўчат выцягваецца ў стройную лінію. Заняткі пачынаюцца з размінкі. Паступова пераходзячы ад практыкаванняў лёгкіх да больш складаных, спартсмены падрыхтоўваюць арганізм да галоўнай часткі ўрока. Калі размінка закончана, строй падзяляецца на некалькі груп. Бегуны развучваюць старт, праходзяць асобныя адрэзкі дыстанцый будучых забегу. У гэтай групе Генадзі Хадасевіч, Гарык Мураўскі, Барыс Швель і іншыя. Яны — пераможцы эстафетнага бегу 4×100 метраў на мінулагоднім рэспубліканскім пражыстве «Чырвоная звязда». Сёлета трэба захаваць гэтак ганаровае званне, а таму неабходна трэніравацца і трэніравацца... І зноў лёгкаатлеты, ужо каторы раз, прабягаюць знаёмыя адрэзкі шляху, удасканальваюць тэхніку (здымак уверсе злева).

У круг для мятання выходзіць мацнейшы фізкультурнік калектыва Уладзімір Паўлавец. Ядро кладзецца на яго шырокую далонь. І вось спартсмен на імгненне замёр, мускулы яго напружыліся на ўсю моц. Раптам ён падскочыў, ускінуў уперад руку, і ядро, апісаўшы доўгую дугу, упала на зямлю (здымак унізе справа). Уладзімір адзначыў месца падзення снарада і зноў вярнуўся ў круг.

Цікавая і складаная ігра ў баскетбол. Нездарма яе называюць атлетычнай. Колькі намаганняў каштуе барацьба за мяч! Каб лягчэй было ў саборніцтвах, патрэбна больш трэніравацца. Члены баскетбольнай секцыі Янаў Мазуркевіч, Леў Ліцін, Уладзімір Кнацька і іншыя таварышы добра засвоілі гэтак правіла. Яны не прапускаюць заняткаў і пачынаюць ужо адчуваць, як прыкметна палепшылася іх тэхніка. Сёння ў баскетбалістаў чарговая трэніроўка (здымак злева).

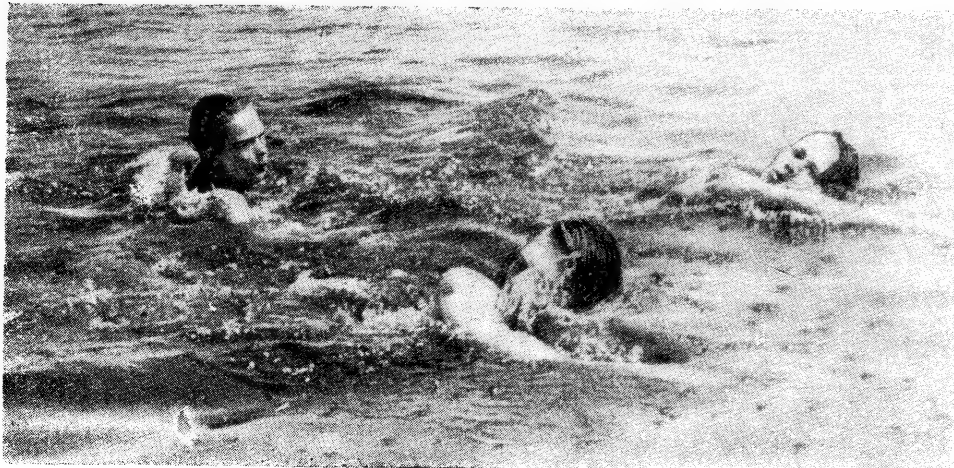
Футбалісты таксама пачалі свае заняткі (здымак уверсе справа).

А на беразе ракі ў гэты час таксама ажыўлена. За трэніроўкай плаўцоў (здымак унізе злева) наглядаюць дзесяткі аматараў.

Стомленыя, але задаволены вяртаюцца дадому спартсмены «Комінтэрна». А назаўтра яны прыдуць да свайго рабочага месца, каб працаваць яшчэ лепш, памнажаючы славу свайго прадпрыемства.

А. МАЙСКІ.

Фота В. Гундорына.

Апавяданні аб новым Кітаі

Савецкія людзі з цікавасцю чытаюць апавяданні, аповесці і раманы аб новым, Народным Кітаі, слухаюць кітайскую музыку, глядзяць кітайскія фільмы і п'есы, спяваюць песні брацкага кітайскага народа. Дзякуючы вялікай рускай мове, мы маем магчымасць чытаць пераклады кітайскай літаратуры на мовах народаў СССР, у тым ліку і на беларускай. Летась Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла ў перакладзе на беларускую мову зборнік кітайскіх народных казак, а тэатр імя Я. Коласа ў Віцебску паказаў на сцэне адзін з лепшых драматургічных твораў Кітая «Пралітая чаша» па п'есе Ван Шы-фу. Сёлета ў Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла новая кніга — «Апавяданні кітайскіх пісьменнікаў».*

У кнігу ўвайшло 9 апавяданняў. Яны належаць лепшым пісьменнікам як старэйшага, так і маладшага пакалення сённяшняга Кітая. У сваіх творах пісьменнікі імкнуцца адлюстраваць важнейшыя з'явы жыцця Кітайскай Народнай Рэспублікі. Галоўны герой апавяданняў — просты чалавек, працаўнік зямлі і завода. Агульнае, што аб'ядноўвае рознастайныя па тэматыцы, мове і стылю творы — гэта палымная любоў да роднай зямлі, да чалавеча працы. Жыццёвасць і праўдзівасць — галоўная іх вартасць.

Тэма кітайскай вёскі, тэма аграрнай рэформы і звязаных з ёю пераўтваральных працэсаў у свядомасці сялян займае першае месца ў кітайскай літаратуры пасляваенных год. Тут варт адзначыць вядомыя савецкаму чытачу па перакладах на рускую мову раманы пісьменніцы Дэін Лін «Сонца над ракой Сангань», удастоены Сталінскай прэміі, і аповесць Чжао Шу-мі «Перамены ў Лінцзячжыяне».

У зборніку апавяданняў паказаны будні кітайскай вёскі пасля вызвалення, рост працоўнага энтузіязма і свядомай актыўнасці сялян, новае вырашэнне бытавых пытанняў, звязаных з праблемай сям'і і шлюбу.

У кітайскай вёсцы, дзе вякамі панавалі самая жорсткая эксплуатацыя і прыгнёт з боку феодалаў і кулакоў, праца стала вызваленай. Пачала расці і свядомасць сялянства. Нават у старой Дун, якая доўгі час з'яўлялася жывым увасабленнем пакорлівасці, паслушэнства і страху перад панам і Буддай, пад уплывам аграрнай рэформы абуджаецца пачуццё чалавечай годнасці (апавяданне Пань Чжы-ціна «Маці і сын»).

Цікава напісанае апавяданне Гу Юй «Рана сарваны плод — горкі» пралівае святло на дзікі шлобны закон, што доўгі гады існаваў у Кітаі. Па гэтаму закону бацькі заручалі сваіх дачок за дзевяці і нават шасцігадовых хлопчыкаў, што прыводзіла да цяжкіх панут маладых людзей.

З кожным днём умацоўваюцца вытворчыя сувязі паміж рабочым класам і сялянствам Кітая, мацее іх патрыятычнае слаборніцтва. Пажылы селянін Ян Вань-сян, наведваючы бавоўнапрадзільную фабрыку, пачы-

нае ўсведамляць, што не дзеля асабістай выгады яму трэба здаваць бавоўну дзяржаве, а дзеля ішчасця і дабрабыту ўсяго народа. І ён урачыста заяўляе аб гэтым праз газету: — Няхай ведаюць усе! У яркім апавяданні Юй Ліня «Няхай ведаюць усе!» пісьменнікам створаны пераканаўчы вобраз працоўнага селяніна — будаўніка новага Кітая.

Комуністычная партыя з першых дзён устанаўлення ў Кітаі народна-дэмакратычнага ладу ўзяла рашучы курс на індустрыялізацыю краіны. І гэта знаходзіць сваё адлюстраванне ў лепшых апавяданнях зборніка — «Барацьба прадаўжаецца» Хэ Ку, «Вугаль» Лі На, «Два чырвоныя вымпелы» Лу Мэя.

Поўны жыццёвай праўды канфлікт паміж рабочым шоўкацкай фабрыкі Ван Чэн-бао і маладой работніцай Лі Чунь-цзе малое Лу Мэй у апавяданні «Два чырвоныя вымпелы». У гады панавання японскіх імперыялістаў Ван Чэн-бао прызвычаўся выказваць свой пратэст найбольш даступным яму спосабам — сабатажам. Ён і ў новых умовах, якія яшчэ цалкам не ўсвядоміў, спрабуе працаваць па-старому, абы як. Але сутыкнуўшыся са здаровым рабочым калектывам, дзе працуе зачынальнік руху за павялічаны выпуск прадукцыі Лі Чунь-цзе, Ван Чэн-бао пачынае разумець сэнс усяго таго, што адбываецца на фабрыцы. Перабудова ідзе марудна, аднак прыводзіць да жаданага выніку — чырвоны вымпел ударніка красуецца на станку Ван Чэн-бао. Два вымпелы з пунцовага атласу ўпрыгожваюць машыну Лі Чунь-цзе і Ван Чэн-бао.

Чытаючы апавяданні кітайскіх пісьменнікаў, адчуваеш той вялікі ўплыў, які зрабіла на развіццё новай кітайскай літаратуры творчасць савецкіх пісьменнікаў. «Іменна ў савецкай літаратуры, — піша вядомы пісьменнік Чжоу Лі-бо ў часопісе «Народная літаратура», — мы навучыліся самым прагрэсіўным творчым метадам, якія вучаць нас глыбокай ідэянасці, самай шчыльнай сувязі з народам, праўдзівасці і часнаму паказу барацьбы і жыцця народа».

Інтэрэсы народа натрабуюць сёння ад кітайскіх пісьменнікаў стварыць літаратуру, якая мабілізавала б працоўных на будаўніцтва новага, дэмакратычнага Кітая. І трэба сказаць, што творы, змешчаныя ў кнізе «Апавяданні кітайскіх пісьменнікаў», сведчаць аб тым, што перадавая кітайская дэмакратычная літаратура разам з усім народам змагаецца за вырашэнне вялікіх задач, што стаяць перад народным Кітаем.

Зборнік «Апавяданні кітайскіх пісьменнікаў» з'яўляецца яшчэ адным сведчаннем вечнай дружбы вялікага кітайскага і многанациональнага савецкага народаў. Ён служыць важнай справе азнаямлення беларускага чытача з літаратурай народнага Кітая. Хацелася б у хуткім часе ўбачыць перакладзенымі на беларускую мову і больш буйныя творы сучаснай, а таксама класічнай кітайскай літаратуры.

Ул. ЮРЭВІЧ.

Мал. В. Ціхановіча.

Мела фурмана арцель
Зваўся ён Пятро Круцель.
Не крывы і не гарбаты
І здароўечкам багаты, —
Калі з тэхнікай раўняць,
Дык, напэўна, сіл на пяць!
І гару звярнуць-бы здолеў!

Вось каму, — казалі, — ў полі
Зарабляць-бы працадні!
А Пятро сабе ані
У тым прыемнасці не бачыў.
Ён вазіў малаказдачу.

Набярэ вяршкоў бідон,
Сядзе важна у фургон,
Звесіць ногі цераз біла
І вязе сабе — аж міла!

Выязджае за сяло ён,
А на ўзлеску меў такое
Месца, дзе ён на хвіліну
Кожны дзень рабіў прыпынак.

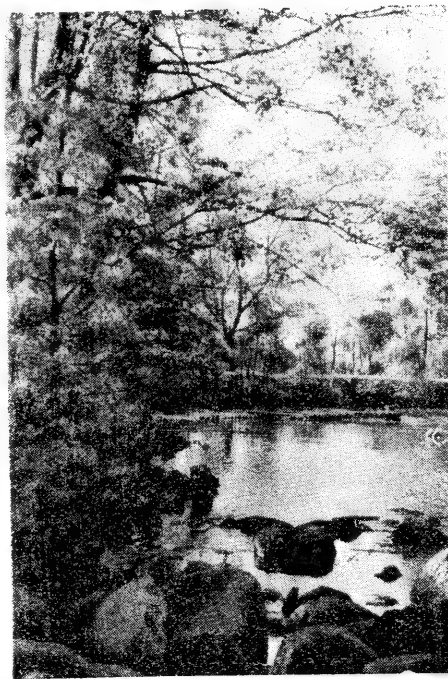
Гляне ўправа, гляне ўлева,
Каб не выйшаў хто з-за дрэва,

Вышэй стане на фургон,
Галаву ўваткне ў бідон
І цішжом смятану п'е...
Нормы тры падчас дае!
Вып'е глечык у запале,
Крыкне «гэй!» і едзе далей.

Але вось праз хітрасць тую
Укаціўся у бяду ён:
Папраўляўся, піў смятану,
І напавіўся звыш плану.

КУРОРТЫ БЕЛАРУСІ

Ваколіцы дома адпачынку «Залессе»
Маладзечанскай вобласці.

Канстытуцыя Савецкага Саюза гарантуе працоўным нашай краіны не толькі права на працу, але і права на адпачынак. Права на адпачынак ажыццяўляецца ў нашай краіне шляхам устанаўлення для рабочых і служачых штогадовых водпускау з захаваннем заробковай платы і прадастаўленнем у распараджэнне працоўных шырокай сеткі аздараўленчых устаноў.

Велізарныя сродкі выдаткоўвае дзяржава на будаўніцтва, добраўпарадкаванне і абсталяванне санаторыяў і дамоў адпачынку навейшай медыцынскай апаратурай, а таксама на набыццё для рабочых і служачых бясплатных і льготных пущэвак. Толькі са сродкаў дзяржаўнага сацыяльнага страхавання ў гэтым годзе працоўныя нашай краіны атрымаюць звыш трох мільёнаў пущэвак.

У дырэктывах XIX з'езда партыі па пятам у пяцігадоваму плану прадугледжваецца далейшае развіццё аховы здароўя працоўных. За пяцігоддзе сетка санаторыяў будзе расшырана на 15 і дамоў адпачынку — на 30 працэнтаў.

Вялікая ўвага зараз аддаецца развіццю мясцовых курортаў у рэспубліках, краях, абласцях Саюза.

Да Вялікай Айчыннай вайны наша рэспубліка мела даволі шырокую сетку сваіх санаторыяў і дамоў адпачынку. Усе яны былі добра абсталяваны, упарадкаваны і забяспечаны ўсім неабходным. Фашысцкія акупанты зруйнавалі нашы здраўніцы, разбавалі ўсю іх маёмасць. Работы па аднаўленню здраўніц Беларусі ў пасляваенны перыяд вяліся такімі тэм-

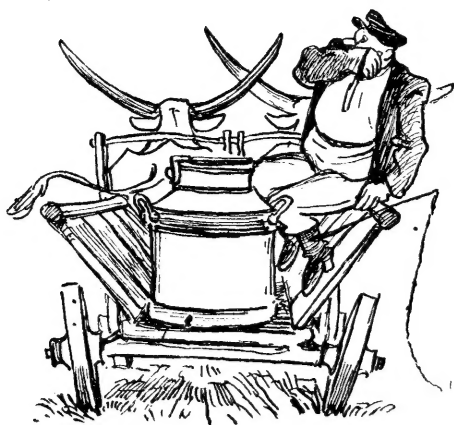
* «Апавяданні кітайскіх пісьменнікаў», Белдзяржвыдавецтва, Мінск, 1953.

Ды прышла і на Пятра,
Як на той збанок, пара.

Узлез аднойчы ён на воз
І ў бідон па плечы ўрос,
Тузануў назад — о, божа! —
А назад — ніяк не можа!
Рваўся моцна і цішэй,
Не пушчае ля вушэй!
Апусціў Пятро далоні
І задумаўся ў бідоне:
— Тут, вядома, ёсць што есці,
Ды з бідона трэба-ж лезці.
Хоць і смачна — як-ні-як —
Трэба-ж выбрацца аднак!

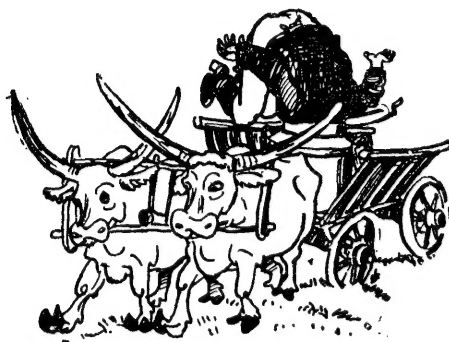
Тузаў роўна, з выкрунтасам.
А валы сабе, тым часам
Пастаялі дый пайшлі
(Тут не раз яны былі!),

— Завяраю, грамадзяне,
Кіну думаць аб смятане!
Хай паверыць мне арцель, —
Я ад сёння не Круцель:
Лёгкі хлеб шукаць даволі,
Буду з вамі, буду ў полі!

Так змяніла назаўсёды
Хлопца гэтая прыгода.

Пераклад з украінскай мовы
Ул. Корбана.

З лесу, полем, там дзе грэчка,
Да райцэнтру, да мястэчка!

Невядома, што-б тут стала,
Ды Пятру пашанцавала:
Надыйшоў, якраз-жа к часу,
Старшыня яго калгаса.

Хутка даў Пятру ён лад,
Завярнуў валоў назад
І, каб хлопец больш не шкодзіў,
Так сароміў пры народзе,
Што аж смех наўкол стаяў.
І Пятро тут слова даў:

памі, якія магчымы толькі ў нашай краіне. Толькі на будаўніча-аднаўленчыя работы санаторыяў і дамоў адпачынку, якія знаходзяцца пад ведамам Беларускага курортнага ўпраўлення, было выдаткавана 35 мільёнаў рублёў.

Сетка сваіх мясцовых курортаў у нашай рэспубліцы будзе ў далейшым пашырацца. У нас ёсць нямала прыгожых мясцін, прыгодных для наладжвання не толькі адпачынку, але і лячэння адпачываючых.

Раней лічылася, што мінеральныя воды ёсць толькі на поўдні нашай краіны. Нядаўна навуковыя экспедыцыі выявілі мінеральныя воды і на тэрыторыі Беларусі. Гэтыя мінеральныя воды прымяняюцца для лячэння рэўматызма і захворванняў нервовай сістэмы.

Кліматычныя і прыродныя ўмовы нашай рэспублікі, у першую чаргу добрыя хваёвыя лясы, дазваляюць наладжваць кліматычныя курорты, вельмі неабходныя для лячэння хворых са слабымі лёгкімі. Санаторыі такога профілю працуюць у Чонках Гомельскай вобласці, Летцах Віцебскай вобласці, Наваельні Баранавіцкай вобласці і інш.

Акрамя профільных, у рэспубліцы працуюць і агульнатэрапеўтычныя санаторыі. Лепшы з іх Бабруйскі санаторый імя Леніна. Размешчаны ён у маляўнічай мясцовасці, на правым беразе ракі Берэзіны. Яго акаймоўвае вялікі фруктовы сад і дэкаратыўны парк.

Санаторый гэты па свайму тыпу ўжо даўно перарос і з'яўляецца фактычна бальнеалагічным. Тут прымяняецца для лячэння хворых мінераль-

ная вада з мясцовых мінеральных крыніц. Зараз ставіцца пытанне аб падводцы мінеральнай вады з крыніц да санаторыя для наладжвання мінеральных ваннаў. Торф, які да гэтага часу ўжываўся толькі ў якасці паліва, прымяняецца ў санаторыі імя Леніна як выдатны лячэбны сродак. Высокія цэпразбэрагаючыя якасці тарфяных гразей выкарыстоўваюцца пры лячэнні такіх хвароб, як рэўматызм, радыкуліт, ішыаз.

Дом адпачынку «Ждановічы» з'яўляецца любімым месцам адпачынку працоўных горада Мінска і ўсёй рэспублікі.

Мноства зелені і кветак, сасновы лес, рака, прыгожыя бяседкі, пляцоўкі для гульні, — усё гэта прыцягвае сюды штогод тысячы адпачываючых. Хто пабываў тут раз, імкнецца прыехаць яшчэ не адзін раз, бо тут можна добра адпачыць і ўмацаваць сваё здароўе.

Вялікая ўвага ўдзяляецца культурнаму абслугоўванню адпачываючых. Ва ўсіх здарўніцах праводзіцца чытанне лекцый і дакладаў, паказ кінафільмаў, канцэрты артыстаў-прафесіяналаў, мастацкай самадзейнасці, атракцыёны, экскурсіі, спартыўныя мерапрыемствы. У кожным доме адпачынку і санаторыі ёсць свае бібліятэкі і радыё.

Усё гэта магчыма толькі ў нашай, савецкай краіне, бо ў Комуністычнай партыі, у савецкага ўрада няма іншых клопатаў, чым клопаты аб добрабыце народа.

Ф. ЯСКЕВІЧ,
начальнік упраўлення курортаў,
санаторыяў і дамоў адпачынку
ВЦСПС па БССР.

Родная Краіна БЕЛАВЕЖСКАЯ ПУШЧА

У шасцідзесяці кілометрах на паўночны ўсход ад горада Брэста, у водараздзеле Заходняга Буга, Нёмана і Прыпяці, знаходзіцца вялізны масіў, які займае плошчу ў 129 з паловай тысяч гектараў. Гэта — славутая Белавежская пушча.

Калісьці, у дагістарычныя часы, увесь абшар Еўропы, ад Уральскага хрыбта і аж да берагоў Атлантычнага акіяна, пакрывалі дрымуцныя першабытныя лясы. Белавежская пушча з'яўляецца часткай гэтых вялізных лясоў, якая захавалася да нашых дзён.

Сваю назву Белавежская пушча атрымала ад высокай белай вежы, якую пабудоваў князь Уладзімір Валынскі ў 1265 годзе на беразе ракі Лесны, у дзікай лясістай мясцовасці на паўднёва-заходняй ускраіне Беларусі. Вежа захавалася да нашага часу.

Па сваіх памерах, па багаццю і рознастайнасці флоры і фаўны, па маляўнічасці краявідаў Белавежскай пушчы належыць па праву адно з першых месцаў сярод усіх лясоў Еўропы. Гэта — сапраўдны музей жывой прыроды. Тут багата прадстаўлены ўсе асноўныя пароды дрэў. Сасновыя і яловыя бары з высокімі, стройнымі соснамі, з цёмнымі, змрочнымі ялінамі-волатамі мяжуюцца з дубровамі, дуборосы з бярэзнікам, які пераходзіць непракметна ў змешаны лес. Тут растуць побач і магутны, шматвяковы дуб, і гнуткі ясень, і ліпа, і клён, і граб, і асіна.

Летам і ўвосень у лясах Белавежскай пушчы выпявае безліч усялякіх ягад — чарніцы, суніцы, брусніцы. На балотах растуць журавіны. Процьма грыбоў сустракаецца тут на кожным кроку. Але збор грыбоў і ягад забаронены ў межах пушчы, таксама як паляванне на звяроў і птушак. За гэтым пільна сочаць белавежскія егеры. Толькі на шкодных драпежніках — на ваўкоў і ястрабаў — забарона гэтая не распаўсюдж-

цы. Старыя зубры — «адзіныцы» — ходзяць асобна ад статку. Зубрыцы з зубранятамі трымаюцца звычайна разам. Яны пасвята на вялікім агароджаным для іх участку. З кожным годам колькасць зуброў у запаведніку павялічваецца.

Пад густым лісцёвым навісам у пушчы пануе паўзмрок. Сюды нават у ясны летні дзень не можа пранікнуць сонца. Гэта — любімае месца дзікіх свіней. Мяккая вільготная глеба, густа пакрытая леташнім лісцем, уся зрыта, узарана іх лычамі і напытамі. Сюды вяртаюцца дзікія свінні кожную раніцу на досвітку з трысця на беразе балочыстай рэчкі, дзе яны ласуюцца ўсю ноч салодкімі карэннямі вадзяных раслін. Стары чорны дзік-сякач ідзе звычайна наперадзе. За ім цягнуцца свінні і падсвінкі. Ззаду дробным трупшом спяшаюцца, штурхаючыся, пала-

Удоды.

сатыя парасяты. Летам яны праводзяць увесь дзень у вільготнай засені, сярод густых зараснікаў.

Ёсць у Белавежы і прыгожыя, высокародныя алені, і лёгкія палахлівыя касулі. Іх налічваецца больш за 1700 галоў.

З каштоўных промыславых лясных звяроў часта сустракаюцца тут куница, выдра, тхор, гарнастай, вавёрка, ліса, заяц, ласіца. У апошнія гады на лясных рэчках пушчы з'явіліся бабры, якіх тут даўно не было.

Белавежская пушча з'яўляецца дзяржаўным запаведнікам, у якім праводзіцца вялікая навукова-даследчая работа. Назаўсёды забаронена ў ёй паляванне і вырубка лесу. Белавежскія егеры дбайна вядуць улік звяроў і птушак на сваіх участках. Яны штодзённа запісваюць свае назіранні, адзначаюць усе падзеі, якія адбыліся ў пушчы за суткі. Навуковыя супрацоўнікі вывучаюць прыродныя багацці, жывёльны і раслінны свет.

Для навуковых і культурна-асветных мэт пабудаваны на тэрыторыі запаведніка заалагічны музей.

Кожнае лета Белавеж наведваюць тысячы экскурсантаў. Тут праходзяць штогод сваю навуковую практыку студэнты многіх вышэйшых навуковых устаноў Масквы, Ленінграда, Мінска і іншых гарадоў.

Белавежская пушча ператварылася ў сапраўдную лабараторыю прыроды, якая дае велізарную карысць для многіх галін навукі.

В. ВОЛЬСКІ.

Рысь.

ваецца. Егеры забіваюць іх, дзе толькі ні сустрачваюць.

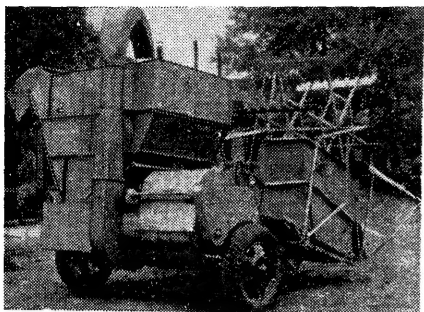
У Белавежы захаваліся да нашых дзён рэдкія звяры, якіх даўно ўжо зніклі ва ўсіх іншых краінах. Тут жыве на волі зубр — дзікі першабытны лясны бык. Белавежская пушча — адзінае ў свеце месца, дзе зубры жывуць у натуральных умовах з часоў ледніковага перыяду. З шумам і трэскам выходзіць зубр з чапчы на лясную паляну. Ён ідзе напалом, прабіваючыся магутным целам скрозь густыя зараснікі, падмінаючы маладыя дрэ-

Новыя сельскагаспадарчыя машыны

За час свайго існавання калектыву завода «Гомсельмаш» даў сельскай гаспадарцы краіны дзесяткі тысяч рознастайных сельскагаспадарчых машын.

Завод расце, з года ў год павялічваючы выпуск усё больш складаных сельскагаспадарчых ма-

Сіласны камбайн.

шын. Сёлета сельская гаспадарка краіны атрымае ад завода «Гомсельмаш» многа новых машын. Ужо ў гэтым годзе на палях калгасаў будуць скарыстоўвацца трактарная валакуша «ВН-3,0» і трактарны стогамятацель «СТУ-07». Яны прадназначаны для механізацыі ўборкі і сцірвання грубых кармоў.

Універсальны трактарны стогамятацель прызначаны для ўкладкі сена ў стагі, саломы ў сцірты з коп. Машына, рухаючыся вакол стога або сцірты, падхоплівае копы і ўзнямае іх на вышыню да шасці метраў. За адзін раз стогамятацель можа ўзняць каля сарака пудоў сена або саломы.

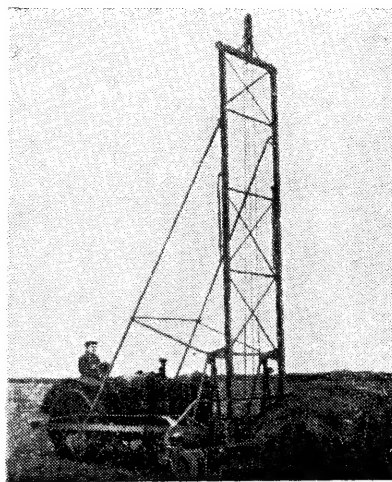
У комплексе са стогамятацелем будзе працаваць падборшчык-капніцель «ПК-1,6», які выпускаецца айчыннай прамысловасцю. Стогамятацелем кіруе адзін чалавек — трактарыст. Прадукцыйнасць стогамятацеля — 12 тон у гадзіну.

Навесная валакуша прызначана для збору коп і дастаўкі іх да месца сцірвання. Спараная работа стогамятацеля і валакушы дазволіць амаль поўнаасцю механізаваць такі працаёмкі працэс, як зборка сена і саломы.

Апрача таго, «Гомсельмаш» рыхтуецца да серыйнага выпуску сіласнага камбайна. Ён дазволіць убраць і здрабняць дзікарастучыя

травы, нізкарослыя пасевы, тоў-стасцеблавя цвёрдыя культуры. Прадукцыйнасць камбайна — каля сямі тон сіласнай масы ў гадзіну. Агрэгат абслугоўвае два чалавекі — трактарыст і камбайнер.

Н. ГАУРЫЛАУ.

Трактарны стогамятацель.

В. ЦІХАНОВІЧ

Малюнкі аўтара

ЯК ЗЛАВІЦЬ СЕЛЯДЦА

— Як вы думаеце, ці можна ў нашых рэчках злавіць на вудачку звычайнага каспійскага селядца?

Вы, вядома, скажаце, што не. Не даеце веры? Калі так, то прыдзеца мне расказаць, як гэта было са мной.

Недалёка і не блізка ад нашага горада працякае прыгожая, з крутымі, зарослымі густым алешнікам берагамі і глыбокімі вірамі рэчка. Рэчка гэта — Уса. Яна невялікая. Але як у добрым супе круп, так у ёй усялякай рыбы. Не шукайце гэтай ракі на карце. Амаль у любым напрамку знойдзеце або Усу або Ушу. Якая з іх наша — гэта ўжо наш рыбацкі сакрэт.

Прыгожым, пагодлівым вечарам мы прыехалі ў прыгарадным поезде ў Дзержынск. Ну, вось бачыце, і прагаварыўся, дзе наша Уса. Але вы, калі ласка, больш нікому не кажыце аб гэтай утульнай рэчцы!

Да намечанага намі месца кілометраў з шэсць, і мы старанна адмералі іх за гадзіну. Падрыхтаваць вудачкі — справа хвіліны. Паплаўкі на вадзе. Сонца павольна садзіцца ў хмарку, роем лезуць камары.

— Юзкі, пашукай дроў на вогнішча, — кажу я, хоць самому відаць, што на дровы надзеі няма, увесь хмызняк зялёны, але на лузе відаць кучкі торфу.

Хутка некалькі цаглін торфу ратуюць нас ад камароў, адначасова ствараючы ўяўленне вогнішча.

Вогнішча, уласна кажучы, не вышла — сыраваты торф, але дыму шмат, і гэта ўжо добра. Некалькі рыбацкіх, злоўленых вечарам, за смажаны на кіёчках і з'едзены, а затым, як і трэба, паліліся бясконца апавяданнямі аб усялякіх здзіўляючых выпадках на рыбнай лоўлі. Не былі забыты і апавядання нават нашых дзядоў аб былых рыбацкіх удачах.

Нашы расказы ўсю ноч сцвярджалі драчы сваім насмешлівым: «дрр-дрр-дрр!»

Летняя ноч кароткая, белы

туман пакрыў рэчку, і толькі верхавінкі алешніку чорнымі астраўкамі плылі па белай прасторы. Пачало хутка віднець.

— Пайшлі лавіць! — кажа Юзкі.

— Так, самы час, — адказваю я, і мы цягнем па расістай траве цёмныя палосы слядоў да па-стаўленых нанач вудаў.

Даўно прапаў туман, сонца высушыла расу. Робіцца гарача. Рыба, якая дрэнна клявала на світанні, зусім пакінула ў спакоі вудачкі. У чыстай вадзе павіслі ўніз галоўкамі плоткі, якія нешта ўважліва разглядалі на дне.

Справа безнадзейная. Хочацца спаць. Юзкі сядзіць побач, яго справы нічым не адрозніваюцца ад маіх. Размовы спынены. Вочы стамляюцца глядзець на паплаўкі і вадзі. На хвіліну заплушчваю вочы... І як-жа гэта я пражываю? На правай вудзе паплаўка няма! Шнур нацягнуты ўглыб. Адно імгненне, падсечка — і праз галаву ляціць на бераг вузкім клінком сталі незнаёмая мне рыба. Хутчэй глядзець! Не ўстаючы, на карачках, кідаюся на рыбу... І, што за ліха, не адразу магу скеміць! У маіх руках спакойна ляжыць з кручком у жалобна сціснутым сухім роце звычайны салёны каспійскі селядзец.

Побач чую нейкае сіплае квакцанне, з крыўдай паварочваюся... На спіне, сярод паперак з ежай, ляжыць і задыхаецца ад смеху мой таварыш Юзкі.

Дык вось!.. А вы кажаце, нельга злавіць...

У адзінай сям'і. Артыкул.

Аляксандр Науменка. Партыя родная нас узрасціла. Верш.

Пятро Рэбро. Кітайцу руку паціскаю. Верш.

Дарагія госці. Фотанарыс.

Пераклічка сяброў. Вершы беларускіх, украінскіх і кітайскіх паэтаў.

А. Рылько. Студэнцкае лета. Нарыс.

Астас Вішня. Васіль Іванавіч. Апавяданне.

П. Герасімовіч. Светлыя мары. Артыкул.

І. Козік. На «фабрыцы маршрутаў».

Іван Муравейка. Калгаса нашага палі. Верш.

Васіль Матэвушаў. Першая зарплата. Верш.

Нікалай Гарулёў. Нарыс пра Героя Савецкага Саюза Барыса Дамітрыева.

Паўло Загрэбелны. Двое ў дарозе. Апавяданне.

Д. Кавалёў. Вацька і сын. Нарыс.

Я. Садоўскі. Сусветная рэкардсменка.

Р. Піатухоўская. Дзень піонёрскага лагера.

Праскоўя Нікіціна. Першыя крокі.

І. Нісневіч. Яго перамога.

А. Майскі. Спарцемены аднаго прадпрыемства. Фотанарыс.

Кніжная паліца.

Сцяпан Алейнік. Прыгода на ўзлеску. Верш.

Ф. Яскевіч. Курорты Беларусі.

В. Вольскі. Белавежская пушча.

В. Ціхановіч. Як злавіць селядца.

На першай старонцы вокладкі: Кітайскія госці ў калгасе «Рассвет» Бабруйскай вобласці. Мастак з Шанхая Хан Шан-і танцуе з дзяржай калгаса Надзея Бяляўская. Фота А. Дзітлава.

На чацвертай старонцы вокладкі: На рацэ Сож, каля дома адпачынку «Чонкі» Гомельскай вобласці. Фота А. Дзітлава.

Адказны рэдактар

Аляксей КУЛАКОУСКІ.

Рэдакцыйная калегія: Янка БРЫЛЬ (н.м. аказн. рэдактар), Юрый ВАСІЛЬЕУ, Іван ГРАМОВІЧ, Міхась ЛЫНЬКОУ, Вадзім ПОЗНЯК, Сяргей СЕЛІХАНАУ, Максім ТАНК.

«Молодость»

На беларуском языке.

Афармленне В. Грамыкі.
Тэхрэдактар І. Шаршульскі.
Карэктар Л. Таўлай.

Газетна-журнальнае выдавецтва
Белпаліграфвыдавецтва, Мінск,
проспект імя Сталіна, 105.

Адрас рэдакцыі: Падгорны зав., 2.
Тэлефоны: адказнага рэдактара — 93-634, аддзела ілюстрацый — 93-985.

АТ 04822. Здадзена ў набор 9. VII. 53 г.
Падпісана да друку 27. VII. 53 г.
Фармат паперы 70×108¹/₈. Друк.
арк. 4. (У др. арк. 65.000 зн.).
Вуч.-выд. арк. 7. Тыраж 20.000 экз.
Заказ № 478.

Цана 2 руб.

Друкарня імя Сталіна, Мінск,
проспект імя Сталіна, 105

Тэмп марша
Бадзёра, п'явуча, энергічна

f *Занеў*
Мы воль - - на - я мо - ладзь краі - ны, мы парты - і род - най сы -
- ны. Нам мэ - таў вя - лі - кіх вяр - шы - ні у
Прыпеў: хор
со - неч - ным ззян - ні від - ны. *mf*
І - дзем мы на пе - рад ка -
- ло - - - най сталь - ной *sf*
і пес - ня кры
- ля - е над род - най зямлэй, *ff*
Ідзе к ко - му - ніз - му, і -
1-2. *ff* 3.
- дзе ком - са - мол!
2. Прад // - дзе ком - са - мол!

МЫ ВОЛЬНАЯ МОЛАДЗЬ КРАІНЫ...

Словы М. ЛЕВАШОВА.

Мы вольная моладзь краіны,
Мы партыі роднай сыны.
Нам мэтаў вялікіх вяршыні
У сонечным ззянні відны.

Прад намі скараюцца нетры
Спрадвечных балот і тайгі.
Мы вольная моладзь планеты,
Над намі Радзімы сцягі.

Фашыстам не ўдасца над светам
Ваенны пажар распаліць!

Музыка ПАПОВА.

Мы моладзь краіны Саветаў,
У дружбе народаў нам жыць.

Прыпеў:

Ідзем мы наперад калонай стальной,
І песня крылае над роднай зямлёй.
Жыццё і цвіце і красуе вакол,
Ідзе, к камунізму ідзе комсамол!

Пераклад з рускай мовы А. Астрэйкі.

